

КЪТЕВА ЪМАНЕ КУРМАНСИ

BONA DƏRSXANA SƏSİA

HAZƏRKİ M. ÇƏNDİ

M Ü Ş R A
HUKUMƏTE
RƏVAN 1935

S E K S İ A
K Ü T E B E
K Ü R M A N Ç A

1935

21

1935

21

491.57-8

ҚЪҒЕВА ЗЪМАНЕ КУРМАНҶИ

Вона дәрсахана сьсја

Ҷара дыда нәшр дьбә

Назыркь Н. ҶБНДИ

Тәмүрә Хелл Мұрадov

2 - оу Переулoк Фұҗика
дом 7, кв. 8

ÈRÈVAN - 375078 - USSR

Tel. 35.10.20 (mal) - 52.97.41 (kar)

НӘСРА НҰҚЫМӘТӘ—СӘКСИЯ ҚЪҒЕВЕ КУРМАНҶА

272-72

1935

Redaktortı kыгн

A. Movsesjan

H. Mkrticjan

Çasъme Çölil

Red. tеx. G. Zenijan

тәмбз кыг М. Çьndi

Wekile glavlite S № 20 Neşr № 3316 Tәмbi № 527 Tiras 4000

Neşrxana İykymate

HINBƏ

HINBƏ

HINBƏ

Нин бѣн, нин бѣн, бѣ ѓгити нин бѣн.

S Ə L A M

„Hun ky dəzmaie sor gredьdьn, rak bira xyəda xyəji bьkьn, ky əw dəzmal kьnçe roza əjde ninьn.

Hun ky dəzmaie sor gredьdьn, bьzan bьn, ky əw bь xuna həzar-həzar əgita hatjə rəngkьne.

We dəzmaie bь kybari gredьn, bəjraqa sorə kommunistme dь dəste xyəda qəwin xyəj bьkьn“.

L. Kaganovic.

Бьбьн şərrkьre saq u sьlamət, əşq
u sərfьnaz.

HƏVALED HƏV

Əwə p̄s̄uk bun: t̄falək u p̄şik,
L̄ s̄er t̄xta əwana d̄llst,
C̄əvneri evare d̄ybun, ky bavo be mal,
B̄lki b̄ nane r̄ş əw əbur bun!l
Bave t̄fel pal̄eti d̄kyr u b̄rbanga s̄ba
D̄scu zavode, evara d̄hate mal:
Z̄ bo əwlede x̄ȳ kyrtol n̄n̄ tani;
T̄fel zi n̄vi—p̄ari x̄ȳ u p̄şia x̄ȳ d̄kyr.
D̄erbazk̄r̄n̄ əv bu. Bavo zi j̄koj̄ko,
T̄ȳst d̄axaft z̄ d̄er-z̄ k̄r̄na d̄əwl̄t̄ja:
D̄ȳgot ky, əw t̄m ter̄n̄, xəbate-le nak̄n̄,
„Internasional“ d̄ȳst̄ra-kyr̄ki le gyhdar.
U d̄ȳgot k̄, əwe h̄ert̄m we b̄şx̄yl̄e,
Xun je b̄rez̄e, ky pariki d̄est̄x̄e;
O w̄est̄j̄ajl, z̄ h̄alk̄eti—ş̄əve d̄ tari,
Gyhdari wl̄ d̄kyr̄n̄ t̄fal u p̄şik w̄j̄ajl!
Le roz̄eke; rok̄e sor̄e p̄r al u al,
Bavo n̄scu, ida zavode,
Q̄awl-qrar h̄əbu t̄ d̄ȳgot n̄v c̄əva,
B̄ş̄er le m̄q̄im u m̄rd bu əw n̄ha.
Ḡələk m̄ərv̄ h̄əbun k̄uceda, m̄ərv̄,
B̄əj̄raq̄e sor al, əjd bu t̄ t̄re:
U əs̄yl̄ noll gyl̄ək gyl̄ane bu
B̄ş̄əra bave d̄ we, we roze.
O s̄b̄əke kyr̄k ramusa,
Bave pal̄e, t̄v̄ng d̄ dest̄da,
C̄əved p̄ş̄ike zi əwi rad̄musa
U b̄ərb̄ derl, be d̄əng u h̄s leda...

Le zь sər şemike şunda vəgərja,

Əwl disa gədəng ramusa:

•Hun fəm dьkьn-idi wəxtə,

Əm hal hazır dəwləti dьхьn“.

U rabu. Kucedada ađır rəşandьn,

Kucedada congveda pale bav;

Əw dər kьm-kьmi bь əskər.

Kucedada congveda pale bav!

Lexьstьn... Bu qirinia bave,

Gylə dь singda bьzmar bubu,

U kəsəra wi kьr u kəwgəri

Тьfel u pьşike çi bь çi diar bu.

Bəzja, kьrьke тьfal banzda kucedada,

Pьşike pe-pe da pəj хуəje хуə,

Le zь tanga sər wan zirьka sor məşja

•O hərdy zi lь rəх bave palə həvra vələzjan.

İda wan lь sər təxta tьçar nəlistьn,

Dьha təfəkuri ninbun, ky bavo be mal;

Əwaná, pьcuk, pьkok wəfat bun,

Le we, tək тьfalək u tək pьşikək!

DƏRBƏDARЫN

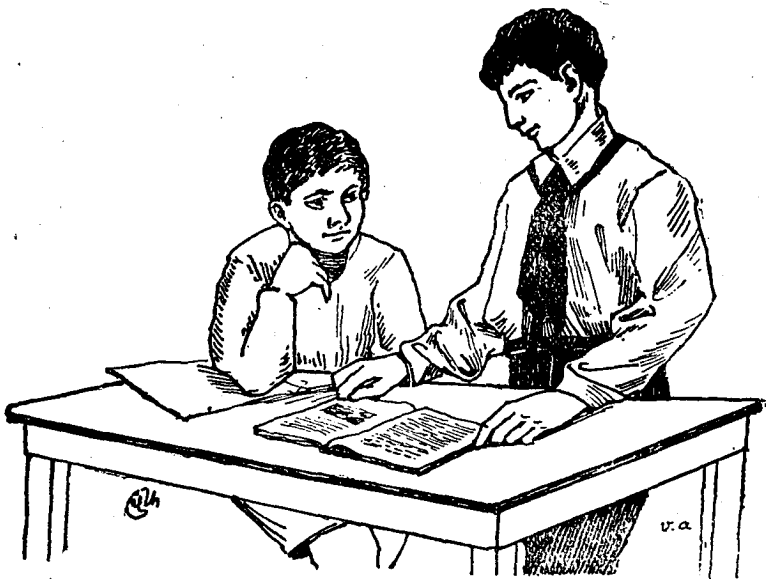
Ferik pioner bu, Şawo oktjabьrьk. Hərdya zi dьхуənd:
•jək dərsxana sьsjada bu, je dьne dərsxana jəkeda bu.

Wəxtək qəwьmi ky Şawoje oktjabьrьk nəхуəş kət, əw
zь dərse хуə şunda ma.

Gava ky cəndək kətə orте u Şawo bərə-bərə sər хуə-
da hat, disa cu məktəbe.

Dəstəka pionera məktəbə spart Ferik, wəki əw sawa
brigadır b̄ dərbdari Şawo b̄də hink̄r̄n̄e.

Уса зі бу.

Ferik cu bal Şawo u got:—

— Şawo çan, ty xəm u xijala məqşinə, z̄ alle dəs-
təka mə əz hat̄mə çəm tə, ky qəwate b̄dm̄ tə, tə z̄-
alle dərse dərbaz buji b̄dm̄ haz̄rk̄r̄n̄.

Ş̄xyl hat̄ə serl.

Muqdarəki k̄nda Şawo ḡhiştə həvale x̄yə. Əwi d̄ha-
mərd mərdanə dərse x̄yə haz̄r d̄k̄r̄, nav həvale x̄yəd-
dərs ş̄ro d̄k̄r̄.

Pəj we jəke, Ferik u Şawo mərəmək zi danin peşja
x̄yə: qarar k̄r̄n̄, ky b̄ dərbdari de u bave x̄yə nəx̄yend̄i
zi h̄n̄ b̄k̄r̄n̄, wana z̄ nəx̄yend̄it̄ie b̄d̄n̄ dər̄x̄st̄ȳd̄e.

Gaya ky dər̄sdar, dəstəka pionera u oktjabr̄k̄ ve jəka-
hana h̄sjan: z̄f̄ şa bun.

Cəndəki dıne pırsa hərdy həvəle dərbdar danı bun
çıvata məktəbe.

Çıvate we roze Ferik u Şawoe pıscuk kış kışın sa-
wa dərbdar, əw hatın peşkeşkışın.

Pəj we jəke, çıvate disa bə dəngəkiva kışkışın ku
notlani hərdy dərbdara bıxəbıtın. We sale gındda ty
nəxüəndia nəhəln, nəxüəndia bıdın hinkırne.

EVARA KOLXOZE

Ro cu ava, bu evar,
Cunə hyndyr gə dəwar,
Şıvana pəz kışand gyhera
Bərə-bara bərx u mija

Allkiva rençbərə,
Kələndi sər mülle wana,
Bə kən, əşq, laqırdia,
Tenə male zə zəvlja.

Le təqə-rəqa traktora
Cujin-hatyna həspa, kama
Hnəki zi bə məşina
Məv dərdəxın zə təxa.

Çıqas xuyəşə evara həvine,
Xəvata həvra kollektive,
Qə nə rındə wəhidbun
Bə dəste tənə naje həbun.

Ro cu ava, bu evar,
Cunə hyndyr gə dəwar,
Şıvana pəz kışand gyhera
Bərə-bara bərx u mina.

ÇƏMİLƏ ZƏ MƏKTƏBE ŞUNDA NƏMA

Gyndəki kyрманçada məktəb hatə sazkyrne. Dərsdar həvəle Çasым bu. Həvəle Çasым бь ариқарја şewre, nave həmu zare gyndn rəvisi. Əwi nave zara hыlda ba хуə bona hinbune. Aqrije, ələmət da хəlqe gynd, ky зь 1-е ilune zare хуə бьşиньпн məktəbe.

Wi gyndida məktəb təzə dьhatə vəkьrьne: çara əwьl bu. Avaje məktəbe tynə bu. Wi saxi mala Çangir kьrьп çije məktəbe, Çangir cawa kulak зь gynd raqətand ʘbun.

Зь 1-е məha ilune zary hatьпн məktəbe.

We roze de u bave wan, zi бь wanra hat bun. Wana əwləde хуə dьbьr hyndyre xeni.

Wan gyndja əmьre хуəda təzə rucke məktəbe dьdi-тьп. Ləma zi nav wanda zəf хəbərđan həbu, pьrs, pьrs-jaг зь həvdy dьkьrьп.

Бь gotьna həvəle Çasым, zarya ʘgərəke sьbə-sьbə бь-хуənda, məzьna zi ʘvar evar.

Sər we jəke zi gьşkə şa bun. Əw nəziki runьştəke məktəbe dьbun, dəste хуə, dьđan kьteb, dəftər u qələma, cəve həv dьnerin u əçebmajl paşda vəđkьşjan.

Həma we dəme həvəle Çasым net u məğəme məktəbe бь wanra şьrovəkyr. Pəj gile хуə, əwi зь gyndja rəça kьr ky зь hyndyre dərsxane dəren, wəki бь şağьrtara dərse dərbaz бьbə.

Həvəle Çasым u zary manə hyndyre dərsxane. Əwi neta dərse zarara got, dərəq hin bunə wanda jəko jəko təmi ʘ wan kьr.

Gyndi zi wi saxi dora məktəbe həv çьvjan. Wana dьxyəst бьzan bujə, сьkə həvəle Çasым zare wanra сь qь-sə dьkə.

Həvale Çasım şəxylə məktəbə hedi-hedi anı seri.

Zara səba dxyənd, de u bave wana zi evar-evar.

Dərsxana əwlində bilst şagərt həbun. Zə wan şagərta penç həb qiz bun .Həvale Çasım əw hər penç qiz zi zərəke anin sər xyəndəne. De u bave wana nədəhyştən əw hərnə məktəbə, bəxunən.

Pira dəgot: — Qiz sənə həryn xyəndəne, qiz gərəke malda bəxəbətən, sə qare wan xyəndəne kətjə?

Şex dəgot: — Xyəndən zə mərə lazım ninə, ninə, gypəjə. Əgər kyrmanç hin bəbən, əwana we xgrab bəbən. Duri we xyəndəne həryn, ədətə kal u bava yunda məkən.

Gyndja zi zəf çara gyra wan dəkər, zare xyə nədəşandənə məktəbə, peşja xyəndənə zara dəgərtən.

Zara zi təma xyəndəne hıldabun. Wana məktəb u dərsdare xyə hıy dəkərən. Şagərta zi gıllje şex, məlla u mərve kəvn həvale Çasımra dəgotən.

Çasım zi gyndda hərtəm çəvat dəkər. Qara xyəndəne gyndijara dəgot. Dəgot dərəqə dəzmənja şexda, pırs data-ni ky şex u məllə zə gynd bədən raqətanəne.

2.

Wəxt hat bəhyri.

Zar bə sərfənjazı dəhatən məktəbə, wana rənd dxyənd, dəstran, dəlistən.

Məha sərja peş bu. Şagərt dha hini qəjdə-qanune məktəbə bubun.

Rəzeke dərsdar hat hyndyre dərsxane, dit ky kyr tənə hatənə, kəc tynnəbun.

Kyra hers bə hers həvra xəbər dədan. Wəxtə ky dərsdar nəzki wana bu: Həçijə dəh sall bərbə wi cu. Əwt

бъ дѣгѣки нѣрм гот: — Нѣвал Часъм, Чѣмилѣ најѣ дѣр-
се, баве ве нахѣлѣ.

— Сь?

Zara бь хѣврѣ гот. — Чѣмилѣ кытанѣ.

— Ке кытажѣ?

Zara диса гот. — Bave we. Чѣмилѣ зѣф дьгрия. Эве
дхуѣст зь мѣктѣбе шунда нѣминѣ, ле баве ве нѣхѣшт, ѣви
Чѣмилѣ кыта.

Нѣвал Часъм пьрс кьр. — Ле қиз дьне канен?

— Эw зи нѣхатьн, де u баве wana зи сѣv данѣ ба-
ве Чѣмилѣ, қизе хуѣ нѣшандьн хуѣндьне.

Рѣј wаn гьлија дѣрсдар бь тѣхѣрѣки дѣрс кыта кьр u
бь хуѣ бѣр бь шѣwра гунд су.

Нѣвал Часъм бь дѣсти шѣwра гунд дьзмьне мѣктѣбе
гунѣхкар кьр. Эw данѣ гьртьне.

Зь we роze шунда Чѣмилѣ қѣмѣрѣ-бѣзьн бьлѣнд дѣст
бь хинбуна хуѣ кьр. Рѣј we јѣке Almast, Hаѣе Шѣре u
Pѣришан зи зь дѣрса нѣдьман.

Чѣмилѣ дьгот: — Gava ky ѣз мѣзьн бьбьм, ѣзе бь-
бьм дѣрсдар, ѣзе қиза бьдьм хинкьртьне, wana зи зь тарѣ
— тарьстane бьдьм дѣрхьстьн.

DIDARA ЧѢЗО

1.

Bѣrfa sѣre ѣлѣгѣze зь рѣнѣѣ роѣ дьбьртьқ, шѣmal
дьда.

U зь сар алја хьшѣ хьша шѣwке ѣве дьхатьн. Эw зь
шорда бѣрзѣр дьбѣзжан.

Dь nava heşnaje ejeda, nava kylike rəngawazida kone gəş xyja dьkьrьn. Əw kone Djuzkənde bun, kyрманç cubun Ələgəze, wedəre hewri bun.

Бь əşqьk nəditli əm bərə-bərə nezik wan dьbun.

2.

Ro zi bь mərə dьhat, əm bь həvra re dьsun. Əwe dьha zor nəddə mə, gərm şkəst bu u hərdərə henkajke bь gotьna tə bu.

Kon peşbəri mə bun. Kyрманça bь kef u əşq mə dьnerin, sьfəte wanə gəş bu.

Əm neziки wan, bun.

Zь səlama mə şunda, wana got: — Səg əva, səg sə-rara hatьnə mevane əziz.

— Mə dərəq gələ tьştida xəbərda, zəf tьşt həvra got u mьzul bun. Kyрманçe dora mə ky sal zəmana wəxtə daşnək bəga nava hesirjeda bun: bь pьr əşqi gyh dьdan səg xəbərdahe, şa dьbun. Şahьle obe zi dora mə şьvibun. Əwana zi dəng dьda de u bave xyə, zь kən u əşqe əşz nəddьbun.

3.

Çəzoje Həso xəbər dьda. Mərvəki cur bu, zь əmьrda ançax si sall, zь bəzne navin bu. Kəf bu, kybar bь xəbata xyəva. Kəloz ь səri bu, bь forma kal u bava kьnç xyə wəg kьrbu, runьşt bu bal mə, bərdərə kon u qьsə dьkьr.

— Şьxyle məji əwьl əwə, ky tarşə xyə rьnd bьddьn xyəjkьrьne, zrare nəddьnə wan.

Əwi xəbər dəda dəraq hal wəxte kocərije, dəraq peş-
dacun u kemasia. Mə zi bə əşq g yh darja xəbərdaña wi
dəkır.

Le dəngəki nəhəst...

— Çəzo ty xyəndji, hancə nə?

— Wələ na, əzi nəxyəndi mə!

— Le ty cəra hin nabi?

Əwi be həmdi xyə mə nəheri u got:

— Əz sawa bəkm, əzi gynəkar ninyəm, mən hin na-
kən. Kyrmançe dora mə zi bə cək u məzyne xyəva g yh
dədan sər pərs u çaba. Kəteb, dəftər u qələm, mə dan
bun ser həşnaje, zare xyəndi neziki wana dəbun u kəteb
vədəkərlən, zə wana jəki zi xyə bərra kər u got: — Cəra
mərv tynə, tə hin bəkə. Əw Nado bu, zə darsxana səs-
ja: bəra qiza tə, tə bəde hinkərne, nə əw bə mənra də-
xunə.

Nado ja xyə kər.

— Rastije mən dəraq we jəkeda ty fəkər nədəkər.
Mən zarutija xyəda zəf dəxast bəxyənda, le nə həştən-
də gəli cəməət wəva əjanə یدی...?

— Le xəbəre Nado dərəstən. Əz həta nəha gərəke
zə Didara qiza xyə hin buma u əze hin bəbən. Mən guman
həje əme disa həv bəqəsndən u wi caxi hun gərək Çə-
zoje Həsə xyəndi bəbinən...

— Wəki ysənə, Didarə gərəke tə bəde hinkərne?

— Bələ, əz zanym u zəf şamə.

Nado zi pera pera gazi qize kər:—Didarə, wərə mə-
rv gazi tə dəkən. Didarə hat. Əw qizəkə sər xyə bu,
qəmyr, bəzn zrav u zə əmərda 14 salı.

Əwe mərd mərdanə mə dəneri u jəko jəko çaba pərs-
sa dəda. Nadoje ploner hər təşt wera got u pəj gotəna

wi, Didara Çəzo çab da:—Əz hazırım, əz xüəndi mə u dəjndarım de u bave xüə zi bəđym hıncırne, mın zu da əw mərəm dan bu, le nəđhat Şeri

— Məvəned əziz, bə kətəb dəftərə wəva əze bave xüə hin bəkm...

Əwe şxule xüə nivçi nəhəşt. Banz da, cu ava xüə ani u pəra-pəra zıvəri, hat çəm bave. Kətəb hılda dəste xüə u bə dıləki şa nave kətəbe xüənd. »Bərb əmre təzə.«

Çəzo şabu, kənja u dəste xüə bər sər pore dərsdara xüə əziz.

Didare dəst bə xüəndəne kər, xüənd:—

Oso, Oso, Oso... rabə, Əmo rabə, rakə, Oso zu zu rakə.

Əwe kətəb nəziki bave kər u got:—

— Də əm bə həvra bəwəklın. Çəzo kətəbe nəheri u tıja xüə da bənatara xəbəra.

Wana bə həvra dəwəklənd:—

Oso, Oso, Oso, Oso...

— Əze hərtım bəxınım, wəhte xüə ruc nəkm, əze bəxınım, ku xüəndəne zanım. Didara mənə cuk bəra səve mın vəkə, zə şəvərəşe dərbazi ronaje bəkə. Bəra əw mın hin bəkə, əz hin bəbım, ku zə həval-hogbra şunda nəmınım, ku zə səkırna sosializme dıha fəm bəkm...

Didare dıgot:—Bave mın həmin we hin bəbə, əze wi hin bəkm, mın sawa got, əze dja xüə zi hin bəkm. Le çəm mə xəp zə de u bave mın həla he gələk nəxüəndi hənə, əze bəxəbətım wana zi bəđym hıncırne.

Əw zə şabune lap soro-moro bubu.

— Əwana zi zərəkə hin bəbbən, zə bona wana mə
kəteb dəftər u qələm anjə.

Nado dıgot:—Əz zi we wana bəddım hinkərne.

Didare dıgot:—Əze zəna bəddım hinkərne. Nado zi
bərə koma məzna bədə xuəndəne, hun ysa qajlninər? bə
şabun əwe gile xuə dy çar kər.

— Əz zi we bəddım hinkərne.

— Əz dıxazım hin bəbbım.

Gıška həvra dıgot. Le Çəzo, Çəzo, əwi sərə xuə ky-
ta bu bər xuə, ı kətebe dıneri u dıxuənd:—“Oso, Oso,
Oso, Oso”.

4.

Əsyr bu, ro bərə-bərə dısu ava. Mə xəbata xuə ky-
takər bu, əm dısun, le Didara qəmərə bəzn zrav zə bira
mə nədısu.

Mın dıle xuəda dıgot:—Didarə, gır bə, məzn bə,
hin bə,—zıned dora xuə zə tari-taristane dərxe. Əze də-
rəq tədə bə nıvıssım u bezım... Bərə tav ı tə xə, dıle
tə şa bəkə ky zə tə dəre cekrdara sərxyə, ky ty bə-
karbi bə aqı u zənde xuəva sosializme təv mə cekı.

Didara Çəzo, bə xətrə tə.

H A V I N

Havınə, xuəş havınə,
Kolxozvan zəvja dısnə,
Traktora dıxəbtinə;
Nasyləte sər həv tınə.

Gərma havinə kinə, kinə,
 Tav zь zorda dьqьzlinə,
 Kolhozvan dьkə-dьsinə
 Zь gərme ty aсьzbuna wi tyңinə.

Qıra qıra təjr u tiljanə,
 Pəz dьcerə sər hesujane,
 Şьvan zь dəngə wani kərre,
 Blur dənijə, dəng le nakə.

Havinə, xуəş havinə,
 Kolhozvan zəvja dьsinə.
 Traktora dьxəbьtinə,
 Hasləte sər həv tinə.

NECIRVANE DƏRƏWIN .

Zь bujına de u bave xуə, roke əm rabun., bь penç
 şəş mərva, bь şur u tьvəng əm cunə necirvanije. Ka-
 dın bu, Hjudin bu, Catin bu, Matin bu, bave mьn bu, əz

bum, әм сун, еја u гәлјара әм дуз сун, қәдәре кy
ңесир һәбу, әм кәр-кәр сун, қәдәре тьrs бу, әм quz
бь quz сун...

Әм сун, сун. зәф, һәрке һндьк, қарәке зи мә се-
гол дһьп дыды зја, јәкәда зи ав қәт тynәбу. Јәк зи, әре,
мә ньһери, wәкi әве gola be авда совәқарије дькьп,
дькьп, қирин се wәрдәке сьри, дыды мьрат, бујинә, јәк зи
сахнинә.

— Hadl, бьдә, һа, бьдә.

Әре тьvәngа мьп тynә.

— Hjudi, бьдә һа, бьдә.

— Ја мьзи тynә.

— Coti.. Matl..

— Ја мәзи тynә.

— Le әм сәwa бькьп...?

Dәste бave мьнда кьп u дьрез, зьрав u қальп, да-
рәк һәбу, ль ru гьрт ньған дані, јәк зи тьvәng, сaxe кy
агьв кьр... әwl агьр кьр, мьп le хьst, кy мьп leхьst,
wa вәлзја—һәр мьләкi wi peңғ газ u niv...

Қера мьп тynә.

— Hjudi, ty...

— Ја мьзи тynә.

— Cati, Matl...

— Қера мәзи тynә.

— Le әм сәwa бькьп....

Қера бave мьнзи һәјә, lu тuz nin бу. Әва қера be-
дәв мьп қьsand. Hadl фәрзе кьр, нькар бу, Hjudi фәрзе
кьр, нькар бу, Cati нькар бу, Matl нькар бу, бave мьзи
нькарбу, мьп қьsand фәрзе кьр, мьп фәрзе кьр, авит али-
кi, wәрдәк нәbezә,—gameşәke bezә. Hadl пьsto кьр,

пъкарбу, Нјуди, рѣсто кѣр, пѣкарбу, Сати пѣкарку, Мат
пѣкарбу, баве мѣзи пѣкарбу, мѣн рѣсто кѣр, мѣн рѣс-
то кѣр, ем сун.

Әм сун, сун, ем гѣһиѣн чики, јек зи мѣ се гунд
dit, чјије дыда қѣ хуја нѣ дѣкѣр, јѣкida зи қѣ ава тунѣ-
бу. Әви гунде нѣ авада ем ви али гѣријан, ви али гѣри-
јан, мѣ малѣк dit, teda зи се пирѣк, дыды мѣри бун, дѣве
јѣкеда зи би тунѣбу.

— Lawukro, мѣ got,—wern ем зѣ werdaka pѣlave
cekъn. Әва пирѣка бе тѣһ cul ви али гѣрија, ви али гѣрија,
niv хѣб бѣрѣнч dit, се sitъl, дыды qyl, јѣкзи қѣ бѣни тѣ-
нѣбу, мѣ ав тѣзи ваң sitъle бе бѣни кѣр, мѣ werdak u
бѣрѣнч зи авите, мѣ зѣф кѣланд. Кѣлија, кѣлија, гоѣт u бѣ-
рѣнч сун, ав ма.

Зѣ necire мѣрије бѣрци hatъn, ем кѣтѣн сѣр, мѣ хар,
мѣ хар, мѣ хар, necѣve мѣ тѣѣт dit, нѣзи тѣѣт cu дѣве мѣ.

ӘМ ЗИ ДѢХУНЪН

Хуѣндѣна мѣ ronѣје, frѣје
Ulme мѣ зѣф zedѣје,
Cekъrъnа soslalizme lъ бѣр мѣје
Dѣwranа мѣ, dѣwranѣкѣ тѣзѣје.

Хуѣндѣна мѣ хуѣѣ, ѣѣѣ,
Әм бѣ хѣвѣра дѣхунън тѣфаѣ.
Әм дѣхунън бѣ зѣmane дѣје,
Әм zu бѣghlѣн готъна ѣewreја.

Зьмане мөј лал вәбу,
Хәбатци һәмү төв ҫа бу,
Мыле мөји гредәји аза бу
Дәврәна көвн унда бу.

ҚУЛЫҢ

Рәх ҫымҫыме һеллнәк қулыҗа һәбу:— ду ҫуҫк, дә
у бавә вана wedәре дьман.

Рокә тьштәк сәре ҫуҫкәки қәсәди. Зарә гынд розәкә
wi ҫуҫки қәвьмин, вана ҫуҫк дьрт, кьрә торпә у бьр
фьротьн бақванәки.

Бақван зи тәјрәдә зәф һьз дькьр. Әwi ҫуҫкә қулыҗ.
зь дәст зара дьрт, стәнд. Ҫуҫк бьр male [bona кәдикь-
не. Бақван бь нан, һәба у тьштьнә мајтнава, қулыҗе, хуә
хуәј дькьр.

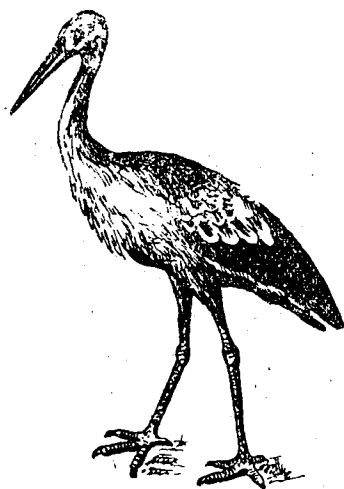
Ҫуҫкә қулыҗ зь қьзқанҫка һьз дькьр, әwi қьзқанҫк
дьхар.

Ҫуҫк зутьрке кәди бу, ьди нәдьтьрсия, ьди хуә вәпә-
дьҫарт. Дьдәрја, дьда рәј бақван у зара, ду ванапа дь-
су. Вана зи нан дьдан wi, навә wi данин Қулыҗо. Ҫу-
ҫк роз бь роз ојинә тәзә дькьр. Әwi дьлист, рудьпнш,
пнҫкева дьбәзја, сәри дьда мәрва у әҫебе дьне дькьр.

2.

Қулыҗо зәф зу дьһишт, мәзьн бу. Әwi дәст бь нәси-
тлє кьр, рәһәти нәдьда ты кәси. Нан дьрәвәнд, ав дьрет;
незики тәхтә дьбу, ре нукьлє хуә ледьхьст у дькьрә
рәдә-рәд.

Қрар һатә данине, кь ҫи вәре Қулыҗо ль һәвҫәда сөкьн.

Həwşa baqvan məzn bu. Həwşeda mırışk, qaz wərdək pşik u kucyk dman, çie wana wedere bu.

Dere təwle u gome zi l̄ alje həwşe vəd̄bun: ga, ce-lək, həsp u pəz l̄ wandərəda xuej d̄k̄r̄n.

3.

Qul̄ngo nava həwşeda zi n̄siti d̄k̄r̄. B̄ m̄rd-m̄rdanə nav hawşeda d̄ḡerja, z̄ ty t̄şt̄i xof n̄d̄k̄r̄.

Qul̄ngo nava həwşeda d̄çeria, d̄da p̄j m̄riška, z̄ t̄şt̄a qaz u wərdək̄a av d̄ret u əçebn̄e majin d̄k̄r̄.

Gava ky dika həvra ş̄r d̄k̄r̄, əw d̄gh̄st̄ə h̄rdȳa u pera-pera əw z̄ həvdy vəd̄q̄etand, b̄ri wana d̄da, n̄d̄h̄şt̄ b̄ həvra ş̄r b̄k̄rana.

Əwi q̄ejd̄e, qanun h̄z d̄k̄r̄.

S̄ki baqvan həbu. S̄ki n̄s bu. Nave wi danibun Cemberlen, əwi b̄ri t̄j̄r̄da d̄da, həjwan z̄ wi vəd̄k̄şjan u duri wi d̄cun.

Le Qylyngo zь wi пәдһтырsla. Zәf ҫара һәла әwi бәри
Семберлен дьда: pe nykyle хуә ledьхьst u зь we jәke
Семберлен кәrrо-кәrr дьзвьри ҫie хуә, бәг Qylyngo дь-
hatә rae, бь Qylyngo пькар du.

4.

Ҫарәке zarya gotьn.—Qylyngo hini фьrine бујә, фьри
сәр xeni, дьбәк lap бьфьрә zi.

Wәxt hat dabьri. Qylyngo дьһа dur дьфьри. Дьсу һәј-
lo ҫie bostana, зь пәва bostana гәwьr дьдьрт. Ҫара zi
дьсу пәва ҫьтҫьме, (lile) wedәre бәq дьдьрт u бь vi
ҫurәji хуәга wәxt-wәxt сәјrangә дькьr.

5.

Paize тәјрәда кәра хуә дькьr бәрбь сужине. Әwana we
бьсuna бәрбә бәри-бәristana.

Әwьl һәҫһәҫк (dumәqәsk) фьрин. Pәj wana rәҫela тьv-
dira хуә дьdit. Wana бь ҫуҫке хуәва пәва һәwеда сәј-
rangә дькьrьн, nav һәwеда дьсун-дьһатьн. Дьстьran.

Aqrije, әw zi cun.

Rozәkә mәһa сьrja peҫ bu. We roze ҫerga qylynga
ль пәва һәwеда хуәја кьr. Әw panzdәh һәb bun. Hatьn
neziki beq bun u бь дәngәki ҫirьн кьrьн qirьн. Qylyng-
go gava әw ditьn ль wәna дьneri, сәve wi тьme ль wana
bu. Gava ky qylyng hatьn, cun, зь бәг сәve wi ynda bun,
әw фьтьli' сәр хуәда hat. Әwi pәre хуә vәкьr u nav һә-
wеда фьри. Wәxte фьrine pәrwandә дьда хуә, бәzег дь-
hat, пьҫкева бьльнд дьбу u disa дьһат ҫije хуәда дь-
сәкьнi.

Səbətəra dən disa rəfa qulınga xueja kər. Wi saxi Qulıngo xen zə fərıne, dəng zi da wana. Dıkrə qırın. Sər we jəke baqvan sərə xue hərtəm dəhəzand u dəgot: — Əz dətərsəm Qulıngoje mən bəfərə, hərə bəghizə həval hogərə xue.

Cotəna wi qəwmi.

Çarəke, rəfa qulınga disa xuejıkrın, wana zə durva dıkrə gazi, qırə-qıra wana bu.

Wi wəxti Qulıngo zə sər xeni fəri, kətə du wanana, le nəghıştə wana, sım k əwana zəf bəynd dəfərjan, le Qulıngo nəmz.

Nəşkeva Qulıngo zəvəri, rəja dəbu, dəhatə xare. Hatə dora bosten, cənd fətıl danə xue u disa nəşkeva zor da rərə xue bəynd bu. Bəynd bu u gəhiştə rəfa qulınga.

Gava ku əw ghiştə həvale xue, zaryə krə qırin:— Qulıngo, ty bə xer həri, wəxte bəhare disa mə bəqəsdi; xuejkrın mə bir məki.

Həma we dəme Səlime nəh sail zə həvala rərsi, əwi got: — Gəlo qulıng kəda dəcən?

Wi saxi həvaləki zera got: — Qulıng zəf bəynd dəfərın. Əwana nəha dəcən bərbə bəristana. Əwana sər wəlat, duzəstana, quməstana, bəsta, gəlia, avara dəfərın, hətə ku dəghizən məşkane xue. Əwana rəja dəbən çie bəristane, lə ku qamiş, gihe bəzən bəynd u cəjir-ciman hənə. Lə we dəminən, hətə ku çəm mə bəhar vədərbə, gərmi dıkrəvə ərde, əw zi wan saxa disa dəzvərın bal mə.

ZƏVİE KOLXOZE MƏ

Zəvie kolxoze mə,
Traktor rakırjə:
Kolxoz iro noṭla bər
Vəbujə, heşin bujə.

Zəvie kolxoze mə,
Əkьne rəng-rəng tьziјə,
Сьмьле гəньме sor,
Вь həbun tьzi bujə.

Дьһəзьн сьмьле sor,
U vəbunə gyle sor,
Şaji u əşqa vi wəxti
Zəvie kolxoz gyl danə.

BİSTUŞƏŞ KOMMUNAR

Zь bəra Kaspiə nə awqa dur,
Çiki təwrə xali, qumьstan,
Вь dəste сьньфа nəjarьн,
Le hatьн kuştьн bistuşəş kommunar.

Əwə һьндьк bun, дьзтьн рьг.
Bistuşəş bun; kommunar,
Sal u zəman xrab bu;
Дьзтьн zi бь dək u рьг bun.

Əw kommunare Baқue bun,
Peşikare pale Zakavkaze,
Zь bo wana şərkьrьн u kətьн

Вѣр дѣзтъне бѣ силѣн и рѣг
Бистуѣѣс коммунар.

Әв пѣна һәнә, хуа дѣтинѣн,
Дѣ нав дѣле һәмү палата,
Кѣрна ван ма, җеуи мѣ һеҗе
Вѣ хуна ван зл дѣнҗа ве сорбә.

KYRE MЫN

Kyre мыни бәдәw бһара мынә гылдаји
Ту мезьн дьби бьн тәва Şewreә zәlal,
Везьн дьқşини бь şaji u be хәм,
Ту qocaxe сьбе, şәrdare мыни бь guман.

Le зь wәlate мә дәр, ль çije başqә,
He һәнә гәләк zәre mina тә бәдәw,
U bona wan гәләк palә u gyнди
Şәr дькьн, wana aza кьн зь зыльмқара,
Әw һәwale тә he бәlangaz u be tireнзын,
U ль wedәre he бәrfә, зьвьстанә сәтнә,
Hәla әwana сәрмеданьн be льbas u bemьdas
Дьzin қәsibijeda ti, бьrcи u тәzi.

Tәme çurә çurә, кьнçe şәwаq
U бһare бь гyl bona wana ниңн,
Әwana дьгәргьн şaşбуji мәтәл,
Minani еtima be әylm, be хуәндьн.

Kyre мыни бәдәw, бһара мынә гылдаји
Zutьre wьra zi we бьvә şәr,
Zutьre wьra zi хуңe brezә
Bona azaja pala we бьvә дәw doz.

Bona wan zi we бььнд бә
Oktjabra тәzә, сәwa ky ja мә,
We бьbrә дәste зыльмқаре зырбә
Бьvә азaji bona pala u gyндija.

U wi caxi әwana minani тә
We қьlam бьstren u бькьн şaji,
We minani мә бьхәвьтьн зиг
Секьн sosializm бь әşq u şaji.

ZƏVJA XYƏDƏNXANIJE

1.

Məme şagırte xyəndənxənje bu, 10-12 salı bu, 1928 s. buvu pioner.

Sve bəhara zu dəst cəve xyə dəşušt, təştja xyə dəxar bə həvale xyəra dcu zəvja xyəndənxanı.

Hər sal zə zəvja fonda xyəndənxanıje, dərsdare wən, nəziki niv hektar xyəli dəda xyəndkara, pera çurə-çurə toxme rənçare, həbe nan, bəkla dədae, bona çervandəne.

Şagırta bə sre dcu məqatı zəvja xyəndənxənje dəvun, le Məme qə xyə nədhevşand bona xəvate.

Pionera xəvata xyə nav xyəda parə vəkərbun, je zəvi bostan av dədan, je nav bostan rənçara zedə dəcən, hənka zi kəvər xəşər səgil dəkrən, əwana bə kollektivı dəxəvətın.

Həwasa Məme dəha rər bu, wa gələki zi dəxəvəti.

Əw cənd roz bu, wana xəvata xyə xlaz kərbun.

Niv hektar kərbun se dərəça, çik je həbe nanrra, dərəçək bona bostanbu, jadəne bona çure gəhije, peşda-bona kulçura gəhije.

Pionera, xyəndkara, xəvata xyə xlaz kərbun, şa dəbun, hivja qara zəvja xyə bun, hivja bostan bun, cəka kənge çurre-çurre rənçarr we bata, bona xyəndkare xyəndənxanıje nişanı gundja dana, wəki mərifəta wana həjə, əwana dkarən qare bədən de y bəve xyə, bədən kolxoza gunde xyə, wəki şagırte xyəndənxanıje dəxəvətın, wəki xyəndəna wana u xəvat həvra gredajne.

Havin bu, mēha Tirme.

Rozə gərm bun, palə tóna krasa d̄xəv̄t̄in, şrrina x̄yidane minə dlope barane з̄ь əñija wana dbəzin érde, d̄xəv̄t̄in, ḡhija d̄drut̄n.

Wan roza kəsəki be xəvat tynəbu, biñ d̄həz̄ja, xoza-na kolxozeda palə rrez buvun, şngina kələndije waña bun.

Aliki cəqə-cəqa maşina ḡhije, d̄cu dhat ḡhja l̄s d̄k̄r, h̄m zi d̄drut, ja d̄n t̄r̄m̄x d̄k̄r, pala zi d̄k̄r̄n h̄gul, d̄k̄ş̄an̄n.

Qiz u buka x̄yə d̄m̄m̄l̄and̄n, fraviña xəvatcija d̄br̄n.

Naha laz̄m bu, wəki ḡhije x̄yənd̄n̄xanije zi bdruta-na, s̄mki d̄ha qifar, kət u ḡhije d̄ne ḡh̄şt̄bu.

Le gənm̄ çəhe kylati heşin d̄k̄r, h̄rt̄m̄ x̄ȳəx̄ȳşa pələke kartola, pıvaza, lobja u bəkla bu.

T̄mam b̄l̄nd̄ buvun.

Le qəwata şaḡrta nəd̄ḡh̄şte, wəki ḡhija d̄brutana, ke we bdruta. Məme sədre şew̄ra x̄yənd̄kare x̄yənd̄n̄xanije bu, gazi x̄ȳnd̄kara u pionera k̄r, ḡş̄k t̄p̄i s̄r h̄v bun. Wana ḡrəke h̄r p̄rsək rast bkrna, cawa bk̄n, wəki ḡhije x̄ye b̄d̄n̄ c̄line. səva ḡhja h̄ş̄k nəvə, nə-waşə.

Məme çvat vək̄r, got,—Gəli həvala, hun ḡş̄k bəre əw̄l tərbe, be qalməqalm rruen. Ḡş̄k run̄şt̄n.

Məme got Hun zan̄n, isal mə cqa zəmət zəv̄ja x̄yənd̄n̄xanijera d̄t, əm cqasi s̄r xəv̄t̄in,—d̄ha əz nə-vez̄m mə s̄ xəvat k̄r.

Naha ḡh̄şt̄ije, kəs tynə b̄s̄nə, əm n̄kar̄n̄ kələndije b̄k̄ş̄in̄n, h̄r əm d̄kar̄n̄ tr̄m̄x̄eb̄k̄n, yssa ninə?

— Bəle, rastə, dəng da xuyndkara.

— Gərək nahə əm ysa bəkbən, wəki xəvata mə bəharda kər bə səd sələfi əm kare ze bəvinən, xəvata mə nəcə badylhəwa, əm karəbən fonəda xuyndəxaniya xyə bol bəkbən.

— Bira wəjə, bəhare wəxta dərsdare mə dəgot, — Gərək əm yssa bəkbən, wəki tərərja pərə xuyndəxaniyə əm karəbən bəydhinən şəşət — həvsət manət pərə, karəbən avajki rak səkbən bona zarry hərrən raki bəxunən, dənerrən glije dərsdare mə mərə cqa rakən, əw qara mə dəxzə. Gərək əm bə sərkərja yzəka komunista, komsomola u dərsdare xyə bəxəvətən. Le bira wəjə, wəxta xəvate səjdae mə zi bə mərə dəxəvəti.

— Yssanə zi, nəhiya məzi we koməke bəde mə, səkrna avaje xuyndəxaniyə we be seri, zə nav civate Qaso kərə qazi.

— Əmərικe Ətar got: — Əmr həjə əz xəvərdəm?

— Bəzə.

— Əz wa dəvəzəm, gərək əm fədhateda (protokoleda) bənbəvisən, iro zi, civate yzəka komsomola u kolxoza gunde mə we təv be kərne, əm bənbəvisən, wəki rraça mə həjə, gərək hun ali mə bəkbən, bona əm zrare nəkəvən, wəxteda xyəra bəsbən, əm xuyndkar zi trmex bəkbən, kytəkən.

— Yssanə, yssanə, gəşka həvra dəng da.

Məme got, — əz zi sər wi glimə. Gəşka sər glije Əmərικe dəste xyə bənd kərəbən.

Pəşə əw gəli zə nqtkə fədhate dərxəstən, şandən yzəka kommunistara.

Svətre yzəka komçahya, kommunistə, kolxoze bə maşina, kelendija hatən nav zəviyə, emane 20 dəq. cənin, trmex kərəbən, kərəbən həgul, 1 1/2 ərəbə gəhja ze drun.

Хуэндкара, дәрсдара рразильҗа хуә данә вана, әван
бь әшқ u kylam вәгәрҗан суң сәр җыхуле хуә.

Evar bu.

Sveda həla Məme nəcubu mala хуә.

Hersa de u bave Məme gələki hatıbu, wəxta Məme
dərda cu, pera kьrпн җәр.

Gəwre got, — ty ve sveda kyda cuji, le ty navezi de
u bave мьпн wəhidьпн, әз нькагьм бхәвтьпн.

— Məme got,—Le dae, ty yssa dwezi nə zəwja хуә н
дьнханije zi wəhidə, Gəwre қәнја.

— Ахьр гьһиҗтьбу, ху мә нәдьһьҗт бә худь, ах дае
җан...

— Сь.

— Сь...сь — дьһа сь.. Хәватә хуәндьнханije u kol-
хоze zəf хуәҗә, һәвра хәватә рактьр тьҗт тьпә, ниве рьгге
ре маҗина дьхәвтьпн, қара вана zi zəf рьгге, гьһетја wa-
на zi һәјә дае җан, wəki һун гура мьпн дькьпн, гьлје
kulak Həso u je дьне нәкьпн сәре хуә, әм zi бқәвьпн
kolхоza гьнде мә.

Ja rrast, Məme zuda de u bave хуәда қәтьбу, bona
kolхоze.

Məme brciбу, de nan dae, Məme һьм наң дьхар,
һьм zi җирәт дја хуә дькьр.

— Cənd rroze дьне җунда, mala bave Məme zi тәв
kolхоze дьхәвти. Қәтьбун kolхоze.

4.

Paiz bu.

Rroze kьпн bun.

Bostane хуәндханida җурә-җурә рьпңар гьһиҗт bun, сь?
bxazi тьпә бу.

Pivaz, kartol, gzer, kələm, lobi, bakla, sığ u rıncı
re dıne.

Hərçi rıkrne bu, bə sərkarja Məme rıkrın, le kə-
ləm, sığ gərəke dərəng rıkrna.

Qara bostañ nıve rıge dan kooperatıve, je dıne zı
parı sər həvkırn, qara kəda lawıka bol bu, bol zı rərə
zı koore stəndın, kırn təv fonda xıendırhanıje. Gınd
ja zı dıgotın, — Əfərım şadırtıe xıendırhanıja mərə, wə-
nı isal sıqa qar zı bostañ hıdan, lazıme əm zı yssa
hərsal bostaña bıdın.

K A R Ɔ K

Bızınək dıbə meşeki kırda. Karkık wəə bədəw hə
bu. Karke hər ro malda dıhele, xızi dıce cərə, dıcere
u evare sısıke we tızi te mal, te mal. Dəri dıkytə u dı-
kə mıkə-mık, gazi dıke.

Karka rəş'

Əziza dəlal

Əz gərıamə sıja bə sıja,

Mın şır anıje bona tə,

Dəri vəkə əz bəmə hındır,

Şırın-şırın şır bıdım tə,

Karka rəş,

Əziza dəlal.

Karkık pıra pıra bandırde, dəri vədıke. De sısık
dıde we u dısa dıce cərə.

Əva dışk gır dızıva dıbınə. Evərəke zı bızıne bərə
te, dəri dıkytə u bə dəngıe xızi qalın dıke gazi.

Karka rəş,
Əziza dəlal,
Əz gəriamə eija bə eija,
Mın şir anijə bona tə,
Dəri vəkə, əz bəmə hyndyr,
Şirin şirin şir bədyəm tə
Karka rəş
Əziza dəlal.

Karık dəbhe u çave dədə... əw ty kijl? tə naz na-
kəm, dija mın ysa gazi nakə. dənge we zırav u şirine.
Dənge tə qalınə u hışk. dəri əz və naqəm... əz tə na-
xazəm... U gyr dur dəkəvə, dəcə. Dija we te, dəri də-
kytə.

Karka rəş,
Əziza dəlal
Əz gəriamə eija bə eija,
Mın şir anijə bona tə,
Dəri vəkə, əz bəmə hyndyr,
Şirin şirin şir bədyəm tə,
Karka rəş,
Əziza dəlal.

Karık dəri vəkə, səyk dukyə u dera dəbezə.
— Dae zani sə bu? hənəki peş jək hat, dəri kyta u
gazi dəkyr.

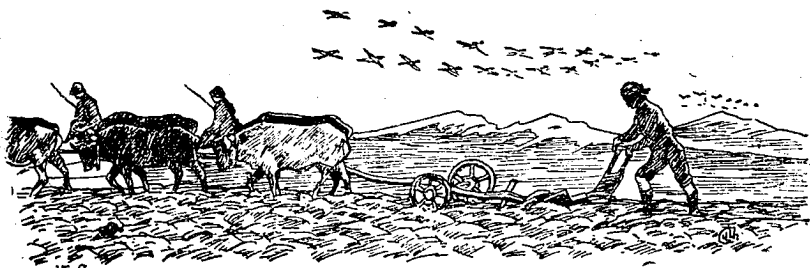
Karka rəş,
Əziza dəlal.

Dəgot dəri vəkə. Dənge we ysa qalınbu. Əz ysa tır-
slam, ysa tırsлам... mın dəri vənəkyr, mın got naxazın
hərə...

— W'a, w'a, w'a, wa, rəşk çan, sь baş bujlə, wəkl
tə vənəkrije, — de bь tьrs gote — əw gyr bujlə, hatije
wəkl tə bь хуə. Çarəkə dьne zi, wəkl be, vənəkl, bezə
hərə, jane na dija mьn we be, tə bykьzə styrije хуə
tuzva.

P A I Z

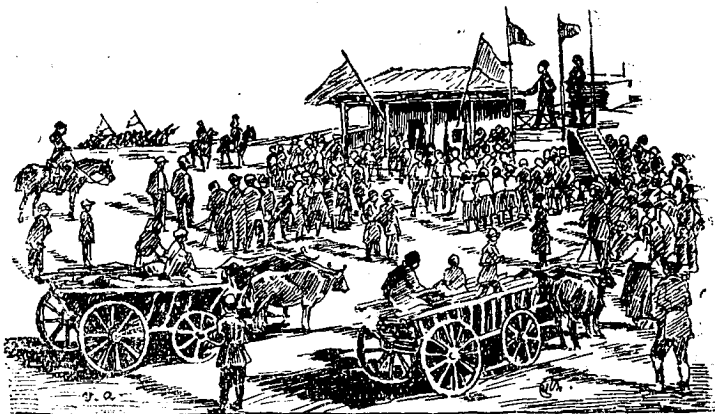
Paizə, хуəş paizə
Wəxte sujina tər u tujañə,
Qirina dənge qylynga,
Səwta qazanə.

Koc dаgərjanə,
Gynd avanə,
Fikina şьvin dəştanə,
Bar u bara kavьrr u mljanə.

Horovela kolhozvanə,
Zəvja radьkə sarnьkalə,
Şovə məzьn, şovə rəş,
Əşq u şaja xəvatcljanə.

Paizə, xyəş paizə,
Wəxta cujina təjr u tijanə.
Qirina dənge qylyngə,
Səwta qazanə.

ОКТЈАВЪР

(Қылама колхозвана)

Oh, Oktjabr! Oktjabr!

Рынг-рынгина тә

Дыле мә җа кы.

Әмә нәза бун;

Тә аза кы.

Әмә фәқир бун;

Дәwlәмәнд кы.

Әмә азанә, Oktjabr!

Әмә хуә җанә, әмә қәwat.

Әмьн һәр тьшт, Oktjabr!

Oh, Oktjabr! Oktjabr!
Rъng-ръngina tә
Dыle mә җa кър.

M A L A T Ә Z Ә

1.

Shәt dydy bu.

Fыride зь mәktәbe dьhat mal. Gava ky әw dьhatә mal, ditky avaje rәx wani xrabә hыldbьҗиньн u kәvrә dьne tinьн җuna wi.

Әwe зь hөvala хуә рьrs кър:—Ve male сьга hыldbьҗиньн?

Hөvale zi kybar-kybar gote.—Сьmә ty nabini, nә mälә tәzә cedькьн.

— Le сьqas zu?

— Le сәwa, әwana we mala pälә cedькьн.

— Bona mә?

— Сьга we bona wә бә?

Fыride җаб da.—Bave мьн дьgot, zutyрке we mala tәzә зь bona mә cedькьн, әme зь vi avaje kәvn dәren.

— Le mala mә гьndә...

Fыide neziki fьrqune bu:

— Әwe gotә palәki җahь!—Hөval, әwikәvьri ty sawa сьвьк hыldbьdi, datini, gәlo kәvьr gran ninә?

— Qizka dәlal, сьга бь wi tәhәri әcebmaji сәкьнji, pa-me бәre хуә weda кър u хudana сәг сәve хуә pe dәzma-me tәmьзкьр.

— Le sawa? әw kәvьr сьга sawanә?

— Әva, әva kәvьre Әrtik-tufejә.

— Өrtik tuf!

— Bәle, Өrtik-tuf, көvьге сьvькә.

— Зь қедәре тiньн?

— Ньзани? Өvi көvьги зь аlie базаре Ленинәкәне тiньн.

— Өw саванә? Wәki ysa сьvькә.

— Раiә gote. Мьн зәfi мәда хәбәрдәне, wәxte мьн тьнә, бьheлә өз хәбата хуә бькьм. Дәрәқ Өrtik-tufeda тә гәрәке зуда заньбуja, дәрәқ weda қәтәбада zi дьньvisьн.

— Le һәта ньһа мьн дәрәқ weda ты тьшт ньзан бу?

— Дә һәрә мәқтәбе, зь дәрsdare бьрьрсә, әwe һәр тьшти тәра фровәкә.

Фьride рафда зьvьри. Nezikі Şамь бу, gote:—Şамь, ты zani әva сь көvьгә?

— Na, өз zi ньзаньм.

2.

Wәxte şive, Фьride зь bre хуә мәзьн пьрси; — Sjabәnd, ты zani дәрәқ көvьге Өrtik-tufe, hane na?

— Wi көvьге сьvькрани (rәng kylilk), әwe тiньн peş-bәri mala мә.

— Bәle, һәma дәрәқа widanә.

— Өw көvьг сьvькә. Зь wi көvьri авaje баş седькьн. Өwi көvьри әм дьşinьн wәlate дәрәкә, дьфьроşьн.

Фьride һәр ro рәj дәрса дьһатә сәт авaji дьсәкьни, dina хуә дьдае, ky авaje хьrabә сawa һатә һьлдан u je тәзә сawa бььнд дьбу. Өwe зань бу, ky nava se—сарәkida авaji we һазьр бә u mala wan zi we бьgyһезьн. Өwe хәбата dolave дьнерi,

Dolave зь zerda бьqәwata dinamo көvьг бььндькьг һәjlo қатә зорьн. Bira weda bu ky бәре palә көvьг u һә

ri bь рьшт дьбьрн зоре, wana cətni дькьсанд, le пьна
dinamo u dolav дəwsa wana дьхəбьтə, хəbata wana he-
sa bubu.

3.

Зь we rəze həjšt məh hatьn cun.

Ль çle mala хьrabə jəkə təzə hat cekьrн. Əw mal
carqati bu; bь рəнçərə, həwş u goz bu.

Отахəкə гьнд zi dabun bave Fride. Kef-kefa Fьride
bu. Fьride hərtьm rudьньšt bər рəнçərə u ль hatьn cuna
xəlqe дьneri.

Roke zi, gava əwe kьteb дьхуənd, dərsdara məktəba
we, зь бьн рəнçərə wanra hat dərbaz bu, əwe Fьride dit.

Got:—Fьride, hun vra дьminьн?

— Bəle, həvala Hьsrət.

— Otaxəkə zəfə гьндə.

— Bəle otax zəf başə. Bave mьн дьbezə:—Əz pale
si sali mə, otaxa ha mьн əmьre хуəda nədit bu u teda
rənəньšt bum.

NƏŞьRXANA MƏ

Nəşьrxana mə məşurə

Mina aşe ađьr furə-furə,

Nəşьrdьkə ylm u sijesətija kure,

Зь bər te nəşьre хуəndьna hurə,

Nəşьrxana mə ja hьkymata Şewrejə,

Дьхəвтьн teda gələ çahl u komsomolə,

Гьşk pera bunə sənətkar u pьspore,

Əw dərəçə зь mərə gələki zorə.

Nəşərxana mə ja pələ u gündijənə,
Qar u qazança we bona həmljanə,
Ylme we bona xəvatcijanə,
Ronkaje dədə həmu çijanə.

ÉÇOE BATRAK TƏNGASI FƏREQƏTI

— Мьн зəf dit təngasi
Xylame dəwlətija bum
Мьн nədədit sərgənazı,
Həro ьтьн dəbu həwar—gazi.

— Əz nəha kətmə fəreqətje,
Dərbaz dəкьт qəncije
Əz хуəzi xəvatci,
Namiньт ʃı u bьrcı.

— Əz bubum qule bəga,
Fue dəvum bər dənga,

Sər wəxt nin bum mina nəhə,
Rəz dərbaz dəbun şuna məhə.

— Batrak azanə çəm mə həmu çila,
Bdi tynə zora dəwlətija,
Əm tvaqən nav gundija,
Xylaz bun zə təngasija.

— Xatunə dəgo zu hərə,
Aqə dəgo bə ləz vəgərə,
Kyre wan dəgo ty kiji?
Bər dəstə ti u bərciji.

— Əm batrakın nav Şewrenə,
Gələk yzyve fərqənə,
Qoməkdare kolxozenə,
Xəvatcije sosjalizmenə.

— Myn zənbu qule aqə mə,
Le nəj zə we sənəfemə,
Əz kətbum bən mənəta,
Aqə həqə mən nəbdə.

— Əm azabun zə maldara
Bunə çerga proletara,
Məhkəm dəkən tvaqa həvala,
Dyl u çəgər həvra bəra.

KƏRƏM KƏTƏ SƏR XƏBATE

(Wəxte byhyri).

Wəxte rəhətja mən bu. Əz zə bazare Leninqanə də-
cum Allahverdie.

Gava ky neziki stansle bum, zaryk mən qəsədi. Nezi-
ki mən bu u got—Xalo, xalo çan, şəjki bədi mən.

Əwi sewi bu. Mьn ad kьr, ky əwi zь wi hali bьdьm dərхьstьne.

We ləze əz хуə fьkьrim. Mьn dьxast əw bь хуəга бь-
бьга mal, ie əz dьcum Allahverdie, mьn əw jək пьkar bu.

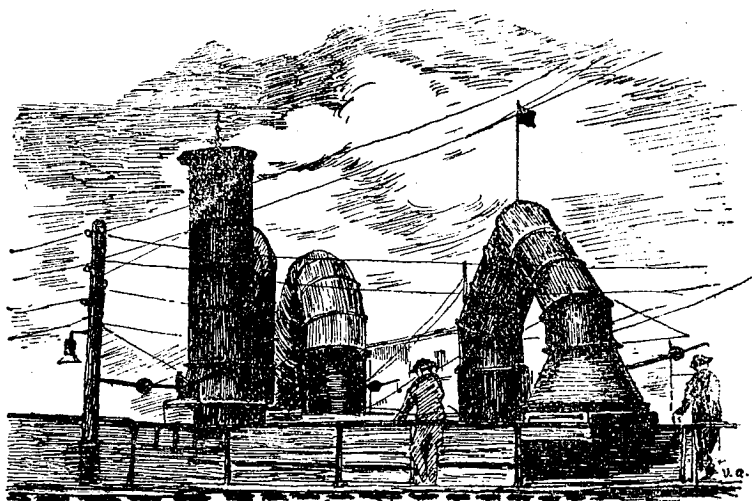
Le disa, əz neziki wi bum u mьn ze pьrsi:—

— Nave tə cijə?

— Kərəm.

— Cənd sall?

— Panzdəh.

— De u bave tə hənə?

— Na.

— Ty ь ky dьmini?

Əw pьrs hьnəki wi cətьn hat, le disa çaba mьn da.

— Mal mə tьnə. Zь Rəwane hatьmə vьga. Vьga zi
parsdьkьm, ysə zi əbura хуə dьkьm.

Мън һәр сәтнафи фәткырын. Мън һыпәки вира хәбәрда
u хуәра зи һыда бър бәрбь мәдәна Allahвердие һәсән. Мън
Қәрәм һәма ы wedәре зи кыре сәр ҫыхыл.

Сәнд мәһа ҫунда, әз диса зь Ленпакане дьсум мә
дәна Allahвердие.

Қәрәм диса мън қәсәди. Le Қәрәм ыди Қәрәме бәре
нин бу. Қыңыңнә тәзә le bun, сәр хуәда hat bu u ниҫа-
на KIM-e zi ы ресире бу.

ҶӨВӨКЕ NAV MEҶӘДА

Нава меҶе мәда гәләк һырма бәјани һәбун.

Le зь wan һырмаја, je geli тәмхуәҫ bun.

Гәли зи зь гынд зәф дур бу. Gyndi bona бәрәнкырна
һырмаја әсәр-әсәр дьсун, әwana ҫөв nav gelida дьман,
сыбәтыре вәдгәрјан гынд.

Bona бәрәнкырна һырмаја ҫарәке зи әз u һәвалә хуә
rabun cun geli.

Әз nava меҶәда розе маbum, le ҫөв ы nav меҶәда
нә маbum. Әва ҫара әwlың бу, ky мьне nav меҶәда
дәрбаз бькра.

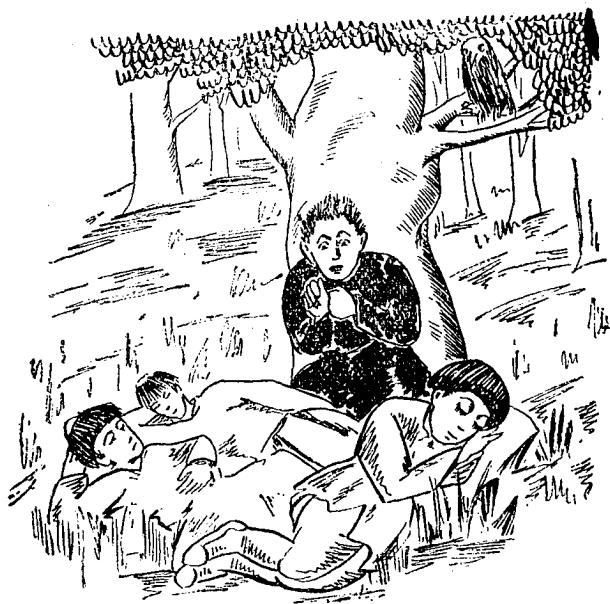
Әз зь меҶә зәф һыз дькым. Bina we хуәҫә, kylilke
рәңг awazi te һәнә, nav wanda qurlна тәјрәданә. Nav
меҶәда мәде мън дьһа вәдбә, bin стәндьна мън дьһа
farәһ дьбә.

Әм пенҫ һәвал bun, һәр пенҫ зи ҫагьрт, ҫагьрте дәр-
ханәке. Әмьрда зь nav һәвалә мә Ҷәвәҫе Кәләҫ мәзьн
бу. Әwl ҫәрбанди бу. Әw зәф ҫара бь бавә хуә, бь ҫи-
наре гындра мабу nava меҶәда, ҫөвбьһерл wedәре дәр-
баз кыр бу.

Gava ky əm ghiştın, çı, tari zi kətə ərde. Əm çik
kırıntı, mə nane xuə xar. Şəweş got:—Gəli lawka, əm
işev rınd razen, əm wəstjanə.

Rastije zi həvəle mın bə xəwa şırın razan, Şəweş zi
raza, le xəw nəkət cəve mın, xəwa mın nədərhat. Xəw
zə mın rəvi, ləzam zə sə bu əw jək.

Mın zi pal dabu, guhe mın lə sər xəşə-xəşə meşə bu.

Mınra got bun, ky nava meşəda hər çurə təba u bəjani
heçə. Zə we jəke zi mın xuə qori kər, qırıncıland həvdu
u guhe xuə da sər dange meşə.

Şəvə saji bu, həvə heçək. Sər sərə darara vızina be
bu u bəlge wana lə həv dərda. Mərv tıre bəlga dıkrə
rəstə-rəst, həvrə xəbər dərda u dıgot „Bezə, bezə“. je
dərne zi bə fəsall dıgotın „Hış, səs, hış. We bəbhen“ u

düşka disa bь həvra dьkьrьn „sьs“ sər we jəke çara
nьşkeva dəng dьhatə bьrine.

Gava ky dənge meşə dьhatə bьrine, dəngьnə dьңe
zь carnьkale wі dьhatьn.

Zь çiki qirina təjrəda dьhat, wana pərr u baske xуə
lь həv dьxьst, zь çije dьn lьşin dьhat, dəngьnə məlul
dьhatьn u əw zi nьşkeva dьhatьn bьrine.

Çara zi barə-bara həjwanəki dьhat, zь we jəke xьşin
lь nav meşə dьkət, dьbu hewərzə, hər tьşt təv həv dь-
bu. Dəngьn dьne dьhatьn, mərv tьre jək sər sərə dара-
ra dərbaz dьbə u сьrpi dьşkenand, dənge qircə-qirca
сьrpi dьhat. Mərvə tьrre dew zь nava meşə dьrəvə u
həmu tərəwьla dajə pəj.

Əz çie xуəda dьha qьnçьllm həv, neziki həvale xуə
bum u mьn təhərəki Şəweş hьşjar kьr.

— Şəweş, Şəweşo, ça rabə, rabə, ça bьnerə əva kijə
ky ha dьrəvə.

Əw hьşjar bu, viali-wiali neheri u got: — Xəzalə, ьdi
we сь bьbə.

Dənge we qircə-qirce ançax hat bьrine u nьşkeva
dənge zareke hat.

— Wəj, wəj, wəj.

Gəlo ke əw zary anijə vьra, gəlo birkьrnə, əw sawa
vьra hьştьnə.

Əz ha dьfьkьrim, wəxte fьkьrbune dənge zary dьha.
qalьm dьbu, nьşkeva zi əw dəng hatə bьrine u tьştəki
noqlakən mьn bьhist.

Ha, ha, ha...

Mьn zь tьrsa Şəweş dəv da.

— Şəweş, Şəweşo, ça rabə, rabə, bьner сьka əw
jə ky dьkənə.

Şəweş zə bər xəwa disa sərə xyə bəlynd kər.

— Şəweş, əw kije, zaryje, han mərvə məzən.

Şəweş kənja.

Əwi gotə mən: — Ty tışt zi tynə. Əw kynde korə, səra nyzani, əw hər şəva zi ysa dəkə, həm dəgri, həm dəkanə, raze, raze u bə xyə zi raza.

Ləzəki şunda sər sərə mərə təjrək hat dərbaz bu, zə we şunda bu qizina təjrək dəne u nəşkeva disa hər tışt stəgri.

Məşə wəxtəke lap vəmri, mən wi saxi dənge tərpe-tərpa dyle xyə dəbhışt.

Əw jək zi dərbaz bu. Paşə nyzam əz səqasi razam, jək zi mən səve xyə vəkər dəng dəhat. Dənge tərpe-tərpa lənga bu, mən tře jək feza mərə dərbaz dəbə.

Mən səve xyə zə tırsa disa gırt, əz dətırsiam, mən dəxast bızan buja, səka əw cijə ky feza mərə dərbaz dəbə.

Mən səve xyə wəxtəki şunda hənəki vəkər u nəşkeva səve mən dy tışte bərtqı kətn, əw dəsbərusin.

Dəha bərbənga səbe bu, mən səve xyədisa wialı kər u təkək minani kucka dit; dəv vəkəri bu, zəmanə xyə dəlyqand bu, aliye mə dəneri.

Mən ky əw dit, əz sər xyəda hatəm, mən gazi kəre: —

— Kudi, kudi, kudi...

— Gəve kucək zə həvdy dəha həv qəlyşin, lə mən dəneri.

— Wərə, wərə, mən dəngəki bəlynd gazi kəre.

Zə dənge mən Şəweş hışjar bu.

— Əwi zə mən bərsi. Əw ty gazi sə dəki?

— Ha waje, kuckьkə, əz gazi wi dьkьm, mərvь tьre əw kucke je Çəzoje, ysa ninə?

Şəweş le neheri u nьškeva zь çie xуə qyloz bu:

— Gədəno, gyr, gyr, əwi kьrə qizin, rabьn, rabьn, kəvra hьldьn.

Gədə rabun, kəvьr u dar hьldan u bь sərkarja Şəweş kətьn pəj gyr.

Əz təne mam, mьn şərm dьkьr.

Dənge qizə-qiza gəda zь durva nəjsə dьhat, mьn zan-bu ky əw zəf dur cunə.

Əz dьtьrsiam, mьn dьle xуəda dьgot gyr dьbək vəgərə alle mьn u əçebəke binə sərə mьn, gədə zi həmin ky duri mьnьn. Həta ky dənge gəda dьhatə mьn, disa əz əwqa bər xуə nədkətьm, le gava dənge wana hatə bьri ne, əz lap zь qydum kətьm.

— Wəki ysanə, əwana zəf dur cunə... Wəki ysanə, əwana ьdi mьn nabinьn.

Zь tьrsa əz gьrjam, mьn kьrə qirə-qir. Şəweş, Şəweşo...

Səwta mьn notlani gyləke dьkətə nav meşə u disa mьn vədьgərja.

Ty dəng zь alie lawka nədьhat.

Əz zь qydum kətьm u mьn dьha bь gymryhi kьrə həwar u gazi. Əz dьgьriam.

— Şəweş, Şəweşo, Teli, Teli..

— Çaba mьn tьnəbu, kəsi çaba mьn nə dьda.

Gava ky mьn gymana xуə bьri zь həvala: əz hedi-hedi bьre kətьn, bu warə-wara mьn.

Wi saxi nьškeva həvale mьn bь peşkarja Şəweş ь mьn dərəkətьn. Wana xуə zь mьn vəşart bu u gava zь bьn dare dərəkətьn, bu pirqə-pirqə wana.

Əwana mьn u zarytja mьn dьkənjən.

— Wəj, Əfo tərə şərm ninə, wəki dьgriji, Şəweşbər
mьnda hat, bəs ninə, tə gyr kьr bu dəwsa kucka, nha
zi ty dьgrji, əwi bь laqьrdi disa got.

MURISTANG U MEŞ

Roke meşe gotə muristange;

Ту зьringi jani, əz зьringьm.

Kyda bьxazьm, əze bьfьgьm, həgьm

Xyərə əze hərdərə bь hellnkьm,

Səg hər xyrəki runem u bьxum.

Zь tə hynyrьgьm, əz dьbezьm.

Hərke ty həri səba həb anine

llaça tə tynə zь bo fьrine.

Hərke bəri mьndьn, əze bьgəvьm,

Səba fьrine pəg u baska vəkьm.

Baske mьn ьxtijar danə səva mьn

Fьkara mьn qət tynə, sь həje zь bo mьn?

Hər gav həzrə xarьna mьn,

Dьneda ki dьzi mina mьn?

Çije paldana mьn həvьrmuşe nəxş

Mənzila mьn məclisa şah-paşa xaş.

Tynə hyrməta tə, nəzi jera tə,

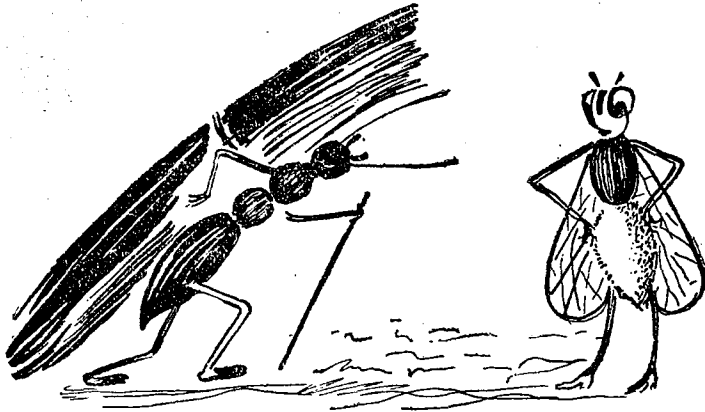
Ça bezə, gəlo, sьjə hynyre tə?

Muristange got: Bь bьr rьrsa xyə.

Bəsə hьndьki rəsna bьdə xyə.

Havine bərev naki xarьne

Əwə, bьci dьmini zьvstane.

Əgər havine dьkьşinьm çəfa,
Le wəxta zьvstane dьbinьm səfa.

Ky səba xəbətə nə su tənбəl
Ахьrija şuxyl dьdə əngəl.

Hər ki ky hьləki bişi nə zəhmət
Həlbət ky we bьbə ахьr rəhət.

SƏRHATJA СЬVIKE

1.

Həbu u tьnəbu, сьvikək həbu.

Əvə сьvike leda, bu rьrina we cu mala pire. Сьvika tə dьnərə təndura pire we du dьkə, stьrik zi lьnge weda həjə.

Сьvike got: Pire, vi stьri tьlja mьn dərхə, bavezə təndura хуə, təndura tə we bьşхylə.

Pire gava əv jək bьhьst, dьha lьnge we ərd nəđьrt u dəst-dəst dərzi ani, sьtri lьnge сьvike dərхьst. Pira rəbən, ve çare stьri avitə hyndyr təndure u bu gьrrə-gьrra we,

şxyli. Zь we jəke şunda şvike leda cu. Pirke zi təndura xуə vesənd u nane xуə pət; əwe həft nən u totəkək pət.

Wəxtəki şunda, pire həw neri, şvik şunda hat. Pira rəbənd mətəl ma, le disa xуə gьrt u bь qəjde dьnjaje səlama şvike vəgьrt.

Bəle, əm gьlije xуə bir nəkьn. Şvike pəj mьzulja gotə pire: Pire, tyje han stьrje mьn bьdi mьn, han tyje həft nane pəti bьdi mьn.

Pire got: Şvik, xу mьn həft pətjə, əz mərum, əze sawa zь dəve xуə bьbьrьm bьdmə tə. Kьr u nəkьr, şvik le rəhm nəhat, da u nəda, şvik zь gьlije xуə şunda nəşəkьni.

Eh, pira rəbənd we sь bьkьra. Paça we hatbu bьrin, dəjn bu, we bьda. Pire rabu tək totək zь xуəra hьşt, hərhəft nan zi da şvike. Şvika tə zi hərhəft nane xуə hьda u bь rekət.

2.

Şvik hьndьk cu, zəf cu, əm nəzanьn, le wəxtəki şunda rasti pəz hat. Dit kəri pəz va vьra, dy şvana rьnçar hur dьkьrьn—şir dьxyarьn. Şvike gava əv jək dit, gələki bь dьşəwat got:

— Gəli şvana, hun sьra ha dьkьn?

Wana zi got: Şvik çan, le əm sawa bьkьn; nan wəlate məda tьnə.

— E, go, malavanə, hane wəra həft nana hurkьnə şir bьxyn.

Şvana gava əv jək han ditьn, əşebmuj man. „Şvik u nan“ u nan ləz-ləz hьdan hurkьnə şir xуərьn. Şvika tə zi dьlrazja xуə zь wana xуəst u kьrə pьrrin cu.

Wəxtəke şunda səvik şunda vəgərrja u pera-pera şv-
vanara got:

— Şvanno, qa hun həft nane mən bədənə mən, jan
zi dəwsa wana, həft bərana bədən mən.

Şvan zi həv səwərin u gotən:

— Axır səvik çan, əme təra həft bərana ky binən?
Le səvik bu qətl u bəla, axırje həft bərane xue zə şv-
vana stənd u bə bəranara təvaji rre kət.

3.

Sə sərə wə beşinəm, wəxtəke şunda əva səvika mə
xydan bəran rasti gyndəki hat. Dit wi gyndida həspa şər-
ze dəkən; buke sjar dəkən, wəki nane sjara bədən, gava
ky səvike əva jəka zi dit, got:

— Gəli gyndino, hun səra tyste ha dəkən?

Wana zi got:

— Səvika dəlal, wəki pəz dəwar çije mə tynə, le əme
sawa bəkən, le əme buke sawa vərre bəkən!

Wi saxi səvik bərana dədə wana şərze dəkən u bə
xue zi le dədə dəcə. Wəxtə cujine dəbezə: Hun ky şər-
ze dəkən, para mən hıdən.

Eh, wəxtə dəwatejə, kefə, əşqə, ki keranə, dəha ky
ma ky dərəq we tərəwədə bəfəkyən. Le cəndəki dən
həw dənyən səvike peşi lə waq dər. Səvike got: Gyndi-
no, wə doşte bərana xue, wə həlal, le para mən wə sə-
ra nəhst?

E, ke we mala xue xrab kə, çabe bəde, dşk zi kərr
dəbən. Wi saxi səvik dəbezə: Kəgəmkən, hane hune həft
bərane mən bədən, jane hune buke bədən. Pəj gələk gəl-
gotəna səvik disa ja xue dəkə, buke zə sjara dəstinə u
wana porr u roşman bərbə gynd vərre dəkə.

Сьвик буке һылдәдә дьсә, рева расті мәгьвәки блурван те; дьбезә:

— Хорто, ве буке һылнаді, вәки ты ве блуре бьдін-мьн.

Е блурван ве сь безә, бь дьләки на, һазар дьлі буке дьһәбинә у дәст-дәст блуре дьдә сьвике у буке хуға: һылдәдә.

* * *

Сьвик зі блуре һылтінә у дьсә сәр зьнарәки гәләки мә-зьн дьсәкьнә; блуре дьхә у дьбезә.

— Тур, тур тур,
Мьн сььрик да һәфт пана,
Һәфт нан да һәфт бәрана,
Һәфт бәран да букәке,
Бук зі мьн да блурәке,
Тур, тур, тур
Әз блурваньм.

О блуре чи бь чи дьшкенә, бь хуә зі рәтт у баска вә-дькә-дькә рьггін дьсә.

K I S

Qizera бь зьмане Jakuti Kіs дьбезьн.

Әw qızka сук іь nav meşada іь сәре сја, дь гәлјадә дьта. Аҗаје wana malәkә сук бу.

Malәk хьrabә бу. Şuşe рәңсәра тьнә bun. Dәwsa şuşa кьңськ darda кьг bun. Зьвьстана әwdәр sar bu, оҗах зь суре дьғәгьмі, дьсәтмьді.

Bave Kise necirvan bu. Əwi ruvi u həjwaned majlə dьgьrt. Kise zi tir u kəvan dьda xəbate. Əwe havin-havin rəwьre xurt u nərmьk dьgьrt, necir dьkьr.

Bave Kise təjrək kьşt, ani mal. Təjr wedəre çar-çara bərevi sər həv dьbun.

Kis runьşt sər runьştəkəke u dəst bь ruckandьna rə-re təjre kьr. Xarьnək rьnd we zь we cebuja... Dja we təndur dadьda.

Təndur rьnd dьşxull, işьq dьda carnьkale male. Təndur (куськ), bona jakuta hьm sьraje (ronaji), hьm zi gərmі.

Tьşte listьne zь bona—Kise tьnəbud. Əwe mьzulla xуə bь rəre təjr dьkьr. Kise rьfi rərrə we dьkьr u rərr zi viali-viali qyloz dьbun.

Sьbe şəbəqe Kis rabubu, əw dьcu bərbь maləke. Ru-vije Kise we maleda dьman. Əwe xarьd dьbьr bona wana-na. Boçe ruvlja zəf nərm bun, cəve wanana minani

p̄riska bun. Əw zi s̄bbe h̄etta evare c̄ov, n̄dheria Kise bun.

Kise x̄ar̄n d̄b̄da wana. Şişa x̄uə h̄yld̄b̄da d̄bcu nava meşə bona ḡrt̄na r̄əw̄ra.

Kis z̄v̄v̄stane cu m̄əkt̄əbe.

Cawa ky nava h̄əmu h̄ykym̄əta Şewreda, ysa zi nava jakutada n̄əxȳəndi ḡərəke t̄yn̄əb̄n.

Zary h̄ər ro z̄b̄ s̄ər b̄ərfa c̄il̄ə-q̄ərqaşra d̄b̄hat̄n m̄əkt̄əbe.

2.

Kis t̄əv h̄əvale x̄uə run̄b̄st̄ b̄ər sobe. Soba m̄əkt̄əbe m̄əz̄n bu, əw n̄ə minani kycke bave we bu.

M̄əkt̄əb̄ zi noṭlani jurte ninbu. Z̄b̄ k̄erana hat bu c̄ek̄yrne u d̄əwsa k̄n̄ç̄ka: şuşə p̄ənc̄ərə x̄yst bun. D̄ərsdare got, ky zut̄rke m̄əkt̄əba wana we z̄b̄ k̄ərp̄ca be c̄ek̄yr̄n. M̄əkt̄əb̄ək ysa, cawa ky bazarada tenə c̄ek̄yr̄ne.

Kise z̄b̄ ḡyl̄te d̄ərsdare z̄əf h̄əz d̄b̄k̄r. D̄ərsdare d̄b̄got, ky z̄b̄ alje şewra ḡynd cawa cujə bazerda x̄ȳəndjə u n̄b̄ha hat̄jə d̄ərse d̄b̄d̄ə. D̄ərsdare wanra şrov̄ədb̄k̄r d̄ərəq w̄əlate (çyd̄əda) başq̄əda, d̄ərəq m̄yl̄əte h̄ykym̄əta Şewreda.

Kise gava əw h̄əmu d̄b̄ b̄h̄ist, baw̄ər n̄ədb̄k̄r; ḡələ rastə w̄əki d̄b̄bezə b̄ər h̄ənə, əw zi heşin̄n, ḡələ rastə, ky w̄əlat h̄ənə, w̄əki zary z̄b̄ d̄əst ḡərme t̄əzi d̄bc̄n ten.

Le Jakutieda z̄v̄v̄stanə, z̄v̄v̄stanə d̄yrez u zor.

Əw kyrka x̄uə w̄ərd̄b̄k̄n, kyrk wana z̄b̄ syr u s̄ərmae: x̄ȳəjl̄ d̄b̄k̄n. Kise z̄b̄ m̄əkt̄əbe h̄əz d̄b̄k̄r, əwe z̄b̄ wed̄əre roz b̄̄ roz t̄ȳste t̄əzə h̄yld̄b̄da, hin d̄b̄bu.

Mala ky Kis teda d̄ym̄a zera d̄b̄got̄n JURTA, w̄əlate wera zi JAKUTIA d̄b̄bez̄n.

ՅԼԻ ԲՅԳ Ս ՏԵԽ ԿՕԼՕ

Յլի Բյգ:—Տեխ Կոլո?

Տեխ Կոլո:—Կիյե Բյգո!

Յլի Բյգ:—Ետ Խյե ըլտ Բս,

Յզ Բյգ Բսմ.

Տերե ելե ադա Բսմ,

Ընյա չԵ մէն ըԵԵԵՏԵՅԵ

Ես Բիլ մեկե վան ԵԵԵՏԱ.

Տեխ Կոլո:—Յլի Բյգո?

Յլի Բյգ:—Մեյ Կոլո!

Տեխ Կոլո:—Ետ Խյե ըլտ Բս

Յզ տեխ Բսմ,

Կնչե մեյա յե մէն Բս,

Էլ ըԽՅՅՅՅՅՅՅՅ, մէն ըԽԽԽ

Տերե ելե գյտե ըար.

Əli Bəg: — Şex Colo?

Şex Colo: — Eh bəgo!

Əli Cəg: — Tə xyə dit bu

Əz k! bum,

Səre ele zi də sjar bum,

Alije xyəgəndə xajin bum,

Xarəna mən qəli bu,

Məzəne pençsə d sjarı bum.

Şex Colo: — Əli bəgo?

Əli Bəg: — Ax Colo!

Şex Colo: — Əv bajışəvik

Zə ky hat.

Rəş bə roza mə hərdya,

Zənçir stue mə bada

Komsomol bəri mə da.

Əli Cəg: — Şex Colo?

Şex Colo: — Cijə bəgo!

Əli Bəg: — El əvə xyə vəkəryə

Zə bəg u şexa natərsə

Hale mə zi we cəbə?

Komsomol (zə durva): — Wəj bəgo,

wəj şexo,

Dəwrana wə zi cujə

Wəxte məjə, wəxte mə

Çie wə tynə vandəra.

G Y R

Gyr bal mæ, çie dæſta dÿha ziankarÿn, 'harÿn. Gyre çja awaça zjan nêdÿdan mæ cÿqas ky gyre dæſta dÿda mæ. Çəm mæ, wæhte zÿvÿstana, gyr tenê nava gÿnda zÿ. Zÿ we sawe kucka əm malada dÿdÿn xÿjÿkÿrne, wəki gyr nœn wanana nœbÿn. Çəm mæ, zÿvÿstana mœrv tene rewitija nakÿn, ilahim wan saça cÿsax ky tari zÿ dÿkœvê érde. Nÿha əze wœra bezÿn, cÿka cÿ qœwÿmi sœre mÿn.

— Gaki mæ hæbu. Nave wi Siran bu. Zÿvÿstanœke əva gaa ynda bu. Bÿre mÿn əz ſandÿm pœj ge. Əz zÿ lawkœki çahÿl 16—17 sali bum. Əz cum, dora gÿnd cænd çara fÿtÿlim; le mÿn ga nœdit.

Gome mæ hæbun. Əw zÿ gÿnd awçasi durnibun. Mÿn got, dÿbœk ga cubê wedœre, sœr we nete əz cum bœrb goma.

Əz cum. Mÿn gome peſÿn nÿheri, je dÿne nÿheri, dÿrÿst zÿ ga cubu goma raſÿn. Mÿn ga zÿ gome dœrxÿst. Gava mÿn ga zÿ gome dœrdœrxÿst tari-taristane dÿha pe-

da-peda ɟɔrt bu. Qyɟɟ kətə (xof) nav dyle mɔn. Mɔn təqmin kɔr, ky bɔ ronaji əz nɔkarym bɔghizɔm male. Əz dɔfɔkɔrim hərəm, hane na...

Mɔne sɔ bɔkɔra...

Carɔnkale mɔn, xali-xalistan bu. Nə dəng həbu, nə hɔs. Dəst mɔnda zi ɟɔvkək u kərək həbu.

Mɔne sɔ bɔkɔra. Mɔn ga da peɟja xuə. Əz hɔnəkɪ peɟda ləqɪam, həma we dəqe nɔškeva, əw zi wəxta we ɔskja evare, dəngək hatə mɔn. ɟie xuəda səkɔnim, mɔn ɟyhda sər wi dəngi...

Mɔn pera-pera fəm kɔr ky əw dənge ɟyranə u...u...u...

Bɔ we ɟirinjera dəng dɔha zəf dɔbun, ɟalɔm dɔbun.

Mɔn alije raste nɔheri. Zɔ durva pərrani xuəja kɔrn. Səve wanana notla sɔra dɔtəjsin u bərb mɔn dɔləzjan... Mɔne ɔdi sɔ bɔkɔra?

Mɔn dɔha zan bu, ky əw pərranijə, ky pərrani zi bərb mɔn te...

Mɔn ga zɔvɔrand. Bəre wi da gome. Mɔn əw dazot, mɔn bɔ zoreke əw dazot. Əz dɔrəvjam, ɟa sawa dɔrəvjam...

Wi wəxti mɔn para nɔheri u sɔ dit, əw bu, ɟyra bɔ mɔra dɔɟihandɔn.

Mɔn ga hɔɟt, təne bəzjam. Əz ɟɔhiɟɔm gome, kətɔm hyndyr u hɔkɟjam bər keran; rəx həcke stune.

Gava ky mɔn ha tətə ɟije xuə dɔɟrt, həla he bɔ paki runəpɔɟtɔ bum, həw bnerɔm bu orina ɟaje mɔn.

Əz əceb maji mam, ky ɟyra əwqa re səwa ɟədan, sɔ zu ɟɔhiɟɔn ge.

Xale Andreas dɔgot, —Pah, pah, ɟə sɔ dɔɟizə lɔnge ɟy-
ra, zɔ sərə ɟije gava tɔɟtəki dɔbɔnɔn, əwapa pera-pera.
dɔɟhtzə.

— Əre, mən zi həmə əw jək dəgot:—Avoje Şurəgəle dəgot. Mən nəşkəva orina gae xyə bəhist, bə orinera xərxərga wi zi mən səh kər. Emanəke şunda xərxərga wi hatə bəriñe u içar zurə-zura gyra dəst pe bu. Wana həm goşte ge dəxarın, həm zi bəhəvra dəkərın dəw u doz...

— Wəj, Siran çan, xəbəre hana nəşkəva zə dəve mən dərkətən...

Le sə wəxte Siran bu. Əz hale xyeda dəgərjam. Əz dəfəkərım, mən dəgot, we geda bəqəvın həjani səbe. We terbəxun, pəj xarəne zi we ledən hərən. Hane zi mən dəgot, dəbək qə zi mən nəbiñn...

Ty nəbe zi pərrani məznə, gyr gələkən. Əz pənçi bezəm, ty sədi. Wana ga dərbəkeva dabəland: nəşkəva hatən tzi gome bun. Cəve wanana nava tariedə dəsrusın, minani çotə şəmdana bun. Cəve xyə carnəkale gome dəgərandən, dəve wanə vəkəri bu.

— Ditən...

Gomeda ıdı çı tynəbu tziñi sər həv bubun, Zə zela mən dənerin.

Əz zi bubum ləpəki, topı sər həvbubum. Zore bum. Zə kəran gərті. Xujdana sar zə sər mənra. davit. Wana mən nəheri u dərkətən dəvra.

Mən bina xyə stənd, qydum bər coke mənnda hatən. Həmə we dəme zi mən bəhist, ky əjni tanga sər sərə mənra vədəkölən, wana xyəlja gome dəqola, dəda paş. Lənge wanañə bərə-bərə neziki çie mən dəbun. Lənge wana lə kərane rəqə-ruti dəkət, kəran vədyrutən.

Disa qydume mən şkəstən, xujdan bu, ky dəda sər mən. Mən ləzand; mən çie xyə gyheri, əz dərbazi sər kəranəki dəne bum, çida zi qənçylim həv...

Xyälja sər qeran danə aliki, l̥ wedəre ty t̥št nəd̥-
t̥n, əz wedəre nin bum.

Hat̥n zər. Dina xyə danə m̥n u disa z̥v̥rin.

H̥lk̥sjan sər gome u disa z̥ t̥nga çie m̥n xyəl̥
vədan.

M̥n çie xyə disa gyherl. B̥ wi t̥h̥ri, wana z̥ veza
sere m̥n d̥kola, m̥n zi çie xyə d̥gyhast, h̥ta ky qe-
rane raş̥n hat.

— Əze ɣdi kyda b̥ cuma?

Disa hat̥n zere, çur̥ki har m̥n n̥herin u k̥fə də-
ve wanda b̥ l̥z zi v̥g̥rian. D̥kolan, ça cawa d̥kolan...

Qera bal m̥nə tuz bu. M̥n qer z̥ çeba xyə d̥r̥x̥st.
Dəve we v̥k̥r̥ u g̥rtə dəste xyə.

Veza m̥n zi v̥d̥kolan ha v̥d̥kalan, əw g̥hiştine
keran. Gyreki lare xyə av̥tə b̥rb̥ m̥n, əwi q̥r̥qal
raşda v̥d̥k̥sand. M̥n lare wi n̥şkeva g̥rt u pe qera
xyə əw b̥rindar k̥r.

Əwi l̥nge xyə şunda k̥şand. Bu əwtina wi u raşda
bəzja. Gyra gava əw wi halida dit̥n, l̥ həv k̥t̥n, av̥t̥n
sər. M̥n b̥hist bu, ky gava gyrek te b̥rindark̥rne; gyre
majn davez̥n sər, wi d̥p̥rt̥n̥.

Əz we hivje bum, w̥ki gyre b̥rindar, we wi citi-citi
b̥k̥n u z̥ we şunda we z̥ m̥n dur k̥v̥n.

Qer zi dəst m̥nda bu, əzi haz̥rbum.

Gyhdarja m̥n l̥ wana bu. W̥xt̥ki şəve d̥rbaz bu-
bu, həma sər wan m̥tala d̥ng̥ki z̥rav hatə g̥hişt gy-
he m̥n, m̥r̥v, d̥got əz xəw̥neda mə.

— Avo, hej...

— Gazi m̥n d̥k̥n...

— Дьбэк гәзи тьн дькьн.. Дьбэк брә тьн бә. Дь-
бә çinare тәбьн. Зь гоме, тьн зі дәнг да. Мьн дькьн
һәвар u гәзи.

Вьра еј, һеј... Вьра тә, вьра, дуг тьн дьхуьн.. Нә-
вар еј, һеј..

Wana disa dәng dьda, dәnge тьн павьһен, тьн зі
дькьгә қирә қир, әз қә кәрг нә dbum, тьн гәзи дькьн.

Нәта wi çaxi тьвьнг агьр кьгьн. Зь we çunda bu
гәв u бәза гура. Нюçә-һоçа тәвьва бу. Мьн дәнге брә-
хуә дьһа гьнд дьбһист, тьн дәнге гьндја зі зь һәв баç-
қә дькьн.

— Аво, һеј...

— Әз сақ u сәләмәтм, гомеда тә, гоме...

Кәтн һындур. Кәфа wana çi bu, alikida зі әçәб ма-
бун. Нәг јәкi гәзи тьн дькьн. Әз зь зорда һатьм хәгә.

Kətəm həmeza bre xyə u heza bu kurə-kura mən.
Əm dərkətən dərvə. Həstue ge dora gome bun.
Həla səbə safi nəbubu.
Zə durva həla dənge zurə-zura gyra dəhat.

2.

— Andrease malxye male dəgot:—Gyr zə eđyr zəf dətərsə.

Alie mə gyr zəf biğər dəbən. Gəlki məjl məzən həjə. Əm zə wira dəbezen gəlie gyra. Əw gəli əjnl çie gyranə.

Rozəkə rajze əz zə çje bərbə male dəhatəm. Kyre mən zi bə mənra bu. Əwi nəh-dəh salı bu.

Əm bərb wi gəlji dəhatən, reja mə lə wi dəkət. Gava ky əm neziki geli bun, dənge kəlbəki kətə gyhe mən. Mən zi got, qe şvana pəz anjə vandəra u kəlbə wan zi lə bər pez dəwtə. Mən dəng dae.

— Şvano, oro şvano...

Dənge kəlb hatə bərine u həma də we dəqe pərrani-kə gyra lə mə dərkət. Dəve wənə vəkri bun, zəman da-ləqi u dələzandən peş, bərbə mə dəhatən Cəve mən rə-şə-vəhatən, qydume mən şkest.

Ty nəbezi jeko də əwtia, bə xyə-xyə gyr bujə əwana zə kəlbə hini əwtə əwte bubun, dəəwtian.

Тывыңгык чөм мөн һөбу. Пера-пера мөн тьштөк ани бира хуэ, ky сәр пərranja тывың адыркыгын зьрара мөз-на дькаре бинə peş, wəxte адыркыгне əw дьһа һар дь-бьн. Зь we zi мəрьва дь дəqedə pərcə pərcə дькьн.

Курьке мөн zi şaşma. Əwi got: Bavo, əw cənə?

Mən zera got wəki nətərsə, mən go! Qocax bə. Mən kьrə sər ky bə mənra cьrpi u darьka bəgəv bьkə. Mə

сырї, дарык, қырғ-қал бәғәнқығын у мын һәма we ізе ріскә дае; әw қырғ-қал данә сәwtандыне. Ағыр қылоз бу. Due wi радьбу. Рьріске еғыр зь сәр сәре дарара дәрбаз дьбун. Нәта қу дьһістандына гура; мын ағыр дьһа бь ке-фа тә гуыр кьр бу.

Гыр сьвjan dora мә. Әwana зәф у зәф bum. Carnь-кале мә гьртьн. Wana зь durva мә дьнери у дьбу сәw-кә-сәwка wana, сәр мәда нәдьһатьн. Дьһане хуә һәв дьһьстьн.

Gәde мын зі зь реҫа мын гьрт бу, әw зі дьдьрja.

Мын zera got:—Dәlale мын, мәдьри, мәтьрсә, әгәр ty бьдгьji, we ben мә бьхуьн.

Әwi дәнге хуә бьри, le бу iske-iska wi, дәнг ze га-нәдьбу, зь реҫа мын гьрт бу у дьрьсьfi...

Мыне sawa бькьра, гуmana мын зі ағыр бу. Dar бә-гәбәгә кем дьбун, zary зі зь реҫа мын нәдқәтja, әwi нәдьһьст әз emanәki dur һәрьм, dara бәғәв бькьм:

Dарьki neziki һәбу. Рьріске ағыр мын бәрб wi кьр. Rәx wi зі дарәки дьне һәбу, мын ағыр бәри wi зі да. Ағыр гуыр бу, бь ләзәте гуыр бу. Шәmala еғыр гәлл гьртбу.

Нәма wi wәxti, сьван зь durva ағырә мә дьбиньн у шаф дьминьн. Gәlo сь сәwatә? әw дьфькьгьн.

Дьфькьгьн, дьфькьр у дәнг дьднә һәвду.

Мын гьһ да. Дәнг дьһат. Әjni дәнге Шәmo бу.

Әm ша bun...

Мын дәнг дае.

— Шәmo, Шәmo, рәrranie гура carnькалә мә гьртьнә, zary бь мынранә, һәwar, һaj, һej.

Нәма сәр wi дәнгi, сәнд сьвана дәнг іь мын кьгьн.

— Ej, һej, мәтьрсьн, мәтьрсьн, әm һатьн.

Dəngə wanana d̄ha r̄nd d̄hatə mə. Wana gazi həv-
dy d̄k̄r̄n, gazi k̄lbe x̄ə d̄k̄r̄n.

Wana k̄lbe avit bun peşja x̄ə u d̄k̄r̄n s̄əg w̄kl̄ əw
b̄ zut̄rke b̄ghiz̄n mə.

— Də H̄r̄se, ha H̄r̄se, T̄r̄lan hoçə, hoçə.

Əwtina sa d̄ərbəke məva d̄ərk̄ət̄n.

Zary vra zi d̄əst b̄ ḡri k̄r̄.

M̄n zi d̄ygot:—Əm̄r̄ çan, mət̄rsə, wanə hat̄n, s̄-
d̄ygr̄j̄. S̄əe Şamyl gyrex bu. Əw d̄ha ḡh̄stə mə. P̄j̄
w̄i k̄lbe d̄ne d̄b̄əzjan, p̄j̄ wana zi ş̄van d̄b̄əzjan b̄ərb̄
mə. H̄əma we dəme, Əm̄r̄ got:—Bavo, bavo, b̄n̄er gyg
d̄r̄əv̄n.

Got, u şaji, u xof bunə jək. Mə n̄zan bu əm b̄ygr̄-
jana, jane b̄k̄ənjana.

Gyg v̄di cubun. Nav tari-taristaneda m̄ne bun.

Law̄k̄ zi ḡh̄st̄n mə.

— Oro, s̄ə t̄ə q̄əwm̄i bu?

— Də q̄əwm̄i bu, m̄n̄ gote. Hal u həwale m̄n̄ u
gyra əva, əva bu, m̄n̄ disa z̄ə wanra j̄əko-j̄əko got.

Əm̄ we ş̄əve z̄ə çle x̄ə cun. Cumə gyhera pez, ş̄əv̄
əm wedərə man. S̄yb̄ət̄r̄e zi əm̄ b̄ d̄yl şaji v̄əḡərjan
mal. Paşə mə d̄ylrazaja x̄ə z̄ə ş̄vana x̄əst̄ u z̄ə wana
q̄ət̄jan, cun mal.

Andrease xal m̄ne d̄ygot. A əva j̄əka han zi s̄ərə
m̄n̄ q̄əwm̄i. Agyr əm̄ danə x̄ylazk̄r̄ne.

*
* *

— Əm̄ z̄ə gynde Horome d̄ycunə Ərt̄lke. B̄əri ev̄ərə
bu, hedi-hedi tari d̄k̄ət̄ə ərde.

H̄ər dəra b̄ərf̄ bu. B̄ərf̄k̄ qal̄m̄ hat bu. Syra ev̄ərə
əm̄ həland̄n, s̄əg c̄əve mə z̄ə we lap t̄ərk̄i, q̄əl̄ş̄i. Mə
zi re n̄zan bu, əmə nəb̄ələd bun. Mə n̄zan bu əm̄ ky-
da d̄s̄n̄.

Dəloe həvəle mə zə peşja mə dьcu. Ləzəki şunda əwi got:—Lawkno, gьnd dьxyenə, gьndi nezikə.

— Mə ze pьrs kьr, kane kialjə?

— Na wəjə, һun şəmalə сьra сьra nabinьr?

Mə le nьheri. Rastle zi zə durva gələk [şəmalə хuja dьkьr. Le əwana dьhəzjan, dьlьrtin, əva jəka mьn bəly kьr.

Mьn got:—Gəli lawkno.

— Нь, сь, сija?

Mьn got:—Əw gьnd ninə. Əwi, wəhte zьvьstana gьndi kylək u dərjje хуə dьdьrьn, dadьdьn, zə we zi ty işьq пахуенə, ja dyda zi əwə, ky сьrae mə ditьnə, əw dьlьrtьn, çida ninьn.

Həvəle mьn zə mьn pьrsin:—Wəki ysənə, le əw сьnə?

Mьn got:—Əw gьrьn, pərranije gьranə. Əw tenə sər mə, hazьrja хуə bьbinьn. Dəf u zьrne хуə dərхьn. Mьn əw jək bьhlist bu, ky zə dəf u zьrne gьr nəwerьn sər mərvada ben. Mə tьvdira хуə dit.

Mə b̄ h̄vra ha xəbər dəda u h̄w n̄heri s̄ra mə-
va dərkətn̄. Z̄ s̄r b̄rfa jək şəvi vl̄li-wl̄li d̄b̄zjan u
d̄xyəst̄n ky car h̄lqə mə b̄d̄r̄n̄. Əwana 'z̄f-z̄f bun,
h̄de wan h̄bu, h̄sabe wana t̄nə bu.

M̄n u Ato b̄ h̄vra z̄rne x̄st̄n̄. Dəlo zi l̄ dəfe
x̄st̄. Ḡmə-ḡma məbu l̄ dəsta xalida, l̄ we syr u s̄r-
me mə u gyra d̄wat d̄k̄r̄. R̄ng-r̄ngina dəfa Dəlo bu.

Ḡava ky mə d̄nge dəfe u z̄rne b̄l̄nd k̄r̄; gyr ç̄i
u ç̄ida st̄q̄rin̄, z̄ ç̄ije x̄yə n̄l̄r̄t̄in̄. Wana zi d̄nge
x̄yə b̄l̄nd k̄r̄, d̄nge x̄yə t̄vi d̄nge dəfe u z̄rne k̄-
r̄n̄ u əm p̄şda l̄-vjan.

— Wəj, əf̄ətm̄, h̄vəle m̄n m̄nra d̄got̄n̄, t̄ b̄
içate x̄yəva əm x̄laz k̄r̄n̄.

Əz zi x̄yəda w̄ərm̄im u m̄n b̄ hers k̄r̄ə s̄r wana
w̄eki zore b̄d̄n̄ x̄yə: d̄nge dəf u z̄rne n̄d̄n̄ b̄rine.
M̄n got:—Əm həla z̄ vana x̄laz n̄bun̄.

Əm p̄şda cun, əw zi b̄ m̄əra d̄hat̄n̄. Mə le d̄x̄st̄,
wana zi car aliye mə d̄rt bu. Əm d̄s̄ək̄n̄in̄, əw zi d̄-
s̄ək̄n̄in̄ u nava ş̄v̄ərəşeda d̄dan̄ s̄rt̄ka, z̄ d̄nge dəfe
q̄yloz d̄bun̄, d̄r̄q̄s̄in̄.

S̄ere w̄ə s̄ b̄ş̄n̄m̄ b̄ wi t̄h̄əri əm epeçə ərd cun
u h̄w n̄heri əwt̄ina s̄əki hat. P̄əj wi, s̄ə d̄ne zi əw-
t̄ian u k̄r̄n̄ hew̄əzə. Gyndi z̄ d̄nge sa dərkətn̄ dəva
u bu q̄əlabal̄xa waç. S̄ra d̄st̄ wanda h̄bun̄.

S̄yqas ky əm neziki gynd d̄bun̄, əwqas zi p̄ərrani
serək d̄bu, gyr paşda d̄man. B̄ we jəke mə x̄yə b̄
gyndra ḡhand̄, gyr zi v̄əḡərjan, ş̄unda cun.

Wi s̄əxi gyndi b̄ qalm̄-qalma x̄yəva hat̄n̄ d̄h̄işt̄n̄
mə. Əwana s̄ra anin̄ p̄şja mə u n̄ş̄keva əç̄əbm̄ajl̄ man.
Wana əm h̄ərsek t̄ne dit̄n̄, buk t̄nə bu.

— Jəki zь mə pьrsi:— Gəli zьrnəcija, le buk kane? Mə got:
Buk u xуəje buke zьvьrgin, sun, nədьxуəstьn bьhatana
gynde wə...

Je dьne got:— Əw ki bu? ky zь mə xəjdjə, lajqı gyn-
de mə navinə.

— Gyr bun...

— Cawa gyr?

— Gyndino, mə gotə wana, wəxte gotьne ninə. Əm
çəmbdinə. Əm zь syr u sərme sun. Mə bьghinьn maləkə
gərm, izar əme hər tьsti wəra bezьn, qьsəkьn, dərəq
xуə u gyrada.

Wana ysa zi kьr. Əm bьrьn odəkə gərm. Bəxira we
gyr kьrьn. Nan u cae danin bər mə. Hatьn dora mə
runьstьn, ky əm wanra sərhatja xуə bezьn.

Mə zi wanra got. Sьko hat bu sərə mə, mə jəko-jə-
ko wanra qьsə kьr. Mə dьgot u pera zi dьkənjan. Gyndi
zь gotьna mə kəna dьbəcin u pera zi pəsьn u fərasəte
mə dьdan.

Zь mьzulle şunda, mə bьhist ky əm nəhatьnə Ərtike.
Əm cubun gynde Parnie.*

Mə şəv riya xуə ynda kьr bu, ləma zi əm zь wedə-
re re kətьn disa bərbь Ərtike.

Н Ъ Р С У Ş Е R

Dəst danə dəste həv hьrce u şer
Necira kewrişke kьrьn bь tьvdir,

Razi nə bun ky we paravəkьn
Suxyl axьr bu mьrьn u kuşьn.

Џан васын и гез кып,
Нөв хуна сorda yнда кып

Хуә зь тақәт хьстп
Нәрәк ы çiki ма и қәт.
Ruvi зь дурва әв һалдит,
Zaһbu ky tynә qә тақәта јәki.
Hat necir һыда и рөви
Vana бь һәsrәt рәјпһерин.

9 - E ҚА N U N E

Сьбәкә зьвьстәне бу.

Sala 1905-a, 9-e қаnune (22):

Зь мәһәле раләә Leningrade гәләк мәгьв бәрәв бу-
bun. Әwana re кәт bun, дьсун бәрбь ханки. Wana ь-
кьле радьша и мыләкәтја 'дьбьг. Pәлә рәј ькьла дьсун;

зын u mer, zare wana. Wana кыңсе ёйда ы хуэ wәг
кыг бу.

Кыда дьсун? u сьма?

Әw зь бьрицибуне u зь кәсibe дьсунә bal радьşe, әw
дьсун чәм радьşe bona рәçакыгне, ку радьşa wan be
гәме u зь дәwләtia u зь әрсawыла wana бьдә хуәжикыгне.

Әrza ky wana радьşera дьşand; teda ha ньvisi bun:

„Радьşa, әм, бь зьн zare хуә palәva, бь bav u pгe
хуәvә tenә чәм тә, wәki зь тә рәça бькып, bona һәlalle
u хуәj-худанje мә бьki.

•Әм nāv кәsibja lapә сәтьнданьн. Мә бь хәbata сә-
тьнva дьдьн куşтьне. Qәwata мә тьнә. Радьşa, әм нь-
кагьн сәбьг бькып: гьһиştjә әw дәqa раşьн, сьсах ку
мәra мьгьн дьһа ракә, nәky әva һәle пәмьрнәzi.

Зь dy сьд һәzari zedә palә һәbun, әwana дьсун
әbәрбь palata радьşe.

Бь дьle хуә дьсун, be қьlam, be бәjраqe sor...

U ньşkeva bu қircina тьвьнга.

Қома реşьн тәv һәv бу, дьфькрin, ку дьбә şaşibә,
disa реşda сun.

Qazax дәрқәтьн реşja сьмаәte, şure wani тәzi кьри бу,
Qirin, u quzin, кәтә nava сьмаәte...

Јәк қәт, гьлә ы çәgәre қәт бу...

Сьмаәт сәкьнi...

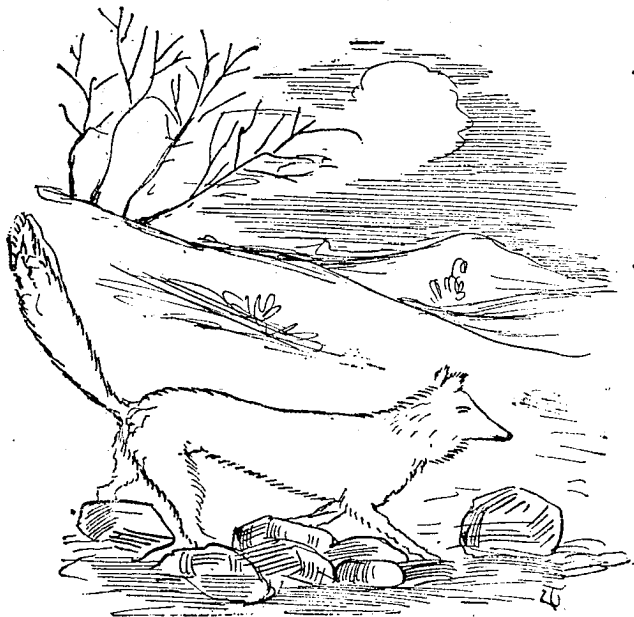
„Дьбәк әм пәдьһизьн palata радьşe? Дьбәк сәг мә-
дә адьг дькып?“ Гьşka кьрә рьстә-рьст.

Ренç һәzar мәрвь бьриндар bun, һәzar дьсьд мәрвь
һатьн куşтьне u әw һәmu nava rozәkeda.

R U V I

1.

Əz ruvimə felbaz,
Роска мыл дрез, saz,
Əz дьгəгьт сəгьнјаз,
Кəс нə мина мыл дəkбаз.

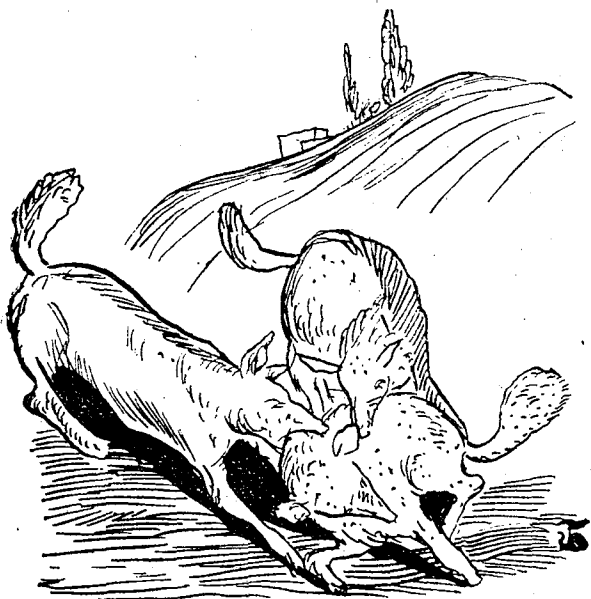

Ruvi дьгот, дьгəгьја,
Хуə дьнəзанд нав кьгга
Гьты дьдан нав чекка
Əрд бин дькьгь дьмəгьја.

2.

Çarəke xi ньškeva.
Necirvanək wan dəra,

Тэзі, тилә гь пера,
Нәр дьнери сар алја.
Руви бь фəно, ьнјазо,
Ту фəқиро, бəлəнгазо,
Тэзја дитьн хуə гадьртьн,
Несирвана дадaje гьртьн.

Тэзја гьртьн, гьзгьзандьн,
Тила дадae, хəпьқандьн,
Данін əрде вəгəвзандьн,
Қьрке гьртьн фəтьсандьн.

Несирван ге ььрјанде,
Əw бəзја хуə гihанде,
— Сьқа гьндə poste wana,
Вона ььбse колхозвана.

BƏRE U NAHA

Bərə Urseteda mılqdar həbun, gündi qule wana bun.
Əwana gündi minə həjwana dьkьrin u dьfrotьn.

Zəf çarə dьqəwmi, wəki mылқədara dəste mərye ma-
le zь həv dьda qədaңdьne: mere male dьfrotьn tuçarəki,
hərci zьn dьdan jəki, zary zi dьdan je dьne.

Gündije qul şəv u roz dьxəbьtin. Nava səleda, wana
hesabun u rəhətja xyə nədьdit.

Mылқədara şəxyəl nədьkьrn, əwana səkar bun, əmre
wana bь şaj u bь kef dərbaz dьbu, dьsun necire, dьxa-
rn, vədaħarьn, dьgərjan, be xəm u be dərd bun.

Gələk çara kuçьk bь mərye gündra dьgyherin, bь-
hae cənd mərye günd təzi-tələk bu. Bь zor u hьkme
aqa, zьne gündja pe bьstane xyə təzi-tələ aqələra dьme-
zandьn, zare wana zi be şir dьman.

Əve bələngazije gündi dьşəwьtand, dьpərьtand, əmana
wana tьnə bu, zь we zi radьbun, peşja aqa ysjan dьkьrn.

Le usjan u škjate waná bь qamcije zandarma dьha-
tьn tьmьrandьne. [Məgьve usjankьr dьgьrtьn, dьgyran,
post dьkьrьn.

Gava мықадара cole nan dьxar, gərəke qula hər tьv-
darəke waná bьditana, wəxte razana aqə bər sərə wi dь-
səkьnin, meş ze dьqəwrandьn.

Aqə dьxar, kəf dьkьrьn, le gyndije ba wana bьrci u
bələngaz dьman, zь bьrcibuna av dəve wana dьcu.

Bəre ysa bu.

Бь şəre sal u zəmana, palə u gyndije xəbatkar ka-
pitalist altkьrьn u мықadar zь orq hьldan.^a

Naħa hukymata Şewreda qul tynənə, gyndi azanə,
əwana kolxoza saz dьkьn, təv pala sosializme sedьkьn.

Le lь wəlate zь mə dər, wədərə həla kapitalist u
мықadar hənə.

B O R I J A M Ə

Bori sər həmu zavoda sijarə,
Nāv xəvateda gazi u həwarə,
Xəvatciјara dəm u səhəta bəndəwarə,
Bona həmu xəvate gylyxdarə.

Borija mə dьkə gazi u qirinə,
Car aliја xəvatciја lь хуə dьсьvinə,
Borçəkl dьran dьqədinə,
Dəm u səhəta hərtьm bir tinə.

Borija mə zьravə dьrezə,
Şəv ro kьlama mərə dьvezə,

Dəngə borija d̄sə h̄ərçija,
Ньсум дькə дьлє хəvatcija.

Borija m̄ə l̄ə xəvatcija d̄kə gazi,
Xəvate dərbaз d̄kə sərf̄nazi;
Əw x̄əja dəngə d̄granə,
Əşarətcije h̄əmu xəvatcijanə.

VLADIMIR ILJIC LENIN

(Dərsdar ş̄brovədkə)

1.

Palə bəri Inglaba Oktjabre z̄ə h̄ykumətə rad̄şe z̄əf eç̄z̄bun. Əwana ş̄ər d̄k̄r peş̄ja we h̄kəmate, le z̄ə wi ş̄əri ty t̄şt n̄ədh̄atə seri. Əwana t̄şkil̄k̄ri ninbun u b̄ b̄s̄ti ş̄ər d̄k̄r̄n.

Z̄ə wana h̄əbun m̄ərv̄e ysa ky d̄k̄ə̄t̄n r̄əj rad̄şe u q̄yl̄xdare wi — Əw d̄dan kuş̄t̄ne. Z̄ə we jəke zi əwana d̄h̄at̄n d̄r̄t̄ne, z̄ə d̄r̄t̄ne ş̄unda b̄ dəsti h̄ykumətə rad̄şe d̄h̄at̄n dardak̄r̄ne, kuş̄t̄ne, zit̄ol-zit̄ol k̄r̄ne.

B̄ wi q̄əjd̄əj Aldksandre 2 hatə kuş̄t̄ne. Bre Lenin zi d̄x̄ast Aleksandr 3 b̄d̄ə kuş̄t̄n, le m̄əmə wi n̄əhat seri, z̄ə we ş̄unda bre Lenin dardak̄r̄n.

Lenin d̄ğot, ky b̄ t̄ne kuş̄t̄na rad̄şe u q̄yl̄xdare wi ty t̄şt nae seri. Rad̄şak te kuş̄t̄ne, je d̄ne te ş̄una wi. H̄ykumətə rad̄şe wi saxi d̄karə wəlḡərə, s̄sax ky b̄ dəsti s̄n̄fa pala be wəlḡər̄nd̄ne t̄x̄te rad̄şe, p̄ra zi benə kytak̄r̄ne burzua, d̄əwl̄əti u d̄əwsa we be danin h̄ykumətə Şewre.

Lenin dьgot, ky palє gєrєkє bьbьn jєk-tьfaq. Bь tь-
faqi zi rabьn peşja dьzmnьn şєr bьkьn. Zь bona tєşkilкьr-
na fьrqa kommunista, Lenin qєwat u sєhєta хує da.

Нукымєта padьşe Lenin dьzerand, dajimєle dьgєrjan,
dьgьrtьn. Əw sьrguni Sьbile bu...Le Lenin, sьrgun, hєfs
u zьndanada zi disa bь hьşjari sєrkəri lь şєre sьnьfa pa-
la dьkьr.

Lenin əwqa dənə zerandьne, ky əwi Urset hьşt u
dərbazi wəlate dərəkə bu. Lь wedərə zi əwi dəsі bь хə-
bata inglabe кьr...

2.

Sala 1914-a bu şere həmu dьnjaje.

Əw şєr kapitalista hazьr кьr, bona zəftкьrna wəlatnє
təzє, bona stəndьnə həbuna məzьn.

Zь wi şєri gələk wəlat hatьn pєpєskьrne, хьrabкьrne.
Əwi şєri gələk mərv danə qьre u хələji peşda anі.

Lenin mьqabьli wi şєri bu. Əwi dьgot.—Pələ həmu
wəlata branə u lazьmə, əwanə bona kara kapitalista bь
həvra şєr nєkьn.

Əwi dьgot:—Nava dьnjajeda dьzmnєkє palə həjə, əw
zi kapitaliste həmu wəlatanьn.

Həma peşja wan zi palə inglabdər u gьndi gєrєkє
şєr bьkьn, нукымєте hьldьn dəste хує.

3.

Lь Ursete sala 1917-ə-dь məha kanuneda bu inglab-
u нукымєта Nikalə hatə wəlgərandьn. Нукымət кətə dəs-
te fьrqe burzuazia:—dəst esera, mєnşevika, kadeta. Za-
kavkaz zi кət dəste mєnşevika, daşnaka u musafatista.

Wan zi dəst bə ʃəra kəɣn. Sə ky padʃe dəkəɣ, wana zi əw jək kəɣ: ʃəɣ hazəɣ kəɣn.

Zə ingləba kənune ʃunda hale pala nəhatə xuəʃ kəɣne, palə u gundi dəha xəɣab dəbun.

4.

Həma wan saxa Lenin zə wəlate dərəkə zəvəɣi. Əwi bə fəɣqə kommunistava palə, gundi u əskər dədan hazəɣ kəɣn u hin kəɣne. Əwana qəɣrəɣ dabu xuəlije zə dəst məkədara, zavoda zi zə dəst kapitalista bəstinən u təsli-mi xəbatkara bəkən.

Sala 1917-a 25-e Oktjabre (səɣja peʃ) bə səɣkəɣja fəɣqə u Lenin Petrogradedə (Leɣingrada nəha) bu ingləba proletəra.

Pala u gundija həkəməta burzuazia wəɣəɣəndən u həkəməta ʃewre dəwsa we danb.

Lenin bəzəɣtən sədre ʃewra Komisəre ʃəmaʃte ja proletəra.

Burzuazijaje pələbqəndi disa nədəbdlijən, wana cəɣkəl ʃəɣ dəkəɣ, əksingləbi hazəɣ dəkəɣ:

ʃewr zi rozbroz qəwət dəbun. ʃewre bə qəwat u all kəɣnə Ordija Sor dəzəməne həkəməte hənçəɣənd u əw zə wəlate mə danə raqəɣəndən.

Lenin məɣ sala 1924-a 21-e kənune.

Lenin məɣ, le fəkəɣ u ʃəxlye wi bə milion-milon mətəvə tənə qəɣəndəne.

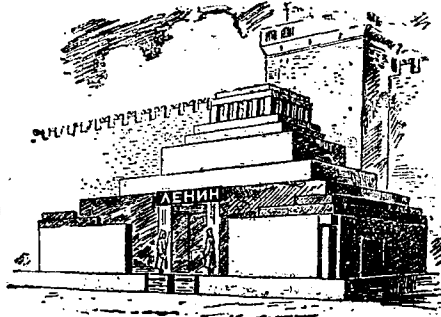
Pəj Leninra ʃəɣəɣte əwi əwliən,—həval Stalin səɣkəɣi bə fəɣqə kommunistə kəɣ.

Lenin məɣ, le bə dəsti milliona sosializm te səkəɣn.

Vladimir Iljic Uljanov – Lenin sala 1870, 22-e
nisane zь dja xyə bujə.

Əw bujə rəx səme Volga – bazare Simbirsk-
keda (Uljanovska nıha).

Џьrba wi ı Moskyae, dь Məjdana Sordane.

Lenin əmьre xyə da bona şere [pala, bona sekььrna
sosializme.

Dь şere sьndьfada əm zı nođlan Lenin bьxəbьtьn.

VLADIMIR ILJIC CAWA HIN DьBU

(Zь biranina A. I. Jelizarova)

Penç salja xyəda Vladimir Iljic hini xyəndьne bu. Əwi
u Olja xuşka mьn bь həvra dəst bь xyəndьne kьrьn. Sь
kьtebe bona zara nəşьr dьbu, wana dəstxyəda dьxyənd.

Bave mьn zı həmin kь gələk roznamə u kьtebe də-
rəq zarada dьstənd.

Əwana bь həsaji u bь şirnaji hini xyəndьne dьbun.

Zena Vladimir Iljić ryr bu. Bave mьn zi əw, xuşka mьn u bre mьn hini qədandьna şxyula (xəbate) dьkr, Şxyule dəst pe kьri əsə gərəke bьhata qədandьne, bave mьn bь wi təhəri zare bьd dəste xyə hin dьkr.

Xen zь fəm-frasəta, Vladimir Iljić zəf zi bь kəmal u tərbə bu. Gava ky şxyulək dəst pe dьkr, bь təmzaji, bь ruspiti dьqədand, zь we zi əw nava həvale xyəda zədə bu. Bave mьn əw dь rьsuktieda hin dьkr u zь rьsuktieda zi, əwi bь şərəzaji hər tьşt hьldьda, hin dьbu.

Xəbata mə zь bona Valodja dərs u təcьrbə bu, əm hərtьm dьxəbьtin. Saşae braje məji məzьn dьha zəf dьxəbьti. Valodja zi mela xyə dьda sər xəbata wi.

Saşa lawkəki gran, eđьn u xəbathьz bu. Əwi bь zen bu u ty çara xəbata xyə təwəkəli nədьhьşt. Valodja zь Saşa zəf hьz dьkr, noçla Saşa dьxəbьti u wəhte gьli-gotьna, dьgot: — „Bьxəbьtьn sawa ky Saşa“.

Valodja nəs bu, laqьrdci, wəhte dərsa zi hər tьşt bir dьkr u zena xyə dьda dərsa. Dərsxaneda xyə zəf pak xyəj dьkr. Zь sərwəxtbune, zene u ziraje, əwi dərse xyə həma dərsxaneda həl dьkr, pera-pera hin dьbu, malda dərsada awqa nədьkət.

Wəhte kəme zerynda bu, gava ky zь dərse dərdьkət, zəf hənək u laqьrdi dьkr. Miçani təkəra dora xyə dьzvьri. Şagьrte nolani mə məzьnra dьkət u zь hənək laqьrdia ter nədьbu. Bave mьn əw çar-çara dьbьrə oçaxa xyə; dərs ze dьrьrsi.

Həmu xəbərə latini ky dəftəra wida hat bun nəvisare, ze dьrьrsi u Valodja çaba wi jəko-jəko dьda. Wəhte suktieda əwi gələki dьxyənd. Sь kьtebe bona zara dərdьkətьn bave məra dьşandьn. Valodja zi, xen zь kьtebe kьtebxane, həz wən həmuja həbu.

Wəxte listəne, təvi xuşka mən Olja dəlist, Əw zi kəckək şərəza, zir u sərxyə bu, car salja xyəda əw zi Valodjara hin dəbu—myqdarəki kənda hini xyəndəne bu. Bə rabun runəştəna xyəva hənəki minani xəjsəte Saşa bu, Olja xəbat həkəri bu, əwe zə xəbate hək dəkər.

Te bira mən, ky gava çarəke Oljae sər fortopiano təştək dəstəra, Valodja got:—„Aj, sə təştəki rənd dəstəre, həwasa məryə pera te“. Valodja wi saxi gimnazijeda dəxyənd, koma raşənda bu.

LENIN CAWA HESA (RƏHƏT) DƏBU

Həval Lenin rənd dəxəbti, Əw zəf dəxəbti, le pəj xəbate, wəxte wəstandəne, əw rənd zi hesa dəbu, rəhət dəbu.

Wəxte kytəbuna sala 1917-a İljic zəf wəstija bu Həvale wi ze rəça kərən ky hərə rəhət bəbə.

Wi saxi əz cum gunde Nejvol bona hesa bune.

Vladimir İljic zi dəxyəst bə mənra bəhata rəhət bəbjə, le xəbata wi zəf bu, xəbat nəkar bu bəhəştə.

U nəşkeva, be təmi u gəl 27-e tırme, bəri evare, səhətə 5 a, bənəgəm Demjan Bedni zə pəpəlinge hildəkşə zore, pəj wi zi İljic bu, təştəki sənək dəstəda u bə wanra təvəji xuşka Lenin-Maria İljicna.

Demjan Bedni got:—Çə bənəgə, mən cəto mevan bə xyəra anije?

Mə dy otaxe cuk danə İljic u rezima roze kəfşəkər. Mə gəşka zi gotəne xyə kərən jək, ky Lenin hesa bəhəln u təmije wi wəxtəda bəqədənən. Mə zaq bu, ky əw dərəqa nəfsə çane xyəda awqa nəfşəkər.

Şəva əwyl İljic zəf rənd rəza u səbe gəvə ky cu bərb
baq, got:—

— Həwə sə xyəşə?

Əwi zəf həz dəkyr bəz kəpərə gole, ruyəştə bona
hesabunə.

Əz se-car çərə bə wira cum kətym əvə.

İljic sovəkərikə zəf rənd dədə.

Mən zi bərədə əlamı wı kər bu, ky orta gole kərə,
ky syra sar zə wədərə rə dəbə u mərv wədərədə gələk
xəpəqinə. Mən əw həmu zərə got, ky əw bə fəsəli sovə-
kərikə bəkə.

— Dəbezi dəxəpəqyn, əwi çərəkə pərsi, kəncə xyə
dəxəst.

— Bələ, dəxəpəqyn.

— Le əm, nəxəndyn, kərə, əre?

— Zəf.

— Çərəkə bə çərbinym, sovəkərije bəkyt hətəni bəni.

U nəşkəvə zə kəpərə gole rabu u nəvə dəqədə kərə
şərpın, yndə bu.

— Zəf kər bu, əz nəğbhiştym bəne wə, əwi got, gə-
və ky zə əvə dərdəkət.

İljic wəxtə sovəkərije əwqə mərd u hostə bu, ky mə-
sigərə səz əvə nəkar bun noqləni wı sovəkəri bəkyranə:
bəscinə çlə dər u kər.

Çərəkə zə mən pərsin:

— Dyh əw kł bu, ky bə tərə sovəkəri dəkyr?

— Mən qəstbəndə got: Gomicie mərvə mən bu.

— Dəxənja ky əw gəmicı bu, sovəkəriyə rənd dəkyr..

LENIN NECIRVAN

Rozək zvyztane əz u Lenin cun necire. Gava ky əm d̄hışt̄n nava meşə, ruviki d̄lali r̄nd̄k z̄ geli d̄rk̄tu b̄rb İljic hat, nava q̄rş-qalada d̄xyenja.

İljic s̄rja əw̄l t̄v̄ng aḡr n̄k̄r, w̄xt̄ki ruvi d̄neri.

Ruvi s̄k̄ni: əwi t̄ne eman̄ki şunda t̄v̄ng hedi hedi b̄l̄nd̄ k̄r.

Gava ky ruvi əw j̄k dit, şunda z̄v̄ri u s̄vt̄ banzda, r̄vi.

M̄n z̄ r̄rsi: T̄ə s̄ma le n̄x̄st̄?

— Ruv̄ awqa r̄nd̄ bu, awqe b̄d̄aw.

LENIN ŞAXMATIST

Əz h̄s̄ab d̄bum şaxmatiste əw̄l, le gava m̄n Lenin nas k̄r u b̄ wira list, əz hat̄m rae.

Əwi h̄ma çara əw̄l z̄ m̄n b̄r.

— Z̄r̄ar t̄n̄ə, İljic got. Gava əz ky t̄z̄ə j̄k̄ira d̄li-
z̄m, əz z̄ wana d̄b̄m, h̄la əm çara dyda z̄i, b̄çerbin̄
Le list̄na çara dyda, s̄s̄ja u cara z̄i əwi z̄ m̄n b̄r.

RAST HAT̄N

L̄ zavoda m̄hla Viborgeda bave m̄n pal̄ti d̄k̄r.
Əz z̄i wi caxi v̄k̄ə-vala bum. D̄ja m̄n m̄r bu, w̄xte
bave m̄n z̄i t̄n̄ə bu pak m̄n b̄nerja.

W̄xte inglabe bu. M̄ə h̄ər ro t̄şt̄ t̄z̄ə-t̄z̄ə d̄b̄h̄st̄.
İnglabcie peşikar v̄d̄ḡerjan, d̄hat̄n Ursete.

Ç̄māt̄ k̄m-k̄m, b̄ b̄jraqe sorva d̄hat̄n peşja
wana.

Wi caxi m̄ə ty t̄şt̄ f̄m n̄d̄k̄r. Əzi d̄anzd̄h̄ sall
bum, le Tolko Sorokin sezdeh̄ sall bu. Əz st̄ansla Fin-

landjajeda dьmam, le Tolko stansia Oktjabreda dьma, бe-
re we stansiera dьgotьn Nikolaev. Wəxte Ымаа́т бь бəj-
raq u бь muzike dьhat, тьme мə ша дькьтн. Мьн u
Tolko həp roz фərt gredьda. Мьн дьgot, сьбəтьre мəрьv
we stansia мьна ben, əwi дьgot, we ja мьна ben.

Мəрьve сьргункьri dy pa дь stansia wida рəja дьbun,
le зь ja мьн, зь stansia Finlandie—мəрьve ky cubun wə-
latьnə dəpəkə, vədьgəpjan, dьhatьn.

Сьsje мəha nisanə бave мьн тьvdarəke хуə minani
həp ro пəдькьr, we roze zi əwe evare бьхəбьтja.

— Мьн ze pьrs кьr:—Bavo, tye kyda həri?

— Əze həpьm pəşja Lenin.

— Kizan stansie?

— Ja Finlandaje, əwi мьна got u cu.

Мьн ləzand, sole хуə avitə sər lьnge хуə u бəzjam
wəki бьghizьm wi, мьн zi дьxast əw мəрьv бьdita, le
həpф rasti have хуə nə hatьm.

Мəрьv həp dəra бəpəv bubun, əwana бəpьbь stansie
дьcun. Əz nava wanda ynda bum. We roze, зь сьbe hə-
ta evare əz lь dora stansie дьcum, дьhatьm, əz zi сəv-
пьherja Lenin bum. Мəрьv дьhatьn, dəpbaz дьbun. Əwa-
na бəjraqe sor ani bun, бь avtomobila дьcun дьhatьn;
əskər bu ky we roze дькьşja. Re lь rewia tьpə bu. Ы-
маа́т çi-çi бь kom-komi дьсəкьпjan. Tə дьdit jəki бь jə-
kira тьşt дьgot u дьhatьn, dəpbaz дьbun, дьcun. Le хə-
bərdana гьška təne dəpəq тьştəkida bu, dəpəq fronteda
(əjneda) bu, dəpəq şerdə bu, germanada bu. Xəbərdana
wan ja həp rozi bu.

Həma we dəme Tolko hatə гьhiştə мьн.

Əm disa dora stansie cun hatьn, le Lenin nəhat. Eva-
re, gava ky ro бəpьbь aya дьcu, dənge muzike hat u зь

wi dængi ç̣maát sər-həvra cu. Komək gəmicla peşda ḍ-
həzjan. Muzike ḍḳỵr ṛngə-ṛng; gəmicḷ ḅ çerge dərbaz
ḍbun, həmu zi səḳni bun u dina x̣yə ḍdan reva cuṇa
wanana.

Ç̣maát hedi-hedi ṣx ḍbu. Əwana kom ḅ kom ne-
ziki stansle ḍbun.

Stansieda ṇşkeva dənge zəng̣yla qyloz bu. Əm xəḅ-
tin ky nava ç̣maátera dərbaz ḅḅn, le əw jək mə nəbu,
çerge ç̣maáte molət nə ḍdanə mə: tə dərzi bavitae,
nədḳət ərde u mə zi ṇkar bu əw ḍṿ dana, re x̣yera
vəḳra.

Wi saxi əm şunda ẓṿrin: rea x̣yə gyhast, nava va-
gonara dərbaz bun. Le ç̣maáta wedəre zi p̣yr bu. Ma-
şinə nezik ḍbu, mə ty ṭşt nə ḍdit. Təne dənge ura...
ura... ḍhatə mə, ḅ wera ṭvaji dənge muzike bu.

Tolko got: – Wərə, əm disa ḅḅẓn, ṣka sawa ḍḅ.

Əm paşda bəzjan, həma we dəme ç̣maát ḳerr u lal
bu, stəq̣ri. Jeko hat bu, xəḅer ḍda. Wəxte rəve, ẓ dur-
va ṃn dənge wi ḍḅhist, həla ṃn ṇzan bu əm kədə-
renə.

Bərə əwyl ty ṭşt nədḳat f̣mḳṛne. Aqrije wəxta
ḳytaḳṛne, Lenin ḍha ḅḷnd xəḅerda u ḍha dənge wi
ḅ jeko-jeko ḍgḥstə mə.

— X̣yəş bə inglaba sosialə.

Əm ḥṇeki ṭṿ həv bun. Maşinə peşda u paşda cun
haṭn.

Əm ṭerḅ məjdane bəzjan. Mə maşinə dit, mə Lenin
zi ḷ sər we dit.

Lenin xəḅer ḍda, çar-çarə dəste x̣yə ḅḷnd ḍḳṛ.

Ronaja şəmdana dabun çar ḥḷqe wi, bəẓna wi nava
tari taristaneda ḍx̣enja. Əwi ẓf̣ ṭṃz u dəlal xəḅerḍda,

зъ we хәбәрдане зи әм һәму çije xyәdа көrr bubun, stәqbrj bun, gyhdarja gыška лъ хәбәрдана wi bun.

Lenin gava ky we хәбәрдана xyә kyta (хылас) бькьра, disa бь тәqli u бьлнд got:—

— Хуәш бә inglaba sociale.

Мьн Lenin çара әwыл бь wi qәjdәji dit.

Мьн çара раşьн zi lljic dit. Мьн çара раşьн zi әw dit, бь hesьr u mәlull. Мьн ve çare lljic дьһа бь nezi-kaji dit, çара әwыл мьн әw зь durva dit bu. Мьн le гьнд ньһери, le әwi һеса бу u сәvгьрти.

Budjonin u se һәве nәnas лъ бәг çьпнjaze wi сәкьни bun. Әz зәf neziки lljic bum, зь гәx wi дәрбаз bum.

Bәle, әw mәгьv бу, jeko мьн çара әwыл stansia Finlandiaeda dit, әwi wi сaxи хәбәр дьда. Әwi wi сaxи бьлнд u ziz got:—

— Хуәш бә inglaba sociale.

U lozunga wi we roze, hatә seri.

P I O N E R

1.

Basoje pioner дьсу мәктәбе. Әw neziки reja маşине бу. Зь reja маşине zu-zu дәрбаз дьбу, дьxast һькьşja зоре, һәма wi сaxи льнге wi şьмьтин u әw дәвәру hatә әрде, кәтә орта һәрды relse маşине. Coke wi зәf еşjan, әнја wi лъ һәсьн кәт u пера-пера wәгьми. Еşe aliki zor le кьр бу, алје дьне zi зь дәрсе дәрәнг дькәт u syr u сәрме zi алје majinda әw дьzәрәнд. Зь wan һәмуja şun-

da, əwi ʔdi ʔəqət nədʔkʔr, dəst bʔ dʔri kʔr, bərfə sər
xʔə zi dʔda aliki, kʔnʔe xʔə ze dawdʔʂand.

Həma we ləze, mərv tre jəki pʔʂta wi xʔst. Əw le-
xʔstʔn awqə zəqʔm bu, dənge wi dəqera hatə bʔrine...
Əwi pera-pera dora xʔə mezəkʔr, kəs tʔnə bu, relse ma-
ʂine zʔ həvdy qət bubun, qəʔʂi bun... Əwi əve xʔə dʔ-
ha vəkʔr u rastie zi rels zʔ həvdy cubun, tək lʔ wan
kət bu. Relse rəx wi zʔ syr u səmae wəkə desimetrəke
zʔ həvdy dur kət bun.

Baso tʔrsja, rənge xʔə dʔha avit. Carnʔkale xʔə nʔ-
heri, tʔ mərv nə dit. Təne be lʔ bərfə dʔxʔst u əw qʔ-
loz dʔkʔr, bərf bəʔaji hər car alje dəʂte dʔbu.

2.

Zʔ durva maʂine xʔja kʔr, zʔ nava bərf u bagere
dʔbəzja bərbʔ bazer.

Baso spicəlki bu... Maʂine gərəke bʔhatə xʔlas kʔrne.

Hatʔn bər əve wi xəmə-xiale bʔ xun, kuʂtʔn. Maʂinə
we zʔ relse qəʔʂi wəlgəria, vagone we, we həv kətana,
hər tʔʂt we xʔrab bʔbja, puc bʔbja. Sʔqə-sʔqə mərv we
bʔmrana, bʔrindar bʔbuna, əwana we sər bərfə bʔhətʔna
toto kʔrʔn u bərfə we rənge sor bʔstənda, xun we bʔ-
kʔʂia... Həsty bun we bʔʂkəstana... Zare hurək zi we
bʔmrana... Zare notlani xʔʂka wi, notlani Ləjle.

We əsə bʔmrana, we bʔrindar bʔbuna, jəne zi we be
de u be bav bʔmana, we bʔmana sawa sewi, sewi, sə-
tʔnə, hər tʔʂt sətʔnə.

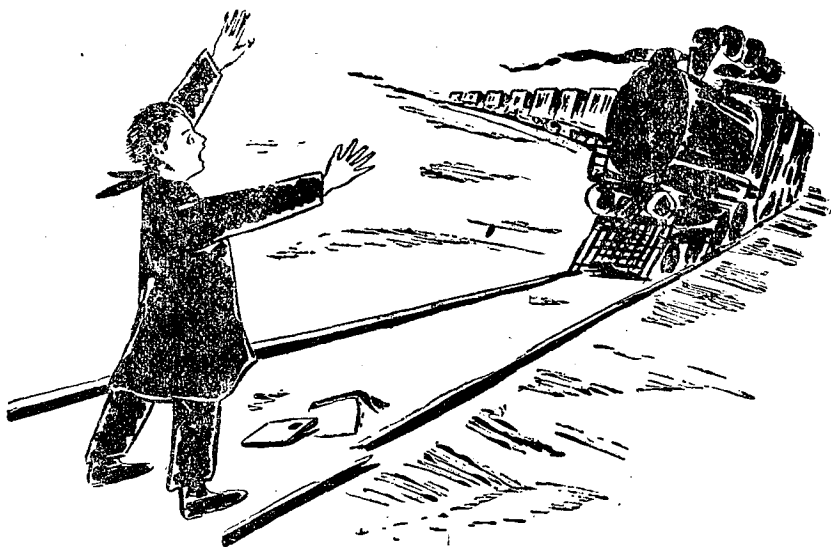
Kurə-kura Baso dʔha bʔʔnd bu, dʔkʔrə qirə-qir, lʔ-
ge xʔə lʔ ərde dʔxʔst. Disa dora xʔə dʔnheri, mərv tʔnə
bu... Vʔzina bagere bu, be bərf tʔzi sər əve wi dʔkʔr.
Mərv tre jəki zera dʔgot.—

— Kyrke əvsənə, zə wedərə bərvə, zu bərvə, tye
bərmi, əgər nə rəvi, tye bə we bəzəna xyə hırvkva bən
maşineda ynda bəbi, bej heñçərandəne.

3.

Maşına mərvbər bə zərb neziki bazer dəbu.

Be duje we rəş qyloz dəkər u nava bagəreda bəla
dəkər. Maşinə minani məra dəkəşja. Əw bərə-bərə məzən
dəbu, Baso dənge we dəbhıst, Baso kyme xyə dərxtst bu.

u dəhəzand, nava bərdy relsada dəkər həwar u gazi. Ba-
gərə ı wı zor dəkər, dəve wı tərzi bərf dəbu u dənge wı
dəhate bərine, bina wı dəkəja.

Temure maşınist hesaji çie xyəda runəşt bu, sər qy-
tikə cuk runəşt bu, nan dəxar, saje vədəxar. Bərdəstie
wı zi pəra hənək u ıaqrđi dəkər u sərqari ı maşinə
dəkər.

— Қомәкдәре wi gotә Темур... Мәрәвәк орта рәлсе маҫинәдә сәкәңжә u дәсте хуә ба дькә, o дәст да сәр дәрәҫа маҫинә bona bori дане.

— Темур бь хof ze пьрси, сь бујә, сь қәwәмјә, әwi банздә бәрб рәнчәре... Нәр дәра багәр бу, дәштә хали, вьзина бе бу... Durva мәрвәки кьн хуја дькьр, әw ь орта һәрды рәлсәдә сәкәни бу u дәсте хуә дьһәзанд.

— Сәлим, әw зь ҫие хуә пәһрьтә, дьбә тьштәк қәwми бә, дәнг бьде, дәнг... Әз зи we бьхәбьтм wәки маҫинә бьдьм сәкәнандьне, әwi бь ләз қомәкдәре хуәра got u дәст бь хәбата сәкәнандьна маҫинә кьр.

Қомьр пәw қура маҫинәдә зәф гьнд дьҫхули, қәwата едьр пьр бу.

Сәркәре маҫинә бь ләз дьхәбьти, әwi дьхаст һәр тьшти бьдә стәgrandьне, маҫинә зутьрке бьдә сәкәнандьне.

Қомәкдар зи bori пәј борле дьда, қизә қиза маҫинә бу.

Nava wagonada, мәрәв төв һәв буn, сәр һәвра дьсун, кәси ньзан бу, ська борле сьра дьдьн, һәму зи дьтьрсјан, дьсун бәр дәре вагона, рәнчәре дьрти вәдькьрьн, сәре хуә зь рәнчәрара дәрдьхьстьн u бь хof сар һьлқе хуә дьнерин, le ty тьшт бәly нәдькьрьн u зь we јәкә һәрс -һәрс зь һәвды дьпьрсин, ська һьлбет сәбәби сижә ky маҫинә аwқа гәзи дькә, bori дәнг дьдә. Кәси зи пькар бу ҫаб бьда, wana ньзан бу сь бькьра, stansi zi һәла dur бу...

Ba zi дьрәқьси, бәрф зь әрде радькьр, ҫики дьн тьзи дькьр, дькьр фьrtunә, бәрф сәр рује rewia дьбу.

Маҫинә, дьһа hedi-hedi peҫda дьсу, бь бае хуә нәдьсу.

Baso hələ çie xyəda səkьni bu, hərdy fəste xyə bь-
 ьnd kьr bu, kyme xyə dьhəzand u pera zi dьkьr həwar
 u gazi. Bagəre ь wi dьxьst, pore wi lap təvi həv kьr
 bu, dəste wi zi zь syr u sərme lap qəfьli bun.

Maşinə həlqə-həlqə xyəva neziki Baso dьbu, dənge
 we ьdi bь gymryhi dьhat u hьlm-gьlm ze radьbu.

Əw pionere əfat dərəq ty tьştida nədьfьkьri. Ty tьşt
 nədьhatə bire, təne tьştək rьnd zan bu, ky ь wedəre
 gərəke əsə bьsəkьnja, zь çie xyə nəlьrьtja, əwi maşinə
 gərəke bьda azakьrne, əwi mərv zь mьrvne gərəke xьlas
 bьkьra.

Maşinə dьha lap neziki wi dьbu, maşinə lap məzьn
 dьbu, dьhat u dьhat, hьlm-gьlm dərdьxьst u dьkьrə gazi,
 dənge borie nədьhat bьrin.

Dьle gədənge sezdeh sal əwqa tьşt nьkar bu bьbra,
 təjax nəda, əwi tьre maşine banzda, dьhiştə wi, əwi kьrə
 qirin u ь çie xyəda zi kət.

— Da—e...

Cəve wi rəşəvə hatьn, əwi tьre maşinə ь wi kət, əw
 hьncьrand... U dabri, cu, əw be hьş fьrja kətə ərde na-
 va bərfə.

Maşinə zь Basoje pioner təne penç gava dur səkьni.

Mərv zь vagona dərdьkətьn u hərbь peş bəzjan.

Maşinist sьvkaji zь maşine pəja bu, bь bəz peşda cu,
 cu peşja maşine u bь hьzkьrnək məzьn pionere hьşkəti
 dьrtə dəste xyə, həmez kьr. Əwi zuda relse qəlьsi dit bu
 u bь əşqьk nədidlva pionere azadar radьmusa u həmeza
 xyəda dьgьvaşt. Əwi dəst u ənja Baso pac dьkьr u bь
 ləzi bəre xyə da bərbь dərəça sanitarie.

Rewi pəj maşinist dəbəzjan, wana dəxast pionere əfat,
pionere azadar bədlita. Gəşk həjra pioner bun, gəşka də-
rəq wida xəbər dəda, gəşka dəreəq qəliştəka relsa həvra
dəgot.

Bagər bu, frtunə, bagərə dəre wagona dəkyta, dəkyərə
fikə-fik.

Ləzəki şunda palə hatən. Wana reja maşine da ce-
kəryn u maşinə disa reja xəda kəşja, bərbə bazer cu.
Bə dələki əşq məryve maşineda gəhiştən çle xəə, male xəə.

ƏSKƏRƏSÖR

Dərəq topkərna təzə əskərə sor
həjə əlam,

Əw kyre xəvatcianən; həmu xort
—zlam.

Bə bəjraqe sor dəsyn əşq bə kłam

Bə dəle həvəttle əskərə sorar səlam.

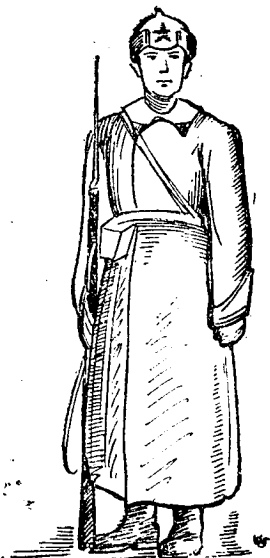
— Əm əskəryn, əskərə sor,

Bona wəlat xəyjikərne əmə lə
sinəryn.

Əm bəg dəzəryn hazəryn, wəxte
şərra,

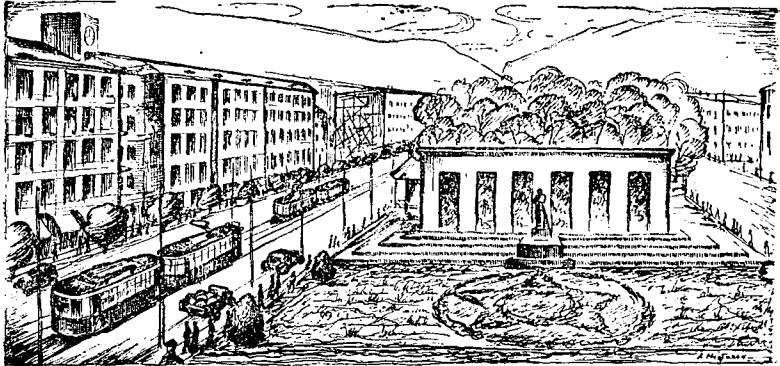
Dəstəren kəlləme proletara—şəra.

Slava mə əşq u dəl zə wanra.

R Ə W A N

Awa Rəwan bazare məji təzə,
Секьри зь һәриҗе, көвр u pola,
Awa ordija mə бь қәwat
Ordija җеҗьbandi җьхылва мөзьн.

Ль wedəre jə ysa zi texnikuma mə,
Ль қедəre zəre kyrmanҗа əşq u җaji,
Қәтһнә nav ylme бəра be səri,
Назьг дьвһн boj rozed mə təzə.

Ль wedərejə зһна kyrmanҗа bexəm
Ja ky hatijə зь əmre tari u mөлulje,
Қьlame дьbezə бь əmre təzə, aza u җaji,
Вь қән, бь тəва җewre azaji.

Һөјани Əлөгəze gazi wan дькһн,
Хуəндқared mə қәwat бь дуһан:
—»Wəгһн, zu wəгһн, дəlale дьle мө:
Kolxozvan Һь hivja wənə“.

U qiz u kyt pьr ʃa dьvьn
Dьnviʃьn u dxunьn, əw rьnd hin dьvьn,
Cьmki qəwata təzə lazьmə əmrra
Ky ronaji bəlakьn nav kolxoza.

U Rəwan, bijə hədadxanəkə məzьn,
Bь ylme Lenin cək u siləh buji,
Ja ky ronaje dьdə mьllətə cuk
Əʃq u ʃa dьbə bь peʃdacujine mə.

Rəwan, bьkəzьngin mina Ələgəze,
Bьrьnd bə bь kybar, bь qəwata gymrəh,
Əme bь slnge xуə tə xуəji kьn,
Minani əskərə ky dьcə ʃər siləh buji.

CAWA FьRIM

Əm bazarəki məzьnda dьman.

Zəf ʃara zь sər sərə mərra təjarə dьhatьn, dьcun.

Rozəke mьn got:—Xуəzьla ʃarəke əz zi bь ʃьrjama.

Bəve mьn zь mьn, pьrs kьr:—Na tьrsi?

— Xer!

— Əwi got:—Pak, cənd rozі dьne tye bьʃьri.

— Na, qə nabə, dja mьn kьrə qizin, qəzja we sərə
kyrke mьn bьqəwьmə.

Bəv mьn got: Qə tьʃtək zi naqəwьmə u cu.

2.

— Bəve mьn got:—Də əm nьhə hərən, ty zəf həjra
we buji, də əm hərən, bьʃьrьn.

Dja mьn ɢьrja, əz ramusandьm u vərəkьr.

Əz şabum, mən bənzərdə, mən bawər nə dəkər ky əze bəfərəm.

Təjarə lə sər ərde runəştī bun, həsəne wana bər tave dəbbərqi, mərv tərə bə rəhinəkeva əwe bəfərjana.

Gava ky əm dəha neziki wana bun, mən dit ky əw awqa zi təştə hurək nīn.

Təjarəazo u qoməkdare wi runəştən. Təjarəazo xyə zəf gran xyəj dəkər, ty kəsira xəbər nədəda.

Ali mə kərən, əm nava təjareda danə runəstandəne. Əz bum, bave mən u dy əskərə sor bun.

Hyndyre təjare nolani hyndyre avtomobila bu. Hərdu əskərə sor həmbəri mə runəştən, əz u bave xyə zi alje dəne runəştən.

Lə sər hər runəştəkəke qajş həbun, bə wana əm runəştakava gredan.

Mator həzja (xəbətī), təjare lə sər ərde fətīl danə xyə u nəşkeva zə ərde tərənd bu.

3.

Mən xyə bə xyəra dəgot, jəne xəwənə, jan zi razan. Zə rənçərə təjare mən zere nəheri, xani (avaji) xaro-marə dəxenjan, gava ky əm dəha bənd bun, wana forma xyə gyhast, rən dəxwenjan, mal bə ərdeva zəbqi bun, kucə təng bun, tramvaji, avtomobil, noqlani təştə listəke dəxwenjan, le mərv zə meşa cuktər xuja dəkərən.

Zə gymryhbuna dənge propeller, mə dənge həv nədəbbəhist. Bave mən gyhe mənəda dəkərə qirə-qir, le ty təşt mən həvdy nədəzbəbart.

Təjare cənd çara zə sər bazer səjrəngə kər, fətīl dəda xyə. Bazar, gynd, baq, eja, hərtəşt mənəva xyəja dəkərən.

Paše tøjare hate xare. Ɛm zь we pəja bun, sьrja. əwьl mə ɲkar bu bь pəjati re bьсuɲa, ɲnɲe mə pəşda nedьсun, gran bubun.

— Bave mьn got:—Də sər aqьle xьəda wəgə, əm zь həwae pəja bunə, zu bьkə, əm həgьn mal. Dja tə ɲha hivja təjə. Ɛm həgьn mal wəki ty sərhatja xьə bь male-
ra u həvalara qьsə bьki

Ç E K

1.

Çek zь сьɲse səje Germanə. Notlani gyrnə, gyhe wь bəɲn, pьre sьxьɲ u bədən məzьnə.

Çek qəgəwьxana sər sinorda dьma. Əwi məktəb ky-
takьr bu, əwi hər tьşte əskərie zь məktəbe hьlda bu,
zanbu.

Çek tьme bal qəgəwьle qəgəwьxane əskəre sor u sər-
kare qəgəwьxane Xaritonov dьma, əwana zəf neziki Çek
bun.

Ləma zi, Çek ky gava dənge Xaritonov dьbhst, pera-
pera le dərdьkət, əwi zь Xaritonov hьzdьkьr.

2.

Xaritonov, ləpkəki xьə davitə ərde u xьə zi dьсu na-
va meşə, xьə vəđьşart, Çek zi ləpьk hьldьda u dьda pəji.

Qəgəwьxaneda əskəre sor təv həv bubun, wəhte dor-
gyherandьne bu.

Hьɲьka vazell sər əve xьə, dəste xьə dьxьst. Vaze-
liji сərmə wəɲana zь syr u sərmə xьəj dьkьr. Cənd hə-

ba tьvьnge хуə dьnerin, təmьz dьkьrьn u tьzi vьšək dь-
kьrьn, cənd həba zi gazet u kьteb dьхуər dьn.

Wəxt bu.

Rezək əskər re kət, Çek peşja wana dьsu.

3.

Nezkaja gəliki, əskər səkьni. Dy əskəre sor, wəki pəj
wana dьhatьn, zь reze vəqətjan.

Sərkarə we kome neziki hərduya bu u tьštək zь wa-
nara got.

Əwana manə wedərə, je dьne peşda lьvjan.

Bal qərəwьlxana paşьn Xaritonov gələki səkьni.

— Xaritonov got:—Çek, də bь хатьre tə, хуə zi lərə-
ki Çek hьlda dəste хуə u cəve wi nьheri:—Tu iro gərə-
ke bьbi həval—hogьre Karpov, tu gərəke pak həval Kar-
pov bьnəri u wi хуəj bьki.

— Çek dela хуə həzand.

— Vasia, tə bь хатьre tə zi, Xaritonov gotə Karpov
u dəste wi gьvašt.

Karpov got:—Oqr bə, əgər tьšt nəqəwьmə, əme sь-
be həv bьbьnьn.

Xaritonьv cu.

4.

Vasja gazi Çek kьr u bь wira cun dora qərəwьlxan-
ja хуə, gərjan.

Nьškeva zь bьn poze Çek kəwriškək rəvi, Çek da pəi
we, təne dəqəke zь çile хуə hatə mьne kьrne u we ləze
pera pera vəgərja. Zьvьri, hьnəki viali-wiali bin kьr u di-
sa cu rəx Vasja.

We roze həmə təjrədə bun, ky zь bьn bevla Çek банз дьдан, le Çek gyhdari ty tьsti nədьkьr, wana nə-
dьneri.

Hedi-hedi tari dьbu. Nava meşəda hər tьşt stəqьri,
təne çar-çara dənge rəşəla u pupuka dьhat.

Vasja bal darəki runьst bu, əwi mьdase xyə dexьst,
lьnge xyə lь ərde dьxьst bođa gərmbune. Çek zi çəm
wi bu u lь wi dьneri.

Gyhe Çek pьşkeva bəl bun, əw rabu sər pija, peşə
şьnele Vasja gьrt u bərbь xyə kьşand.

We dəme Vasja xyə nava qьrğ-qalada mьne kьr. Dь-
e wi davit. Xune da seri.

5.

Zь nezikva dənge tərpe-tərpa lьnga dьhat.

Dəng bərə-bərə nezik dьbu u Vasja zь durva qьlьxe
dy mərьva məşur kьr.

Əwana zəf sьvьki zь darəki-dərbazi dare dьne dьbun.
Jək tьştəki kət u dəvəru hatə ərde. Əwi zь çie xyə viall-
wiali dьneri, fəsal dьneri.

Çek dьxast bərbь mərьve vələzjaji bьcuja, le Vasja
dəste xyə da sər leve wi u nəhьşt ky əw peşda hərə.

Mərьve majin zi hat u kət pьş darəki. Vasja zi həmə
rəx widari bu u dəve sə mьtini gьrt bu, əwi nədьxast
Çek we gave dəng bьkə.

Ləziki şunda, gava hərды mərьve nənas peşda dьlv-
jan, əwi jək zь wana nişani Çek da, le xyə zi nişana je
dьne gьrt u kьrə qurin:—

— Вьсəkьнь, jəne na, əze adьr bьkьm.

Hər dy zi rəvin. Xyə nava darada vəşartьn.

Bu qircina tьvənge.

Çek gьhiştə jəki u əw pera-pera glori nava bərfə kьr.
Jeko glori bubu, dьxast dəste хуə bьkə çeba хуə, le
Çek əw jək nəhьşt.

Vasja həma we dəme pьş dare səkьnibu u dьxast çije-
je majin bьzan bə.

Зь nezikı dare, bu qircına qьrme.

Vasja tьvьnga хуə rastı aliје dənge qьrme kьr.

Зь pьş dare bu nəlin.

— Də hərə, le kət.

Qircına qьrme disa hat, tьştək zь sərə Vasja hatə xa-
re, zь sər səve wi hatə zere.

— Vasja bər хуəda got:— Mal şəwьti, əz bьrindan kь-
гьm.

Jekь bь qьrme agьr dьkьr, dьha dьgəvi, Vasja kətə-
pəj, bь mьle хуəva zi хuna sər səve хуə təmьz -dьkьr.

Vasja cətən bin dəstənd, le disa kət pəj wi u zə bər cəve xyə ynda nədəkər. Dəbəzja. Vasja dit, ky əwi boqçək zə dəste xyə avit.

—Əz boqçə hıdym, jəne bədyəm pəj: Vajsa dəfəkəri. Na, dəha rakə, wəki əz bəqənym pəj.

Həma we dəme dənge qircina disa hatən, təştək rəx Vasja kət. Vasja nəkar bu bəbəzja, lənge xyə zə bərfa nərm zəf cətən dərdəxst. Zə lənga xuna sor dlop dəkər u we xune rənge bərfe dəgyheri, sor dəkər, səre wi deşja u cəve wi rəşəvədhətən.

Zə eşe drane xyə həv dəxst. Vasja pe bərfe sər u surətə xyə hənək dəkər, pe bərfe sər cəve xyə mız dəda. Zə bərfe hışe wi pər hındəkı hatə seri.

Vasja wi saxı xyə spartə darəkı, nəşan gərı u ađər kər.

Jeko dərəvi kət.

Vasja pəj we, mınanı mərvəki sərxyəş neziki wi bu.

— Məlpətə, jəne na, əze disa lə təxym, Vasja ançax gotna hanəna zə dəve xyə dəgəxst.

Mərvə kəti zi bubu dar, ləptandəna wi tynə bu. Vasja zə qydum lap kət, kətə rəx kuştı u əwi tre xəwnədə dəngək hate.

•Bəsəkənə, hane na, əze ləxym« pera zi bu əwtina Çek.

6.

Əz lə ky mə?—Vasja disa pərs kər, carnəkale xyə dəneri.

— Əz ke dəre mə?

— Həval, vələzə. hesa bəbə, gərəke hun nə ləpətən.

— Əz qədərə mə?—Vasja ve çare zi pərsi.

— Nəxyəşxanədə, le zəf xəbər nədi, izn tynə.
Məryə wə ɫ vedərənə, əwə hər tıştı wəra bezn.
Vasja sərə xyə zə çı ləqand u surte wı hənəki xyə-
şəvəhatn.

Xarıtonov u cənd qərəwıle əskərə sor, je sər sinor
ɫ bər kərəbata wı səkənibun. Çek zi wanara bu.

Vasja gava əw dıtın, got, hun hatnə mın, bıbınn?
Əz zə wə zəf razımə, wə həvale xyə bırıkırjə.

Çek zə dəste əskərəki sor dərçət u neziki kərəbate bu,
ɫnğə peşn danı sər kərəbate u dəst bı aɫstına surte
Vasja kır.

Vasja got: - Çeke dəlal..

— Oj, mələrbıtın, koməkđara doxtıre got, mələrbıtın,
doxtır izn nadə.

Харитонов бѣ дѣлѣки аѣгъ гот:—Ту тѣштъ wi набѣ, хушка тѣн.

— Васја нѣшкева зѣ Харитонов рыс кѣгъ:—Wѣ гѣгъ?

— Јѣк тѣ кѣштѣ, је дѣне зи тѣ дабу. Чѣк, хѣла зѣ мѣ дѣрѣгъси? Мѣ бѣ сажѣ Чѣк јѣк сѣлѣмѣт гѣгът.

Зѣ we ѣунда зи, дисѣ бѣ реѣкарја Чѣк мѣ чѣле тѣ зи дѣт, ѣwi нѣнбуја. тѣе бѣрѣмѣлѣлѣ. Чѣк пакѣтѣк зи дѣт. We пакѣтѣда кѣрѣзе дѣзѣкѣва хѣбун. ѣwana чѣсус бунѣ. Ту сѣр хѣуда wѣрѣ, ѣме хѣр тѣштѣ тѣра бѣзѣн.

— Комѣкдѣре гот:—Hѣвалнѣ, бѣсѣ, перѣ зѣф хѣбѣр мѣдѣн.

— Ve сѣхѣте ѣме хѣрѣн, ѣскѣрѣки сор чѣба we да. Васја дѣ бѣ хѣтѣре тѣ, сѣбе ѣме дисѣ бен. Мѣ грѣра кѣрѣје wѣки тѣ реѣкѣѣ кѣкѣн.

— Dѣ рѣк. рѣк, Васја хѣвалрѣ гот, ја ѣwыл ѣw бу, ку ѣw хѣтѣн гѣртѣне, реѣкѣѣ ја дѣданѣ.

Әм зь хыәлi ja хәлqe byhystәke naxazьn, le зь хыәlia
хыә zi qә ty versokәke nadьn ty kәsi **STALIN**

В Ъ Н А Р

Mәһa nisane бу, бәrf бәрә-бәрә дьһәljә. Çi-çia gihe heşin дькьr. Baq u baqcә, gәli u cja бь kyllike rәng-rәngiva хәмыli bun. Rastә kyllike wanәnә һe vәnәbubun, le әwana zәf rәngawazl bun u bina хуәş зь wanana дь-hәt. Wan һәmuja дьle mәrьva řa дькьr, әşq peşda danin.

Wәhte vәbuna бьһare һәр heşnәji, һәр çurә kylljk әş-qәke дькьпn nәva mәrьva, бь mәrьvара дькәпn, mәrьva gylәş дькьп.

Wan saha tejr zi vödögərn, əwana' ten məskane xue,
zə bəri-bəristana vödögərn. Əw zi də sərja xueda car
tərefe mə dıxəmlıbn, nəv həweda dıstren, səjrəngə dı-
kbn u bə qirə-qira xueva, bə səwte xueva dışaje peşda
tınbn. Əwana dıkəvn dəve ayada, dəve znara u çinə
majın. Mərv wəxte vəbuna bəhare həwas-həzməkəre zə
dəva nəe mal, kefa mərvə vədəbə, xəbat dıkələ.

Gyndi tıvdarəke candəne dıbnbn, kolhoz ga u həspe
xue zə xama dərđxərn u maşına hazır dıkbn bona qə-
dandəna plana.

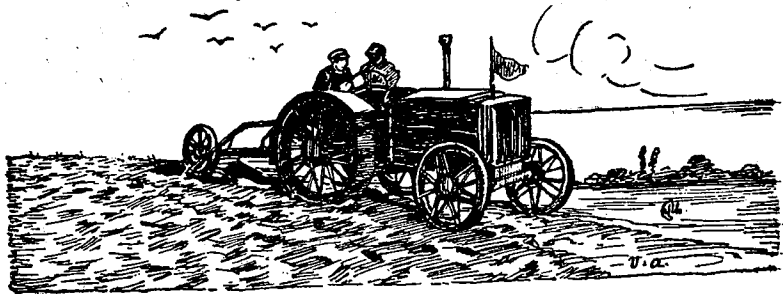
TRAKTOR U ŞOFER

Traktor qirine,
Lə ərde rındgine,
Şofer lə sər dıstərn,
Əw zi palə u gyndinə.

Rastə şofer çahlə,
Zə xəbatera ahlə,
Le gələki bə aqlə
Nərtəm əwi hazırə.

Traktore mə sorə,
Ərde zə kəkva dkolə,
Dıztın dnera u dıbezə;
— Hükme bolşevtki zorə.

Şofer hatijə zə şəhər
Açinə gılı u xəbər,
Palə gyndi top bunə,
Dıztın manə dərödər.

Rastə şofer çahylə,
Зь хэбatera аһылə,
Le gələki бь аqылə
• Нəгътм əwi hazьгə.

GOLЬKA ƏM RЬND BЬDЬN XUƏJKЬRNE

Ro təzə dərdьkət. Qravi həla ərde bu u bae sьbeji henьk dьhat.

Həma we gəve dy golykvana golke kolxoze dьbьrьn serə. Wana golyk bərbь gəlie Şirьnkye dьbьrьn.

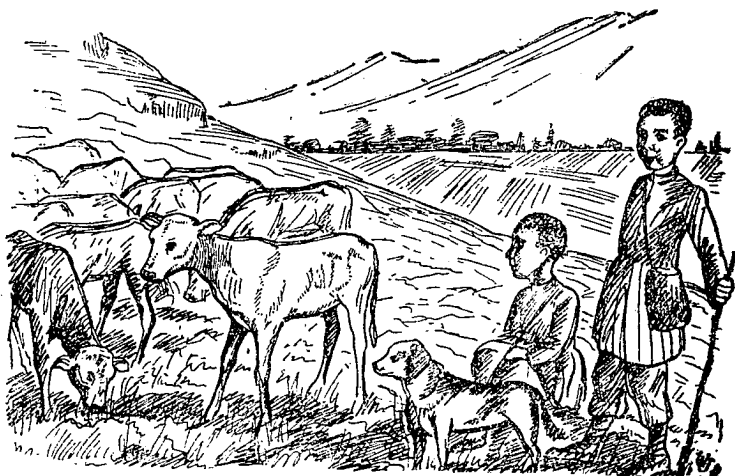
Golykvana Bədo həvale xуəra dьgot: — Ləwəndo, golka zu-zu bazo, wəki əm zu bьghizьn çije xуə. Həla henьkajə, wəhte hьnkajə golyk rьnd dьserьn.

— Bəle, həvel çaba wi da, golka gərəke əm rьnd bьserinьn, golyk wəxtəda gərəke çle xуəda bьn. Xen zь we, sьra nae bira tə, ky mə u gavana şert bь həvra gьreda, sьka ki zь mə həjwane bər dəste xуə we rьnd xуəj bьkə.

— Le sawa, le sawa, əw jək bira mьnda bu, sər we nete zi mьn dьxast təra bьgota, ky golka dəqə bь dəqə rьnd xуəj bьkьn, nəzerinьn, wəki əm aqrje ruspi dəren.

— Ləwand got:—Le tıştək, şıxyle wana zь je mə sətпitьrə.

— Də pak, pak, zu bazo, əm gьhiştьn geli, bьləzinə. Gьhiştьn gəlle Şirьnkyje. Golka dəst bь cegə kьr. Bədo hesuje runışt, le Ləwand sər zьnarəki, rəx golyka səkьni.

Dьle hərdyada zi əşq həbu. Wana golke xуə dьnerl u kefa wana bь golykara dьhat. 85 golke wana həbun Həmu zi sər xуə bun, be eş, we sale ty zjan nəgьhişt bu golke wanana.

Golyk zi bь kefa xуə, dь gəlle Şirьnkyeda hed-hedi dьserlan u məxəl dьhatьn.

Golka əm rьnd xуəj bьkьn

HƏŞHƏŞK

— Daje ty ьner həşhəşke,
Danıa zьle helina we,
Əşqa mərja pera te.

Wəxta dʒvə b̄har
Əw b̄r nakə ty ɕar,
Disa mə dʒvə dʒar.

Сьда гьндьн бәлөкьн,
Нькьлє wana хәләдьн,
Le hət p̄ɕik pe nakьн.

— Lawo:—

Gəgək məḡv wana хуəji кьн,
Əw 'rəwre s̄mle nan d̄xun,
Həɕhəɕ wan d̄ḡr̄n, q̄r d̄kьн.

Evarəkə b̄hare h̄enyk̄ əm l̄ b̄ər deri run̄yšt bun, mə m̄yzuli d̄ykȳr̄n u h̄əma we d̄əme t̄yštək q̄əwmi, z̄y we şunda h̄əta n̄ha zi m̄ȳn əw b̄har birn̄ək̄yr̄j̄ə.

H̄əçh̄əçk̄əke (dum̄əq̄əsk) d̄y t̄əwleda helin dani bu. H̄ər palza əw d̄ȳcu, b̄hara d̄isa d̄yhat u helina we t̄yme d̄y çije x̄yəda d̄ȳma.

Gava ky b̄y c̄iv̄ə-c̄iva x̄yəva l̄ çəm mə diar d̄ybu, d̄yle mə zi w̄ək̄ə b̄hare v̄ədybu, əşq d̄yket̄ə nava mə.

M̄ərȳv̄ h̄əwas u h̄yzm̄ək̄are d̄ənge wan bu. Ḡəl̄ək̄ çara s̄yb̄ə-s̄yb̄ə l̄ s̄ər xanja d̄ystryan u ysa z̄y evar evar. Wan w̄əxta kom d̄ȳbun, l̄ s̄ər dar̄eki rez d̄ȳbun u „d̄ȳx̄ȳənd̄ȳn“.

Əre, n̄ha d̄isa b̄y əşq u şabun h̄atbun çəm mə: heline x̄yə haz̄yr̄ d̄ykȳr̄n, hek d̄ykȳr̄n, çuçȳk̄ d̄ərd̄ȳx̄ȳst̄ȳn u d̄y nava əzmān̄e sajida r̄yngina wan bu. Əwana d̄ystryan u x̄yə̄r̄n çuçȳke x̄yəra tan̄in, k̄əfa m̄ərȳva b̄y wanra d̄yhat,

We evare n̄yam̄ cawa bubu, j̄ək̄ z̄y wana həla t̄əz̄ə hat: x̄yə̄r̄n z̄y bona çuçȳka ani; çuçȳka kȳr̄n çȳvt̄ə-çȳvt̄ u s̄ər həvra cun; wana nykyle x̄yə z̄y heline b̄ȳnd̄ȳt̄yr̄ d̄ykȳr̄n.

H̄əma we gave, əw zi q̄ə n̄yam̄ȳm̄ z̄y cibi, j̄əki z̄y wan, cawa d̄ȳyeni bef̄əsal bu, jan zi z̄y ḡȳška b̄yrcit̄yr̄ bu, l̄əzand, d̄yha z̄y helune d̄ərk̄ət u z̄y we j̄əke zi n̄yş-keva k̄ət̄ə s̄ər ərde.

Dajke kȳr̄ə h̄aj h̄əwar u b̄ərb̄y çuçȳke l̄əzand, le h̄əma we s̄əh̄ət̄ə, əw zi n̄yam̄ȳm̄ z̄y ky hat, r̄ȳşika mə le ərket̄, çuçȳk̄ ḡȳrt u r̄əvi.

Əm ḡȳşk̄ rabun s̄əkȳnin u mə kȳr̄ə pişte-pişt, le h̄əçh̄əçke b̄y h̄əwar u gazi da r̄əj̄ r̄ȳşike. Carn̄ykal l̄y we ḡȳrt bu u b̄y nykyla əw huruxaş d̄ykȳr̄.

Nəbu. P̄şik cu kətə b̄ne əmbare u ysa b̄ ləz, wə-
ki b̄ zar naje got̄ne.

Həçhəçk he dora əmbare d̄scu u d̄hat u qirə-qira-
we bu, le mə zara hərjəki dar ḡrtbu dəste x̄yə u d̄kə-
t̄n b̄n əmbare, p̄şike d̄gərjan. Həma we dəme p̄şik
z̄ b̄n əmbare dərket u rəvi; dəv u leved x̄yə dalast.

Gava ky həçhəçke p̄şik be çuç̄k dit, gələki b̄ d̄l-
şəwat k̄rə həwar u gazi u f̄ri, pəjaji sər c̄q̄le dare
peşbəri mə bu, kər bu. Dəma we dəme p̄şkeva bərzer
hat u minani kəv̄rəki h̄şki hola toti ərde bu. Əm bəz-
jan, mə dit: əwe idi çan dabu.

Evarəkə b̄hare bu, ky əva jəka qəwmi. Gələk sal sa-
la cunə, le əz bir nak̄m nə we həçhəçke, nə zi we eva-
ra b̄hare. M̄n dit bər c̄ve x̄yə, ky həçhəçk zi deyə,
d̄le we zi d̄le, cawa ky je mə.

Ş̄K̄JATE P̄ŞIKE

P̄şik run̄ştijə

Q̄nçəki tari

P̄rcije x̄yə k̄ri

U D̄ḡri.

Te nezik

P̄şikəkə d̄ne,

— C̄ma d̄ḡri?

Aji p̄şo çan, tu...

— Lə əz c̄ b̄k̄m,?

Ky əz nəḡrim,—

Əw Hamo b̄ d̄zi

Qat̄x xar,

Cu çəm pırıke
Avıtə sər mьn
Nьha pırık
Pəji mьnkəti,
Jək jək şvdar hьldajı
Mьn dьgərьn.
Əw Surene xurt,
Ano u Musa.
Kьiə? dьbezьn
Kьijə? pьşika dьz,
Ax həkke əm dьbınьn,
Əme qatьx nişandьn...
Wa kьr səre mьn
Əw Hamo peşija mьn,
Le əz sь bьkьm,
Wəki əz nəgьrim...
U pьşik runьstijə
Kьunçəki tari
Pьrcijə xуə kьri
U dьgьri.

Z O Z A N

1.

Zozan qizəkəpьcukə dəlal bu.

Bave we, Cacane Dəwreş gavan bu, le dja we, Şəre-
boj xanьm xatune aqa u bəga kьnç dьşuşt, dəw dьkьla,
təndur dadьda, mal gezi dьkьr.

Roza zi bre xyəji bcukra, zarara bər dəve cem holk
ceďkьrьn, zь qum u hətije qьlxе Ньрсе u Мəумəwe qа-
льb дькьrьn.

Ньрсе qəгəwьlti wana дькьr, nədһьšt kəsə be izna
xušk u bre neziki wan bьbьn, əwe bь əwtə-əwta xyəva
hərtьm Zoze u Zoro dьda kənanďne.

Le Мəумəw, o ьdi dərəqa weda xəbər mədьn. Əw
bubu necirvane hərduya, mьšk u cьvik dьgьrt dani holke
ь bər dəve cem.

Wan saxa, həla Zozьke nəh sale xyə kyta nəkьrбу,
cьсах »səre gynd“ Əslan aqa hatə mala wana.

Əslan aqa hat mala Cacane Dəwreş boj Zozьke, əwi,
bre xyəji 23 salı, Əmьr dzəwьçand.

Dy zьne Əmer həbun. Le ty wərə we kyle, jəke qə
zaro nədani, ja dьn zi hərtьm qiz dani. Əmьre „çəmer“
ləma zi zь wana wəstja bu u dьxast qiza gavanəki zi
bьstine, cka we cь ze dərқəta. Ləma zi əw iro hatbun
məhəla gynd, mala gavin. Dja Zozane, Şəre, zəf rьnd
fətm dьkьr we cь be səre zaronga wejə 9 salı. Əwe zan
bu, kь Zozan tьfaləke u caxe qizka Əmьr Əjşе ханьме-
ranə.

Fətm dьkьr hale dəlala dьle xyə, cmki Şəre xyə zi əw
zəliqdt ditbu, cьkə we roze bave u aqa Əslan Zozanera
dьdityn.

E, le we cь bьkьra, gəlo dьkar bu xəbərda, gəlo, kə-
səke zь we zi tьštək bьrьrsja, hьlbət na u na, le ətəd...
Na, həqe Şəre tьnə bu, izna we tьnə bu bər məre xyə
xəbərde, le aqa Əslan ь ky ma...

Zozan danə Əmьr aqa, bь 150 maneti, bь xəңçərə-
ke bərxəke, dy kara u bo xasije tətərrik.

« Gьstil kьrnə dəste Zozana nəh sali u rabun le dan
cun kocəke-sərə xyə.

2.

Zь we roze şəş məh dərbaz nəbun, cьсах кь z allje
Qərse daşnək u aqa rəvin, wanra rəvin gyndije gynde
Ş. zı.

Wəxte rəve de u bave Zozane zь xəlaje mьrn, Zo-
zan u Zoroje həjşt sali manə sewi, çije xərib, bər dəre
dərga u mala.

Əw bərə dьman sewixana Aştərəke, le pəşe hərdy
zı gələ zarava gyhastьn bazare Leninakane.

Sewixanjeda Zozan u Zoro bəre-bərə hini zьmen u
xundьne bun, wana dha bь zьmanə ərməni həvale xyəra
xəbər dьdan.

Şanzdə saljeda Zozan bubu komsomolkə. Dьxəbьti
dь nava həvaled xyəda u gьştə ze hьz dьr.

Wan saxa bre we, Zoro, sawa ky pjonere dьzikava
zь sewixanje Amerkana danə dərxьstьne u sər we jəke
Zozane çije wi nav Tekstileda kьr, le haz Zozane kəsək
tynəbu, ky əw komsomolkəjə.

3.

Pəj çikьrna Zoro nav xəbata Tekstile, ape Zozane
hatьn u Zozan bь təhərəki zь sewixanije danə dərxьstьne.
Zozan wanra cu gynd.

Gyndda Zozane tьme qizk bərəvi sər həv dьr u wan-
ra şьrovədkьr gli-gotьne hykyməta Şewre dəreqa zьnada.

Həma wan saxa zь kədərə, ky hatə ortə „dərgistje“
we, Əmьr.

Әмьг дьхуст „дәргистја» хуә хуәга бьбә, ле нәбу.
Zozan qiza бәре кәр у лал нибу, әве ньһа бь çurәki дь-
не »дәргистје« хуәга хәбәр дьда.

Zozan wira нәсу. Paşе, wәxtәkә әw бу tәmidara зь-
на u aqrije cu Leningrade бо хуңдһне. Ньһа Zozan Le-
ningrateda дьхунә.

O gava кь сәр дәrsa јаһе zi çinә majin гьstila çәм
хуә дьбинә, бира we ten әw roze cuji нәмьгнәzi кь хуә
teda мәзһн бујә u дьһа şәр tuz дькә бәрбь әdәdte kalan
u bavan, peşja кьрин-ғыротана зьна, peşja нәхуңditije u
mәгьv mәrva хьstьne.

Bәirәqa Oktjabre sor desta, әw şәр дькә peşja әdәte
кәvп, әw dxazә хуңдһна хуә zu xlaske, кь һәрә nava хә-
batkәre зьned кьгманça бьхәбьтә.

Әw гьнд занә, зьned хәbatkәr we du we ben.

KӘCKA KOLXOXE

Kәcka kolxoze

Le, le le le!

Mal һьzdkl şәve roze

Ҙоғһн, тоғһн çanel

E, dilbәre сьqa гьңdi,

Le, le, le le!

Һьн бәdәwi, һьн zi хуәңdi

Ҙоғһн, тоғһн çanel

Ty dәрbdarl дьхәvti

Le, le, le le!

Тә һыздыкып малъ гунди
Торън, торън çане!
Gava ty dьci хавате
Le, le, le, le!
Qiz, buk һәmu du тә ten
Торън, торън çане!

ХӘҖЕ U SJABƏND

(Зь gotьна Хәҗе)

Gakuvio, stry mәzьno,
Stry wәkә zәnda mьno,
Tәje cawa sәre çja Sipane Xәlate
Zь һәv qәtandjә dәste zьn u mero.

Gakuvio, stry рьcuko,
Tә stry wәkә nәjnyko,
Tәe cawa sәre çja Sipane Xәlate
Zь һәv qәtandjә dәste zava u buko.

Çjae Sipane Xәlate duman u mьzә
Necirьana teda gyzә-gyzә,
Ке ditjә, ke binajә, necir
Necirvane хуә бькызә.

Mә ь Sipane Xәlate sәre çje
Bьra kyl бь көvә mala хуәje celәkә u gejә,
Cawa çьnjaze tell Sjabənde mьn
Sәr dara dьrrje һьstjә.

Çjaje Sipane Xәlate бь gylә, бь рьһanә,
Veza mәda qizә-qiza tәjr u tijanә,

Rıngına pöz kuvjanə,
Çınjaze teli Sjabənde mın.
İro se ronə majə sər dara dırrje
Bər zangək, zange kəvrənə.

Mə ı cjae Sipane Xəlate bərə dare.
Zange cıngıri təngə
Nə tava səbe dıde, nə tava evare,
Mala xüje gakuvi nəavabə,
Kıstjə teli Sjabənde mın,
İro se ronə dı çəgərə mın
Bunə kere xunə, hatıde xarə.

SOVXOZA HƏVƏRMƏŞDA

Roze bıhare, toxıme həvərməş gərm dıbbın.

Gava əm ky çara əvıbn cın otaxa toxım, Rıhana
Əso, ma əcəbmajı u got.— Ça bınerın, bınerın, ı vıga
toxım sawa gərm bıjə, le dja mın təhərəki dıne toxım
gərm dıke, əw toxım dıke paşla xüə. Təmidar got:—
Gərmkırn wı çələbi zrərə: toxım puc dıbə.

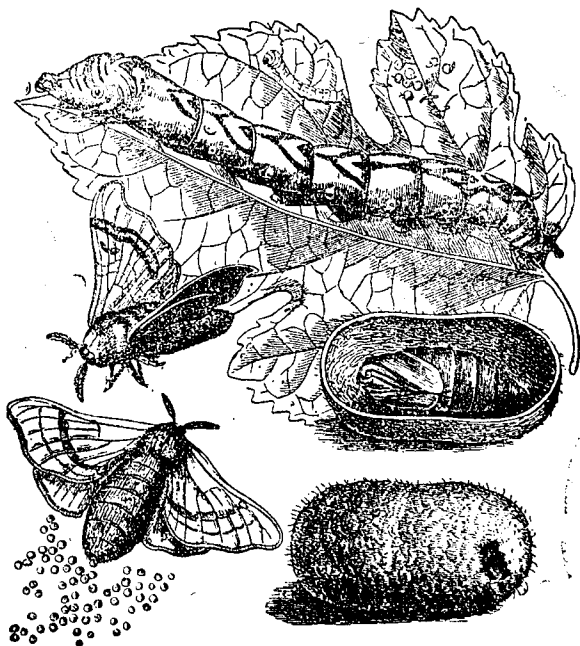
Cənd qıtı bı çergə otaxeda dani bun, bınatara wa-
nada zi ləmp dani bun, ləmpra toxım gərm dıkyr.

Paşə zı wı toxımi kırm peşda hatın, əwan hurık u
rəşbun.

Wəxte peşdahatına kırma, dare tıta zi vəbubun, bəl-
ge wana gıhıştıbbun. Kırm bı tıta ten xüjıkrne. Bəlge
məzın nəbdan kırma, cımkı əwana zəf çara dıqıncıyın
sər havdy u kırm orta wanada hışk dıbbın.

Təmidar dıgot:— We şunda kırm bərə-bərə məzın dı-
bbın, rənge xüə dıgyherın: spı dıbbın,

Wi saxi kyrma datınyñ sər tərəkä içtəxtä səsja. Kyrm çar çara radzyen, əw zi həjst roza çarəke. Əwana wəxtə razane beçañ dьbyñ u kьrase xуə dьgyhezyñ; wəxtə razane səre wana dьwərymə, əwana səre xуə bylyñd dьkьñ, bəlga naxуñ, le wəxtə hьsjar dьbyñ, bь mədəki rьñd bəlga dьхуñ.

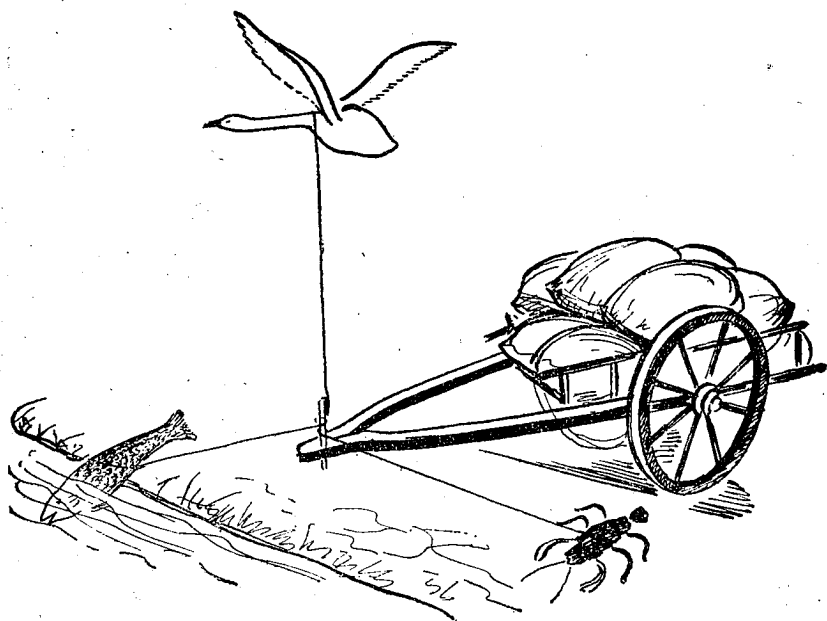
Rəj razana çara çarəgə, əwana dьha məzyñ dьbyñ: roze 5—6 çara wənarə bəlg lazьmyñ, we şunda həjst roza dişə dьzın, məzyñ dьbyñ u rəngə wana qıçьk dьbə, wi saxi lь sər tərəkə qəfşə gezia hazьr dьkьñ, kyrm zi hьldьkьşьñ sər wana u qoza (bozoz) sedьkьñ; cənd roza şunda əw gezi bь qoze spı u qıçьkva tənə xətylandьne.

Pərə dьğьhizə wəxtə bərəvkьrəñ. Qoza bərəv dьkьñ, pə maşine zaha dьkьñ, bəna puc kьra pьrьpьka.

Әдәр ығрык пәјен рускыне, әwana wі saxi зь па-
va qoza дәртен, qoz ы һәv дьрьськып, ta ze naen қь-
sandьне.

Зь режда hatьna қурма, һәта бәрәv кьрна qoza,
дькьшине 60 rozі.

Vona секьрна һәvьртмьш, qoze һьшкьри дькьнә avto-
mobila—дьшинеv zavoda.

MASI, WƏRDƏK U ҚEZЬK

Masik, wərdək u kezьk,
Wəxtəki һәрsek bunə шьrik .

Səba әrəbəke тьzi ыкьшинеv
Wəki әwe зь сije ыльvинеv.

Ывјан һәр сығаси кыһандың
 Қә һөвәки зи әв нә йвандың:
 Өрәбә қәт рәшда нә си
 Тые беzi қәј һәрједа сибу,
 Ле зь сь әв ҫухули сәтһн бу?
 Бар нинә зәф зи ғыран, сьвьк бу:
 Мела вәрәке бәрб һәвае ғрип бу
 Ғькыра маси бәрб аве сијинбу,
 Қезьке һәр сығаси зор да бу
 Нәјфкы ғькыра ве ҫунд мајин бу.
 Ль вьра ки һәқә, ки гынәқар?
 Вәра ве заһбә, әв ки кы һукымдар.
 Әм. әвқаси занһн кы әв ру
 Өрәбә бе һәрәк ль wedәре мабу.

DJA MЫN CAWA KYՏЫN

We roze pirka mьn mөлul bu, бьп роze хуәда дькь-
 рә рьнтә-рьнт, хәбәр нәдәда, ҫикл нә дьсьтыри u дәрәқ
 мәда қә нәдьфькыри.

Хушка мьнә сук зи һьнә нан һыда дәсте хуә, һьнә
 бибар зи рәшәндә сәр хар, рәза. Өз ранәзам; һивја дја хуә
 мам. Сәһәт бу дәһ, ле дја мьн вәнагәрја.

Мьн ырси: — Pirke ҫан, дја мьн сыра нәһәт.

Әве сәве хуә тәмьз кьр u got:—We be, дәлала дьле
 pirke, бәрха мьн gaze, gaze.

Ле хәв нәкәтә сәве мьн, әз қәтһм нав хяла, мьн
 тәқмин дькьр кы тьштәк дја мьн қәвми бә.

2.

Əm bazare Sofieda dьman. Əw məkəza hьkymata Bulqarjanə, pədşa we dərə rudьnьşt.

Pəle zavoda (zьn u mer) hətьm dьhatьn çəm dja mьn, wana dajmə dərəq tьştəkida xəbərđьda.

Le roze raşьn kəsək nəđhatə male.

Dyh bəve zare həvale mьn gьrt bun. Ərsawьl u əs-kər zi hatьn mala çinare mə, wana hər kунç-buçaxe male nьherin. aqrije kyre wi gьrtьn u bьrьn kəle. Dьgotьn ky əw kommunista, komsomoia dьgərьn, wana dьgьrьn, dьkytьn.

3.

Wə şəve əz gələk wəxt mam hivja dja хуə, paşe, ьdi əz nьzanьm sawa bu, əz çije хуəda raza bum.

Gava pirka mьn dəng ь mьn kьr, roe dьha dьzər-qand. Əz vəçenьqim. Hatьm sər hьşe хуə u əçebmaј mam: dja mьn nəhat bu.

Pirka mьn got:—Vera çan, ty gərəke həri, pьrs—pьrsjara bьki dərəq dja хуəda.

Бь ləz mьn ze pьrs kьr:—Pirke çan, kyda hətьm?

— Ty gərəke həri çəm хатja хуə, le pera-pera məci hyndyr, zь durva dina хуə бьde, əwe jane zare we хуəja kьrьn, hərə hyndyr u çyda zera bezə, wəki şəva işəvin dja tə nəhatjə mal.

Əz cum.

Mala wana nezik bu.

Хатja mьn ь həwşe bu. Əz бь ləz gьhləştьm we. Gava ky mьn dərəq dja хуəda zera got, əwe rənge хуə avlt.

Əwe бь hers got:—Wəј, wan хунхура mala mə lap хьrabкьrьn, хушка mьnə tae təde zi bьrьn.

Paşe, əwe zedə kьr.

— Vera, ty hərə mal, əze ve gəve hərəm, pərs-pərs-
səjara bəkm, le bəgərm.

Səhətə cara xətjə mən hat, wəstjə bu. Hatə hündyr
u dəvəru kətə sər pəvina.

Əwe emanəki şunda wa bə sətən u hedl got:—Daje,
mən Sonja xuşk dit.

— Tə dit, pırka mən pəra-pəra zə pərs u həwal kər,

— Bəle, mən dit, kəla Mərkəze danə...

Pırka mən kərə qızın;—Kəla Mərkəzedanə? İdi hər
təşt cu, əw İdi ty çara nə azakərne, əw zə wədərə İdi
nəkarə dəre.

Əwe İb coke xəə dəxəst u pəra zi dəgərjə.

4.

Zə we roza rəş şunda, əz hər ro dəsumə kəle, mən
nan dja xəəra dəbər.

Dja mьn dьhatə bəg pəpçərəkə lapə pьeuk. Pəpçərə bь şişə həsьnva hatbu gьrtьne. Əwe gava əz dьditym, hertьm dьkənja u dьgot:—

— Vera çan, əz rakьm, əm gьrti gьşk zi nava zə-lujedanьn, le wəxtə we be, əme dəren, əme azabьn u pa-ki əbura xуə bьkьn.

Əwe çar-çara dətse mьn nav şişara dьkьşand bal xуə, mьzdьda, radьmusa.

Çara paşьn bu. Disa əz çəm we bum. Dja mьn mə-lul u pərişan bu. Əwe we roze rənge xуə avit bu u mə-dəkьri bu. Dəste mьn gьrt u wəxtəke kьrə nava dəst u paşla xуə, mьz dьda u radьmusa, pera zi dьgьvaşt. Zь we jəke, əz zəf bəg xуə kətьm, hьndьk mabu ky əz bь-gьrjama.

Dja mьn got:—Vera, qızka mьn, ty gərəke rak zaпь-bi, ky de bave tə kommunist bunə. Ty zi we məzьn bь-bi, gərəke bьbi kommunist. Kommunizm pala u gьndije-xəbaqar zь vi hale nəmьr—nəzi we dərхə.

Mьn gote:—Bьnke çan, zəf qəpç, əze əsə bьbьm kom-munist u bь təra bьxəbьtьm, qəwate bьdьm tə.

5.

Sьbətьra dьn, gava ky əz bərb kəle cum, dərgəvane-kəle mьnra got:—

— Dja tə bьrnə çinə dьn.

— Kyda bьrnə?

Əwi bь kəp got.—Çikl baş, çie hesabune.

Sьbətьra dьn, həma bərbanga sьbe dy zьne həvale-dja mьn hatьm mal.

Pirka mьn kəlogri zь wana pьrs kьr. Sonja kəleda ni-nə, hьn gəlo haz çie we tьnəndьn?

Wana çaba we nêda.

Pirke disa got:—Əz zanым, заным, әw куштыә. Denge we dьhatә bьrine u ränge we lap ze cubu.

Zьnke got:— Mә hәma hezka gazet xyәnd.

— Сь, сь, wә gazet xyәnd?

— Ky kәla Mәrkәzeda, Sonja Aleksandrovna, xyә хәпьqandjә...

Pirke bь hers dьgot:—Əw jәk dәрәwә, wana Sonja dardakьrnә, wan хunxyra Sonja мьн zi danә ynda кьrne, ь мьн mәrume, ь мьн bәlәngaze.

Əz qьңçьli bum, dь tanga pәңçәreda runьst bum, мьн sәre xyә danı bu sәр tәxtә u dьğьrjam. Iska-iska мьн bu, мьн nәdьxast kәs һaz gьrije мьн hәbә.

Dja мьн dьhatә хijala мьн. Əw disa dьsәkьni bәр pәңçәrә kale. Мьн tьre әwe disa dәste мьн dьğьvәst u dьgot:—Gava ky mәzьn bьbi, gәрәke bьbi kommunist...

— Bәle, dajke çan, әze әsә bьbьm kommunist, әw хәbәр nьşkeva zь dәve мьн dәrkәt...

Zь sinore sor dәр

P A L T O

Dәrsdar hatә hyndyr, cu çәм runьstәka paşьn sәkьni.

Şagьrte sәр we runьstәke tәzә nьvisi bu $2 \times 2 = 4$.

— Əva сь tәvajә? dәrsdar bь hers gote әwi.

Şagьrt got:—Dy çara dydy dьkә çar.

— Сь? dәrsdar хәbәre xyә disa, wәkland, ty dәrsxaneda paltonva rudьnji?

Kyрьk tьrsja, ränge xyә avit.

— Əz... əz d̄ɕəməɔ̄ɔ̄m, əwi k̄rə p̄stə-p̄st.

— Ty nat̄rsi?.. t̄q... ciɟə,... r̄q... d̄ɕəməɔ̄ɔ̄di, t̄q... ty nat̄rsi... b̄ p̄alto d̄ərsxaneda rud̄n̄ji,.. t̄q, əwi l̄ kyɟk d̄x̄st.

— Paltone vi gəmar̄i ze b̄k̄n, d̄ərsdar h̄ykmi s̄əɟ s̄əɟrte maj̄n k̄r.

Z̄b run̄ɟstəka p̄aɟn dy s̄əɟr̄t rabun.

Wana kyɟk z̄b b̄n run̄ɟstəke d̄ərx̄st̄n u d̄əst p̄ek̄-
r̄n ky s̄əɟp̄ee w̄i ze b̄x̄n.

C̄əve ḡədə ḡrti bun.

Wan hardy s̄əɟrta n̄ɟkeva kyɟk h̄ɟst̄n u b̄ xof c̄ə-
ve d̄ərsdar n̄herin.

— Əw...

— C̄b əw..., d̄ərsdar k̄rə q̄əzin.

— Mistr, b̄n paltone wida ly t̄ɟst t̄ynə,...

B̄n paltone kyɟkda k̄ras zi t̄ynə bu.

ƏBURK̄R̄NA ZARE P̄ALA L̄ WƏLATE KAPITALISTADA

Stojankāa 8 sal̄i d̄ɟot:—

— Tiana çan, w̄ərə, w̄ərə, w̄ərə əz t̄ə b̄b̄m çəm
ɟne. Tiana zi 3-4 sal̄i bu. Əw s̄əɟ k̄əvr̄ki run̄ɟst bu u
d̄ɟɟria.

Tiane got:—Çəm ɟne, ɟne u rabu s̄əɟ piɟe x̄yə.

H̄ər̄dy zary zi p̄exas bun, s̄əɟqot u t̄əzi, k̄rase zi-
t̄ol-zit̄oli q̄yler l̄ wan bun.

Gava ky əw h̄n̄eki p̄eɟda cun, Tiane got:—

— Lena, Lena, əz d̄ɟ̄m bal ɟne, ty zi naeji, əwe
qizk̄ek çax̄e x̄yəra got. Lenae w̄i çax̄i holk x̄yəra sed̄k̄r.

Lenae got: Əze bem—u d̄h̄iɟtə wana.

Hərsek zi qızke pala bun. De u bave wanaña zavoda t̄tuneda d̄xəb̄ytin.

Gava ky əwana neziki zavode bun, Tiane əw danə sək̄nand̄ne, əwe zavod nas d̄k̄kr. Zary bərb̄ zavode cun, əw d̄b̄əzjan.

Əwana cun həwşa lapə məz̄n, qərəw̄l bər deri sək̄n̄i bu, əwi izna zara nəda ky hər̄n hyndyr.

— T̄ian, Stojankane got,—Wərə əm hər̄n bər pənc̄ərə, wedare əme gazi b̄ne b̄k̄k̄n.

T̄ian kətə peşije:

Stojankane z̄b̄ b̄n̄at̄ara pənc̄ərə k̄rə gazi — Xatje, xatje

Z̄b̄nekə z̄brav̄k, rəng qicolok, sərə x̄yə b̄ pənc̄ərəra dər-x̄st, T̄inae disa k̄rə gazi.

— B̄ne, b̄ne, h̄m zi hes̄r d̄barand!

Qərəw̄l nəziki wan bu.

— Də b̄ səhm̄n, gəli tula.

Əwi got.

Dajka Stojakane z̄b̄ z̄orda got:—

— Stojakan, əz qyrba, dəste zara b̄d̄grə, hər̄n x̄yəra b̄lyz̄n.

Stojakane dəste wana ḡrt u z̄b̄ həwşa zavode dərket̄n.

Əwana cun, cun u bər diware zavode run̄št̄n. Xen z̄b̄ wana zary disa l̄ we həbun.

2.

Havin bu, məha həzirane . Zare pala l̄ bər diwer run̄št̄i bun, sər səl run̄št̄ bun.

Cənd zary raza bun, cənd həba zi qalke zəvəşa bə-rəv d̄k̄kr, danin d̄xar̄n.

Wi caxi borja zavode le da, səhət 12 bu.

Zary sər hıŋe xyəda hatın. Rabun pja u cun, cun u bər dəre zavode səkınin.

Pələ—zın u mer zı hyndyr dərđıketın, wəxte nan xarınə bu.

— Ыне, ыне, Тіане got u banzda bərbь dja xyə.

— Ыне, ыне, dənge Lenae zi hat u cu çəm dja xyə.

Əwana zi sər səla runıŋtın, boqce xyə cuk vəkьrın u dəst bь xarınə xyə kьrın. Xarna wan zi nan u pəner bu, nan u bibər, ramidor u rıncare majin. Əva bu xarınə wana hərəzi.

Wəxte nanxarınə kьta bu. De u bave zara vəgərjan. Zaro disa ı rəx diware zavode bərəvi sər həv bun.

3.

Səhət bu car. Wəxte dərса kьta bubu. Kəmək ŋagьrtə zı məktəbe bərbь zare pala dьhatın.

Wi saxi kyreki kьnc bədəw həvaele xyəra got:—Kiril, wərə vialı, duri wan çəwrьka hərə, əwə mьdarın.

— Rastə, jəki d̄ne zi zedə k̄r, dja m̄n hert̄m d̄-bezə, ky əm nəsn̄ bal zare pala, nəsn̄ neziki wana nəbn̄, əwə q̄lerok—pis̄n.

— Hun m̄rdarok u pis̄n, d̄ngəki m̄rdanə z̄ nava zare run̄šti hat.

Əw Xristone 9 sali bu, ky k̄cada sol t̄m̄z d̄k̄r.

Nava wan h̄rdy komada ş̄r d̄st pe bu. Zare d̄w-lətja b̄ k̄vrava hat̄n s̄r zare pala, wana zi disa b̄ wi çurəji çaba zare d̄wletja da; k̄v̄r b̄rəvk̄r̄n. H̄rdy kom zi l̄ həv q̄əlb̄in, zare hur̄k d̄k̄r̄nə q̄irə—q̄ir, h̄-war u gazl, je məz̄n zi b̄ həvra ş̄r d̄k̄r̄n.

Wi saxi ərsaw̄l̄ək ḡhiştə wan, jəki t̄rr̄ki bu, əwi zare pala da aliki.

Paşə zi got:—Də z̄ w̄ra b̄ ç̄hm̄n, ḡəll ḡəmarə, s̄ h̄q̄e w̄ h̄j̄ə, hun ş̄r b̄k̄n u p̄ra-p̄ra q̄amcik da p̄ş-ta Xristo. Xristo z̄ eş̄e k̄r̄ə q̄uz̄n.

— Xalo, xalo, kȳr̄ki d̄wletja d̄got, əwana m̄rdar̄n, ysa ninə, əwana ty m̄r̄v̄ niç̄n, rastə nə?

— Ysanə, ysanə, əzize m̄n, ərsaw̄l̄ çaba wi d̄da, hun ḡər̄ke z̄ wana dur k̄v̄n, s̄ w̄, s̄ wana.

Xristo zi s̄k̄ni bu u d̄rane xȳ l̄ həv d̄x̄st.

B̄ri evare bu. P̄alə z̄ zavode d̄rd̄k̄t̄n. Zara, s̄ko-we roze s̄r̄e wan q̄əwmi bu z̄ wanra got̄n.

Xristo ç̄le k̄ytane, w̄ki r̄ş̄ bubu, n̄ş̄ani wana k̄r. Bu q̄alm̄—q̄ala wana.

— Deke d̄got—Əm z̄ ş̄əb̄q̄e h̄ta evare d̄x̄əb̄t̄n, həla he əw̄ b̄s̄ ninə, zare mə zi d̄d̄n k̄ytane.

— Dekə d̄n̄e d̄got—Dem̄ək w̄ki əm pal̄nə, h̄q̄e ərsaw̄l̄ u zare d̄wletja h̄j̄ə zare mə b̄k̄yt̄n, əwana m̄-m̄r̄v̄ h̄s̄ab nak̄n, zare mə zi p̄ra, d̄d̄n k̄ytane.

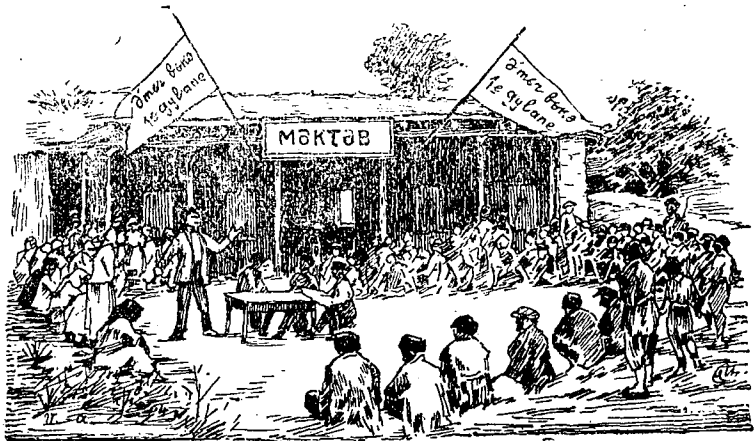
— Əva q̄əjd̄-q̄anune burzuazlaj̄ə, pal̄eki ç̄ahl̄ got.

— Bøle, həvalno, əva hana əbur ninə, əwi disa got.
Bona zare mə baqca, çie listyke lazymbn. Zare həkymə-
ta Şewre bəxtijarbn, hər tışte wana zi həjə.

Zare mə zi gərəke noqlanı wanabbn. əve jəke zi əm
wi saxi dıkarbn bınbn seri, sısax ky həkyməte zə dəst
kapitalista əm bğdərbn.

— Əm hazərbn bona şərkyrbə, dənge zbn u mere
palədy hat.

— Əz zi hazərbm, təv wə şər bkybm, peşja burzua-
zia şər bkybm, əw zi dənge Xristoe 9 salı bu.

JƏKE GYLANE

Dəğrabbn, rabbn, rabbn,
Əjda jəke gylane;
Əjde bkybm, əm həvra,
Əjda palə u gyndia.

Çəm mə əjdə azajə
Lь dərva bь dəw u dozə.

Əjdə dьkьn bь azajı,
Əjdə dьkьn bь xuna sor.

Çan jəke gylane,
Əjda xəbatcie dьne,
Əm bь tə hazьr u şanə
Ky dьne bьkьn ja həmjənə.

Də rabьn, rabьn rabьn,
Əjda jəke gylane,
Əjdə bьkьn bь həvra,
Əjda pala u gyndja.

BAVE MЫN ŞTREJKBREXER NINƏ

— Çonson dьgot:—Ty dərəwa dьki, bave mьn ştrejkbrexer *) ninə. Əwi got u bь kьlmava gbhişt zare peşbəri xyə.

— Çarəke zi hələ bezə, əze tə hur-huri bьkьm.

Зь сəve Çonson hesьr dьhatьn xare, əwi peşja cənd həba şər dьkьr.

Zare rəx wi kənjən.

— Bave tə xajnə, ştrejkbrexerə, wana bь həvra dьgot. Hələ ty зь wi bьpьrsə, sьbe cьka we həgə sər xəbate, jəne na?

— Hun həmu zi lepa dьkьn, dərəwə, şəra davezьn bave mьn...

*) Ştrejkbrexer—əw marьvьn, jeko peşbəri şьxylhьştine şər dьkьn, dьgьn; şuna mərvə şьxylhьşti dьxəbьtьn.

Несъра нэдъһишт Çонсон хөбәре хуә кута бькьра.

Зь һерсе, зь сәре вана әwl хуә дьхар, дьзерја.

Әw диса бь кылма раһиштә зара әwыл u кылмәк зәqm ле да. Le zare çәм wi дьһа qәwәt bun, әwana zi gһиштәne u бь кылма әw lap мәst кьрн. Дьле Çонсон davit, һәqe wan сь һәје, әw be сәbәb сәra бьдьн бәve wi, дь-bezьн шtrejkbrexere.

Çонсон rabu шpia u net dani, wәki zu бьghize male. Зь бәve хуә pьrs·pьrsjara бькә, сьka gotьna һәvale wi сьqa rastә. Oh, әgәr dәрәw dәрkәt...

Çонсон роze хуәји һәргәшi бь кьнçке хуә тәмьз кьr u бь ләz cu mal.

Әwi дьле хуәда дьgot:—Bәve мьн ty çара пькагә бь-bә шtrejkbrexer. Bәve мьн һәma peшja мәгьve ysa дькьr шәr, ma әw бькәvә nava wana, шtrejkbrexera... Na, әw jәk ty çара nabә.

Бь тәqmina Çонсон әgәr pala шxyl һьштbә zi, goti бәve wi nәcuja сәr хәbate.

— Na, әw jәk nabә, Çонсон диса бь хуә, бь хуә дьgot u дьl дьда хуә.

Zare pale şxyl hşti qarar kьrьn, ky zared ştrejkbrexera zь nava xуә dьrхьn.

Әgьr bave Çonson zi tьştәki ysa kьrbә, O... Çonson ьdi sьra bu, ьdi dьkar bu nava hәval hograda mәrd-mәrdanә bьcja, bьhata.

Әwi zь durva pьrs kьr:—Bave mьn malә?

— Ke ty ysa kьrji, dja Çonson dәste kyr gьrt u bьr bәrbь dәstşoe.

Çonson zь dәste we dәrkәt.

Әwi hьkmi sәr de dьkyr. — Әz dьхуәzьm çije bave xуә bьzanbьm, қане, кәdәrejә... zu bezә... Hәma we lәze dәre male vәbu u bave Çonson hatә hyndyr.

Bave wi jәki gьri tәrrьki bu, bььnd u xуә zi wәstjaji.

Çonson zь besәbrie bave pьrs kьr—Bavo, ça bezә, zьbe ty hәri sәr хәbate?

Bave wi le nьheri u kәsәrәk қur қьşәnd.

— Bәle Әze hәгьm...

Çonson nive хәbәreda sәkьni, сәve wi zь hәv qәlьşin, leve wi nәdьhatьn sәr hәv. Әwi қylme xуә hazьr kьr bun, sәkьni bu reşja bave xуә, nьkar bu tьştәk bьgota, zь herse dьlәgьzi.

Wәki ysanә, hәvale wi rast dьgotьn, bave wi ştrejkbrexerә, сь şәrm, сь sosrәti...

— Bavo, ty ştrejkbrexeri... ty... Çonson хәbәre xуә қyta nәkyr, һesьr әw dьхәnьqandьn, zь herse xуә dьхар, әwi dәste xуә hәzand u be çabdajina bave, сьka we zera сь bьgota, şunda zьvьri u zь male dәrkәt.

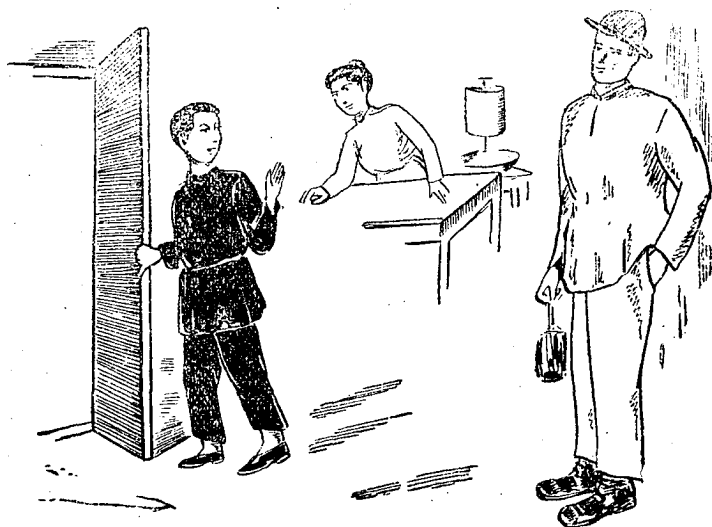
Çonson zәf bәr xуә dьkәt. Nьha we hәvale xуәra сь bьgota..

Dәrkәt sәre қuce u rast cu, xуә zi nьzan bu қyda dьсә. Gьhişt bәsta neziki male u cu nava хice kәvrada runьşt, қәtә nava mьtala.

Ньһа we сь бькьга. Ньһа ьди we сawa баве хуэ ьдита,
сэве wi бьнерја. Әwi зóф баве хуэ бawәр дькьг, le ньһа...
le ньһа...

Çonson net dani, wәki ьdi vәnәgәrә male.

Әwi дьgot:—Сь дьбә, бәра бьбә, ьди әз насьт мал;
çәм баве шtrejkbrexer u сәр wan neta zi wәxtәki şunda
һәма çie хуәда raza.

Wi halida баве әw dit. Әwi Çonson razajl zi ani mal,
кьгә nava çi ньvina.

Wәxte ky Çonson һьşjar bu, хуэ nava çi-ньvine хуә-
da dit.

— Le қане çie aza, әw дьбькьгi, сawanә, әw сawa
hatjә vьга.

U ньškeva һәр тьшт һатә bire. Şәrm u әjba дьһ әw
дьһа еşандьн, зь we еşe zi дьһа қина wi rabu.

— Nabә, әw нькагә mala шtrejkbrexerda rabә-runia.

Çonson zь çie хуә qyloz bu, rabu, wәki ky ыргәвә:
зь male durkәvә. U ньškeva zi çie хуәда сәкьни. Bave
wi реҗе сәкьни bu u бь дәлали ле дьнери.

— Çoni, әwi бь дьләкәл ширьн got, ty дькәри дьле хуә-
да хуәј бьки.

Çonson бь сәре хуә ньшан кьр, бәле.

— Dә wәki ysanә gyhdari бькә. Lawo, rastә әз дь-
сьм сәг хәбәте, ле бь netәк дьне әз дьсьм. Әз шtrejkb-
brexer ниньм, тьфақа мә pala кьрјә сәг мьн, wәki әз
һәгьм wedәre. Әз дьсьм wedәre bona pala бьзвьригьм.

Әз wana шirәt дькьм, wәki хәбәте бьһельн, пәенсәг
хәбәте, шьхул пәкьн u мә бьперьн бьбьд тьфақ.

Çonson gyhdari дькьр, зь gyhe хуә bawer нәдькьр.

— Demәk awa, ньһа дьбини ky bave тә асгах u сук
нинә, шtrejkbrexer нинә, sawa ky ty дьфькәри. Мьнра зәф
сәтьн bu, gava ky тә әз һәқ u пәһәқ кьгьм шtrejkare-
xer, ty гәрәке һаз тьшта һәби, раҗе шьхуле хуә дәст ре
бьки. Сәг ve nete zi мьн хуәст дьле хуә тәгга вәкьра,
wәki ty bave хуә дьһа гьнд занби, тәне сько мьн тәга
got, ty мәгьвара нәбеzi.

Çonson бәхтијар u мәрд bu u һьлбәт сько bave zera
got bu, әwi we қәсира нәgota, wira әw јәк сәтьн bu, ла-
зьм bu хәлқе бьзан буја, ky bave wi шtrejkbrexer нинә, ле
disa нәдьбу, һәр тьшт гәрәке дьзи u сәргьрти буја, ська
һәла we сь бьбја. U rastije zi әw veҗартьн wira зәф са-
тьд bu.

Zary гьшк зь Çonson dur кәтьн, ze хәјдин, sawa ky
кьре шtrejkarexera. Çonson zi wanda нәдькәт. Әw zi бь
тәне қав-кьбар хуәра дьсу дьһат.

Әwi сәбр дькьр, we һивје bu, ky راستи we rozәке
әјаң бьбә.

Zéf nəkşand, tşafa gylje xue ani seri, palə həmu
zə xəbate vəgərandən, bave Çonson zi zə xəbate vəgərja.
Çonson nava həvale xueda ьdi sərfənjaz bu. Zare həvale
wi ze şerm dьkьrən. Le əw zə wana nə dьxəjdi. Rastle
zi həvale wi gьnəkar nin bun, əwana haz pьrsa tьnə bun,
сьko tşafa kьr bu. Bь we zartja xue wana fəmnəkьr bu.

INTERNASIONAL

Rabən əmre ke bь nьfьrje,
Ki qulə, bьndəst u təzi;
Dьha dьle mə dьşəwьtə
Dьha dьсьn əm bəg bь şer.

Əve dьnla kəvn əme hьşinьn
Hətta bьni u paşə
Əme dьnja xue təzə sekьn,
Çije le tьnnə nə qul, nəсьz.

Əva ja şəre məji-paşьn
Şəre kьtabune,
Internasional
We dьne xьlaz kə.

Tь kəs nadə mə fьrəqətije
Nə əgite din, nə padşa,
Səgək əm fьrəqətja xue
Əm bь xue dəst binьn.

Kь əm nire styje xue zu hur kьn
U əm xuelja xue vəgərinьn,
Saқuca lexьn, qəwata xue bьrdьn
Hətta həсьni gərmə.

Əva jə şərə məji paşın,
Şərə kytabune,
Internasional
We dıne xılaz kə.

Hər əm palə u bındəst
Əmrəki mə nədəstdəji həjə,
Beşın, xyəli ja məjə, mə
Dəwləti, myftəxır ynda bın.
U kənge bobəliska məşın rəbə
Kucke ter ynda bəbın
Disa ird u əzman
Je mənın, we mərə bımının.

Əva jə şərə məji paşın,
Şərə kytabune
Internasional
We dıne xılaz kə.

PIONER LƏ ZOZANA

Bə əşq u dıl, məşq u qəjdə
Ordija wan cu Ələgəze,
Dora kanja, nava merga
Cadır u kon ledan ləz.
Zə gərma dəşte cunə zozan,
Qiz u zare pionere hur,
Vədxyr ave bələkijan
Rhet dbyn bə qəjdə—qanun.
Əmre wə təv mıllətijə;
Ordija wə zə həzar mıllət,

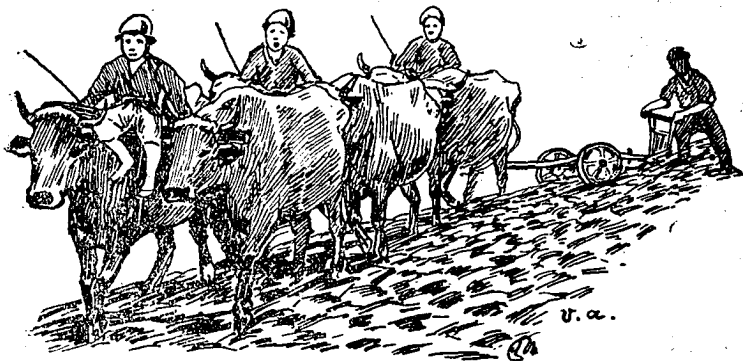
Ғығр u мәрәм һәмү жәкә,
Вона хатре социализмеҗә.

Җәwата wә ырҗ granә,
Җәге сьньфе һун рәк заңь,
Җәwата хуә тәv бәрәvкьн,
Җара рәшьн әме лехьн.

Ньдьн кулак сәwа снф
Јаша әмре тәvмьләтi,
Дьтгьн—куләк, шех u кәшiш
Радьн заре бь yлm u хwәндi.

Һәмү һәvра жәк мәрәмьн,
Вь yлm u neta коммунизме,
Вь қәwата wә заре пионер
Аvа dbә wәлата Шewре.

HOROVEL

Səre qotane həzə,
Вьне қотане һəзə,
 Вьра қəвате вьдьгə
Gameşə del gəvəzə.
Horovel, ho...

Səre qotane sьvə,
Вьне қотане сьвə,
Мьне зе сьни gopal u şьvə.
Horovel, ho...

Səre qotane bişə,
Вьне қотане биşə,
Le dьсегьн bəгx u mişə,
Horovel, ho...

Səre qotane gəşə,
Вьне қотане гəşə,
Вьра қəвате вьдьгə gae kələşə
Horovel, ho...

DÉWIDOZ

Xale Dəwidoz qare xyə kыr hərə bazer. Dəwidoz gotə-xəle. — Ty məcə sər xəbate, əze həгьт: kыr u nəkыr хале-гыра wi nəkыr.

Xəle wi cu bazer.

Əw cu bazare, həma we dəme məгьвəк peşja wi rabu, got:—

— Ty rençbərije naki?

Əwi zi got:—Сыра на.

Məгьve nənas wi caxl zera got, — Qəwl-qrarəki mьn həjə, həge ty razij, kərəm kə wərə çəm mьn bьxəbьtə, həge na, əw zi ty zaңl.

Got:—Qəwle tə cijə?

Got:—Qыrare mьn əwə, ki pozman bьbə, əm gərəke-wəkə xəbata penç sala wi çьгьт bьkыn, jan tye həqe xəbata penç sala bьdi mьn, jan zi əzə bьdьт tə.

Əwi zi got:—Bəra golyна təbə, əz razimə.

2.

Xale Dəwidoz əwi merkl ani hatə mala xyə. Sьbe çote xyə gьreda, təzja xyə da peşje, got:—Kıdərə təzja mьn səkыnı, ty zi wedərə rakə.

Got:—Zəf гьnd. Təzi kətə peşje, əw cun cole.

Təzi zi cu, cu u sər sələki səkыnı. Təzi sər səl səkыnı, əwi zi ranəкыr, çot ani mal.

Malxye male got,—Cawanə, ty pozmani?

Əwi zi got:—Bəle.

Got:—Wəki ty pozmani, gərəke həqe xəbata xyə penç sala bьdi mьn.

Pəj we jəke xale Dəwidoz vəgərja mal. Hər tьşt got. Dəwidoz hər tьşt bьhıst u mala wanda cь həbu, tynə bu danə aqe xale Dəwidoz.

Déwidoz zi rabu, got:—Qize mala mьn хьrab bujo, qəzja sərə xale mьn qəwmi. Qize қare mьn бькə, əz һə-гьm һəjfa xale хуə бьstipьm.

3.

Déwidoz rabu cu.

Sьbe zu ь suke bu. Mərvək hatə peşje, got:— Ty nabi xylam?

Əwi zi got:—Əze ььььm xylam.

Dina хуə daje, go—Je sərə xale mьn кьrjə, һəma əvə.

Əwi disa qəwl qrare хуə Déwidozra got. Əwana pəv-kətьn u cunə male.

Sьbe çote хуə гьreda, disa təzja хуə da peşje, got:— Kì dərə təzja mьn səkьni, ty zi çot бькə.

Təzi peşje cu, cu sər sələki səkьni.

Got:—Çapьm, təzi u sər kəvьr, mərv vedəre çot дькə. Hьңəki ькьri. Wedəre gazi təzije кьr, got:—Təzi u sər kəvьr бьsəkьnə, lexst təzi gəvər кьr, təzi kuşt. Cu sər őrde xam çot кьr.

Həma wan саха qiza malxye male naң ani. Got:— Bave mьn gotjə, ty nan kəri nəki, toe sər qatьx zi nəş-keni.

Déwidoz ькьri. Gote, go, pak. Ty бьsəkьnə əze nan бьхум, əz nə nan кər дькьm, nə zi toe qatьx бьsəkьньm.

Ani hat, nan orteda nəqəw (zəkьr) кьr, qəlahə wi һəşt, ja qatьx zi бьne kup şkenand u dəst бь харьна nan u qatьx кьr, toe qatьx nəşkənanđ.

Qizьk por u pozmaң vəgərand.

Evare hate male. Aqae wi mədəkьri bu. Déwidoz gotə aqə:—Aqə ty сьra ysa mədəkьrji? Əwi zi go:—Déwidoz,

bələ zь təra be, tə cыra ha ha кьr, tózi zi kыst, кup zi şkenand.

— E, go, aqa dьbə ty pozmani. Got:—Dəwidoz çan, əz pozman nəbumə, le həjfa təzle u кup, tə cыra ha кьr. Səкьnin həta cəndəki.

Aqe gotə, Dəwidoz. Got Dəwidoz!

Got:—Bəle.

Got:—Dəwidoz çan, ty hərə ga avdə. Gote, go: Wəx-te avdane gərə ga şemikera dərnəкəvьn, lьnge wana şьl nəbьn, ysa zi sər канje tər ave vəхьn.

Dəwidoz fькьri. Lьnge wana şьl nəbьn, sərə wana zь şemikera dərnəкəvьn. Sər канje zi ave tər bьхьn. Ani hat, кerək gьrtə хьə, sərə hərdьy gaa zi ze кьr. Sərə wana кьləkera dəгхьst, bьr cu sər ave, sərə wana кьrə nav ave u кьrə qyrut—ha qyrut.

Eh, gae, səri zekьri we cь ave vəхьn.

Ləzəki səкьni, cu oda aqe.

Got:—Dəwidoz, tə ga avda.

Got:—Mьn əwqa avda, miraça qə av nəхarьn, wəгьminə, sər ave səкьninə.

Aqa hatə təwle. Got:—Dəwidoz, bəla tə be, tə cыra ha кьr. Dəwidoz got:—Bəla tə be, tə got ga nəderira dəгхə, nə zi lьnge wana şьl bə, bьbə sər канje bəra ave zi tər vəхьn.

Mьn zi lomə ysa кьr, sərə wana zekьr, bьrə sər канje, кьr u nəкьr av nəхarьn. Got:—Aqa dьbə ty pozmani.

— Na, got. Dəwidoz çan, əz nə pozmanьm, le həjfa ge.

Cəndək kətə we orteda.

Aqe roke zi got:—Dəwidoz çan.

Got:—Bəle, aqa.

Got:—Hərə həspe avda, təky həsp avda, ty çəh b̄di həspe.

Gote:—Tə ky çəh dae, pe dəve we mæde, gərə yse ter b̄xyə, z̄yk t̄zi b̄bə.

Dəwidoz zi kərək z̄yke həspe x̄st, həsp mərəxi, kətə ərde. B̄ kylama z̄yke we zi t̄zi çəh k̄r.

Aqa hat, got:—Dəwidoz tə c̄ma ha k̄r, nə həsp həjf bu.

— Eh, got—Mala tə x̄rabbə, ty be aqyl buji, ho əz be aqyl nibum. Tə got:—Həsp bəra çəh pe dəve xyə nəxyə, m̄n zi z̄yke we d̄rand, t̄zi çəh k̄r.

Roke zi m̄lxye male Dəwidozra got:

— Dəwidoz çan, m̄qati deri bə, r̄šta xyə b̄di deri u m̄qatiye male b̄ki hətə əm hərən dəwate u vədər̄n.

Dəwidoz zi d̄bezə:—Əz bəni, kərəmk̄n, hərən, əze m̄qat b̄m.

Z̄ we şunda m̄lxye male b̄ z̄na xyəra təvaji d̄-c̄n dəwate, male zi d̄sper̄nə wi.

Gənd səhət dərbaz d̄b̄n, Dəwidoze tə d̄f̄k̄rə ky z̄ xyəra reke b̄binə u n̄skeva dəri z̄ qyrqyrə dexə, d̄də r̄šta xyə u d̄cə dəwate, səje ḡnd zi wi d̄h̄s̄n u hətə dəwate d̄b̄nə r̄j, le Dəwidoz deri d̄bə u tinə xyə z̄ wana xyəj d̄kə.

Gava ky malaye male ve jəke d̄binə, b̄ hərs d̄bezə:—Dəwidoz, āxr tə mal hiya ke hişt, ty c̄ra hati?

Dəwidoz zi d̄bezə:Oçax kore, oçax kor, tətgot, ky m̄qati deri b̄m, m̄n zi dəri b̄ xyəra anjə, ida c̄ d̄xyezi; əgər r̄şmani, əw zi çyda.

Malxye male disa bər d̄le Dəwidozda te u z̄ dəwate rad̄b̄n d̄c̄n mal, Əw ky we gave mal təmam t̄lk̄rbu, t̄şt nəma bu.

Car—pençək kətın ortəda. Malxıye male rozəke gotə zıpa xıe. Got:—Əm sь həsabi bьkьn, ky pesira xıe zь Déwidoz xьlaz bьkьn. Əwana hər ro bь həv dьşewьrin u aqrıje hatьn sər aqrələki.

Wəde xəbata Déwidoz həta hatьna ləgləge bu. Wəxte hatьna ləgləge zı nibu.

Wi saxı dəwləti gotə zıne:—Əze tə bьkьm ləglək, əze bezьm Déwidoz, əz qyrba wəde tə təmam buje, ləglək hatjə, dьkarı həri mal.

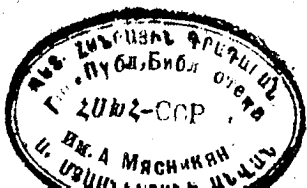
Ysa zı kьrьn.

Əwi zıpa xıe bьr nava meşə, sərə darəke da runьş-tьne u paşə zı əw u Déwidoz cun nava meşə bona dara, necıre.

Gava ky əwana nəziki dara bur, həw nьherin dəngək te, dəngəki minanı dənge ləgləge.

Déwidoz gava ky əva jəka bьhist, rahiştə tьvnege, kьrk sər tərəwьleda aqr bьkə. Əwi got:—Əva sь wəxte ləgləgejə. Həma we dəme zı dəwləti tьvng zь dəst wi dьrt. Ze rəçakьr wəki həqe xıe dybarə bьstıne, tək ı zıpa wl nəxə u wana hesa bьhelə.

Déwidoz zı əw jək baxşande. Həqe xıe dybarə stənd, həjfa xale xıe stənd u bь əşq vəgerja mala xıe.

S Ə R Ə Ç Ə M

	Ru.
Səlam L. Kaganovic	5
Həvaled həv Je. Carents	6
Dərbdarьн	7
Evara kolxoze Ə. Əvdal	9
Çəmilə zь məktəbə şunda nəma S. Davtjan	10
Didara Çəzo S. Norjan	12
Havin	16
Nəəirvane dərəwin H. Tumanjan. tərç. Çasyme Çəlil	17
Əm zi dьxunьн Ətəre Şəro	18
Qyьng Pakrovski	19
Zəvje kolxoze mə S. Gasparjan	24
Bistuşəş kommunar	24
Kyге мын Çasyme Çəlil	26
Zəvja xуəndьнxanije Əmine Əvdal	27
Karьk H. Tumanjan. Tərç. Çasyme Çəlil	31
Paiz	33
Oktjabьr	34
Mala təzə	35
Nəşьrxana mə Ətəre Şəro	37
Əçaje batrak təngasi—fьreqəti	38
Kərəm kətə sər xəbate	39
Şəvəke nava meşəda S. Zorjan—gyhastьn	41
Muristang u meş Tərç. Wəzire Nadьr	46
Sərhatja əvlike—ja çьmašte, zь gotьna Kazo	47
Kis	50
Əli bəg u şex Colo—nəvisara Sisjan, gotьna Çəlilə Rəşo	53
Gьr H. Tumanjan	55
Hьrc u şer Krilov—tərç. Wəzire Nadьr	65

9-e qanune	Maksim Gorki	166
Ruvi	Əmine Əvdal	168
Bərə u pəha		70
Borja mə	Ətare Şero	71
Vladimir İljic Lenin		72
Vladimir İljic sawa hin dəbu		75
Lenin sawa hesa dəbu		77
Lenin necirvan		79
Lenin şaxmatist		79
Rast hatən		79
Pioner		82
Əskərə sor	Hüsejn Sadiqov	87
Rəwan	Çasəme Çəlil	88
Sawa fərim		89
Çek		91
Bəhar		98
Traktor u sofer	Ahməde Mirazi	99
Golyka əm rənd bədən xuyəjkərgəne		100
Həçhəçk	Əmine Əvdal	101
Dajk	H. Tumanjan	103
Şkate pəşike	H. Tumanjan Tərc. Çasəme Çəlil	104
Zozan		105
Kəəyka kolxoze	Həsə Şamilov	108
Xəçə u Sjabənd	Zə gotəna Gogee Usəv	109
Sovxoza həvərməşda		110
Masi, wərdək u kezyk	Krilov. tərç. Wəzire Nadər	112
Dja mən sawa kuştən		113
Palto		117
Əburkərgəna zare pala lə wəlate kapitalistada		118
Jəke gylane		122
Bave mən ştrejkbrexer ninə		123
Internasional		128
Pioner lə zozana	Nuri	129
Horovel (ja çməştə)		131
Dəwidoz (zə gotəna Baso)		132
Səgəçəm		137

375

Ենի 1 տ. 50 կ.
Քու 50 կ.

ՔՐԴԵՐԵՆ ԼԵՂՉԻ ԳՍՍԱԳԻՐԳ

Յեղերդ դաստիարակի հ.սնար

Կարգեց Հ. ՋԵԳԻ

Գեորգիա Յերբզան 1935

Учебник курдского языка

Для III класса

Составил Г. ДЖИДИ

Гиз ССРА Эривань 1935